

”De som har ei kime av det, får en arena å vokse på.”

Regionale ungdomsråd som arena for opplæring i demokrati og mobilisering til konvensjonell politisk deltakelse.

STV-3900

Silje Paulsen

Mastergradsoppgave i Statsvitenskap

Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning

Universitetet i Tromsø

Våren 2010

Forord

Denne masteroppgaven er levert ved institutt for sosiologi, statsvitenskap og samfunnsplanlegging ved Universitetet i Tromsø. Oppgaven er en undersøkelse basert på erfaringer hos tidligere og nåværende medlemmer i tre regionale ungdomsråd i Nord-Norge.

Først og fremst vil jeg takke respondenter og informanter fra de undersøkte regionale ungdomsrådene, som ved å dele sine erfaringer og refleksjoner har lagt grunnlaget for studien. Sekretariatene i ungdomsrådene fortjener også en stor takk, for god hjelp med å formidle kontakt og informasjon.

Jeg vil rette en stor takk til min veileder, førsteamanuensis Marcus Buck, som har bidratt med gode og raske tilbakemeldinger gjennom hele prosessen. Dine faglige råd og din positive innstilling har vært av stor betydning.

Masteravhandlingen inngår som en del av prosjektet ”Regionale forutsetninger for vekst og utvikling i Nord-Norge”, der jeg deltar sammen med 6 andre masterstudenter som hver skal bidra med et perspektiv på temaet. Samarbeidet med studentene og professorene i prosjektgruppen har vært positiv og berikende. Jeg vil takke professorene Jens-Ivar Nergård, Svein Jentoft og Kjell Arne Røvik, som leder prosjektet, for gode innspill underveis. Studiesenteret Finnsnes er prosjekteiere og koordinerer den praktiske delen av prosjektet. Takk for god mottakelse på studiesenteret og støtte gjennom prosjektet.

Til alle dere som på ulike måter har bidratt til at jeg nå sitter med en ferdig masteravhandling, tusen takk. Støtte og oppmuntring fra venner og familie har vært viktig. Min kjære Mathis, takk for at du har vært så tålmodig og støttende gjennom hele prosessen. Din evne til oppmuntring har kommet godt med underveis.

Silje Paulsen
Juni 2010

Oppgaven inneholder 32 207 ord, fra kapittel 1 til og med kapittel 9.

Innholdsfortegnelse

1 Innledning.....	1
1.1 Problemstillinger	1
1.1 Hvorfor studere gruppen ungdom og deres deltakelse i organer for ung medvirkning?..	2
1.2 Tidligere forskning	3
1.3 Om oppgaven	3
1.3.1 Oppgavens teoretiske bakgrunn	3
1.3.2 Metode.....	4
1.3.3 Forskningens mål	4
1.3.4 Masteroppgavens videre gang	4
2 Tidligere forskning på ungdom og politisk deltakelse	7
2.1 Definisjon av politisk deltakelse	7
2.2 Kanaler for politisk påvirkning	8
2.2.1 Partikanalen.....	8
2.2.2 Den korporative kanalen	8
2.2.3 Forvaltningens brukerkanal	9
2.2.4 Aksjonskanalen	9
2.2.5 Ungdoms demokratikanaler	10
2.3 Politisk deltakelse og engasjement blant ungdom.....	10
2.3.1 Sviktende rekruttering til den korporative kanal.....	10
2.3.2 Aksjonsorientert ungdom	11
2.3.3 Mot et mer spesialisert deltakelsesmønster.....	11
3 Fenomenet ungdomsråd	13
3.1 Normativ demokratiteori	13
3.1.1 Konkurransedemokratiet	13
3.1.2 Deltakerdemokratiet	14
3.1.3 Konkurrans- og deltakerdemokratiets relevans for fenomenet ungdomsråd.....	15
3.2 Medborgerskapet.....	15
3.3 Ungdom og medborgerskap	16
3.4 Tidligere forskning på fenomenet ungdomsråd.....	17
3.4.1 Begrunnelser for ungdomsråd	18
3.5 Hva kjennetegner et ungdomsråd?	18
3.5.1 Valg og representativitet	19
3.5.2 Representasjon og medvirkning for unge på region og fylkesnivå.....	20
3.5.3 En organisatorisk hybrid	20
3.5.4 Vertikal og horisontal integrasjon.....	21
3.6 Medvirkningstiltak og tradisjonelle demokratiprinsipper	22

3.6.1 Ungdomsrådets innflytelse og makt	22
3.6.2 Ungdomsrådene – effektive arenaer for politisk sosialisering og læring?	24
4 Betingelser for politisk deltakelse	27
4.1 Politisk deltakelse: Ulik motivasjon, forskjellige uttrykk og betingelser	27
4.2 Stimuli og politisk deltakelse	27
4.3 Ressurser og deltakelse	28
4.4 Motivasjon, livssyklus og egeninteresse	29
4.5 Personlige verdier og holdninger	29
4.6 Mobilisering	30
4.7 Politisk interesse, deltakelse og innflytelse i gjensidig avhengighet.....	30
5 Metodekapittel.....	33
5.1 Flermetodedesign	33
5.2 Ikke-sannsynlighetsutvalg fra en sjelden populasjon.....	33
5.3 Dimensjonalitet, reliabilitet og validitet	35
5.4 Om spørreskjemaet.....	36
5.5 Intervjuguiden	37
5.6 Sammensatte mål: indekser	38
5.6.1 Fremgangsmåte for å konstruere en indeks.....	39
5.7. Avhengig variabel: Indeks på konvensjonell politisk deltakelse	40
5.8 De uavhengige variablene	41
5.8.1 Indeks på politisk tillit.....	41
5.8.2 Indekser på politisk stimuli	42
5.8.3 Politisk informasjonssøking	43
5.8.4 Politisk diskusjon	43
5.8.5 Indeks på politisk interesse	43
5.8.6 Indeks på opplevd politisk innflytelse.....	44
5.8.7 Indeks: effektivitetsvurdering av konvensjonelle kanaler for påvirkning.....	44
5.8.8 Indeks på ukonvensjonell politisk aktivitet.....	45
6 Univariat analyse.....	47
6.1 Grunnleggende bakgrunnsinformasjon om respondentene	47
6.1.2 Aldersfordeling blant respondentene.....	47
6.1.3 Foreldrenes utdanning	48
6.1.4 Politisk stimuli i oppveksten	48
6.2 Valg og representativitet i ungdomsrådet.....	49
6.2.1 Alder ved deltakelse i ungdomsrådet	49
6.2.2 Aktivitet før ungdomsrådet	50
6.2.3 Posisjon i ungdomsrådet.....	50

6.2.4	Valgpraksis for ungdomsrådene	51
6.2.5	Legitimitet og representativitet i ungdomsrådet.....	52
6.3	Makt og innflytelse i ungdomsrådet	53
6.3.1	Initiativ og saksarbeid	54
6.3.2	Læring i ungdomsrådet.....	55
6.4	Indikatorer på politisk engasjement	56
6.4.1	Politisk interesse.....	56
6.4.2	Politisk diskusjon	57
6.4.3	Politisk informasjonssøking	58
6.4.3	Korrelasjoner mellom ulike uttrykk for politisk engasjement	59
6.5	Politisk tillit	59
6.6	Politisk deltakelse de siste tolv måneder	60
6.7.1	Effektivitetsvurdering av kanaler for politisk påvirkning	62
6.7.2	Valgkanalen.....	62
7	Multivariat lineær regresjonsanalyse	65
7.1	Forutsetninger for lineær regresjon	65
7.2	Den avhengige variabelen: Konvensjonell politisk deltakelse.....	66
7.3	Sammenhengen mellom den avhengige og de uavhengige variablene	66
7.4	Den multivariate regresjonsmodellen.....	67
7.5	Valg av signifikansnivå.....	68
7.6	Resultater av multivariat lineær regresjon.....	68
7.7	Substansiell tolkning	70
7.7.1	Kumulativt deltakelsesmønster	70
7.7.2	Politisk stimuli.....	70
7.7.3	Mobilisering	71
7.7.4	Ressurser og deltakelse	71
7.7.5	Personlige verdier og holdninger	71
7.8	Hvorfor er ikke effektene signifikante?.....	71
7.8.1	Revurdering av signifikansnivået.....	72
7.8.2	For lavt antall observasjoner	72
8	Kvalitativ analyse.....	73
8.1	Informantenes bakgrunn.....	73
8.2	Erfaringer fra ungdomsrådet	74
8.2.1	Saksarbeid og initiativ i ungdomsrådet	74
8.2.2	Kontakt med politikerne og byråkratene	75
8.2.3	Ungdomsrådet innflytelse	76
8.3	Demokrati i ungdomsrådet	78

8.3.1 Demokratiske problemer med konseptet ungdomsråd	79
8.3.2 Demokrati internt i ungdomsrådet.....	80
8.3.3 Fokus på det formelle i ungdomsrådet	81
8.3.4 Den viktigste rollen for ungdomsrådet.....	82
8.4 Politisk interesse, tillit og deltakelse etter ungdomsrådet	83
8.4.1 Tillit til politikere, påvirket av tiden i ungdomsrådet?.....	83
8.4.2 Ungdomsrådets effekt på politisk interesse.....	84
8.4.3 Informantenes politiske aktivitet i dag	85
8.4.4 Kanaler for politisk påvirkning	85
8.5 Innfrir ungdomsrådet i forhold til intensjonene?.....	86
8.5.1 Målet om brukermedvirkning.....	86
8.5.2 Målet om å bidra til økt politisk deltakelse	87
8.6 Oppsummerende kommentarer	87
9 Avslutning	89
9.1 Karakteristika ved de regionale ungdomsrådene.....	89
9.1.1 Engasjerte og ressurssterke ungdommer	89
9.1.2 Uklart om legitimitet og representativitet	89
9.1.3 Ungdomsrådet- for sent inn i prosessene til å ha reell påvirkning	90
9.1.4 Initiativ, saksarbeid og læring	91
9.2 Politisk engasjement, tillit og deltakelse	91
9.3 Konvensjonell deltakelse dominerer et kumulativt deltakelsesmønster.....	92
9.4 Multivariat regresjonsmodell	93
9.5 Konklusjon og veien videre.....	94
Litteraturliste	96

Tabelloversikt

Tabell 1 Ungdoms demokratikanaler	10
Tabell 2 Begrunnelser for opprettelse av ungdomsråd. I prosent.....	18
Tabell 3 Korrelasjoner mellom indikatorer på politisk tillit. Korrelasjonsmål Pearsons R.	42
Tabell 4 Aldersfordeling i utvalget	47
Tabell 5 Alder ved deltakelse i det regionale ungdomsrådet	49
Tabell 6 Respondentenes organisasjonsaktivitet før ungdomsrådet.....	50
Tabell 7 Respondentenes posisjon i ungdomsrådet.....	51
Tabell 8 Valgpraksis til det regionale ungdomsrådet.....	51
Tabell 9 Holdninger til legitimitet og representativitet i ungdomsrådet, prosent.	52
Tabell 10 Interesse for politikk i Medborgerundersøkelsen og ungdomsrådsutvalget, prosent.	56
Tabell 11 Samtaler om politikk og samfunnsliv i Medborgerundersøkelsen og ungdomsrådsutvalget, prosent.	57
Tabell 12 Politisk tillit. Medborgerundersøkelsen og ungdomsrådsutvalget. Gjennomsnitt, modus og modalprosent.	60
Tabell 13 Politisk deltakelse de siste tolv måneder. Medborgerundersøkelsen og ungdomsrådsutvalget, prosent.	61
Tabell 14 Statistisk beskrivelse av den avhengige variabelen	66
Tabell 15 Parvise korrelasjoner mellom den avhengige og de uavhengige variablene. Pearsons r.....	66
Tabell 16 Multivariat lineær regresjon.....	69
Tabell 17 Endelig regresjonsmodell.....	70
Tabell 18 Informantenes bakgrunn	73

1 Innledning

1.1 Problemstillinger

Denne oppgaven er en studie av myndighetsinitierte organer for ung medvirkning i Nord-Norge. Medvirkningsorganer innebærer alternative kanaler for informasjon mellom menigmann og utøvere av offentlig politikk. Slike prosjekter er gjerne rettet mot grupper i befolkningen som myndighetene ønsker å forbedre kontakten med (Selle 1999). Organene for ung medvirkning går under mange ulike navn og den institusjonelle utformingen varierer. De plasseres inn i den politiske styringsstrukturen, og blir de fleste steder en del av det ordinære politiske arbeidet (Liden og Ødegård 2002). Barne- og likestillingsdepartementet definerer ungdomsråd slik i ”Håndbok om ungdomsråd” (2006:7):

Med det mener vi et medvirkningsorgan for ungdom som har visse rettigheter og jevnlig møter, og som er tilknyttet en kommune eller fylkeskommune.

Perspektivet i denne oppgaven er rettet inn mot ungdommer med erfaring fra tre utvalgte regionale ungdomsråd i Nord-Norge. Fokuset er på medlemmenes opplevelse av innflytelse og demokrati i ungdomsrådet. Videre måles politisk engasjement, politisk tillit og politisk deltakelse. Den landsdekkende kartleggingen til Skimmeli (2000) av kommuners motivasjon for å opprette ungdomsråd er et viktig bakteppe for oppgaven. To sentrale begrunnelser avdekkes. Et overordnet mål er å sikre den sosiale gruppen ungdom brukermedvirkning, en annen sterk motivasjon er at organene kan bidra til økt politisk deltakelse og oppdra de unge til å bli demokratiske borgere. Jeg søker å belyse hvorvidt disse intensjonene oppfylles av de regionale ungdomsrådene i Nord-Norge som undersøkes i denne oppgaven.

Problemstillingene i prosjektet er som følger:

1. Hva kjennetegner de regionale ungdomsrådene i forhold til det vi vet om ungdomsråd som fenomen?
2. Hvordan skårer ungdommene som har vært med i de regionale ungdomsrådene i Nord-Norge på indikatorer for politisk engasjement, politisk tillit og politisk deltakelse, sammenliknet med funnene i Medborgerundersøkelsen 2001, for aldersgruppen mellom 18 og 30 år?

3. Er ungdommer som har deltatt i de regionale ungdomsrådene i Nord-Norge blitt stimulert til å delta i konvensjonell politisk aktivitet?
4. Hvordan og i hvilken grad påvirker ressursbakgrunnen, erfaringen fra ungdområdet, politisk engasjement, politisk tillit, og ukonvensjonell deltakelse, den uavhengige variabelen konvensjonell politisk deltakelse?

1.1 Hvorfor studere gruppen ungdom og deres deltakelse i organer for ung medvirkning?

Ungdom er en sosial gruppe som på mange måter står på utsiden av det demokratiske system, først ved myndighetsalder tilfaller sentrale politiske og sosiale rettigheter individet. Det kan betraktes som paradoksalt at ungdom står på utsiden av det etablerte politiske system, i den viktige fasen når det politiske selvet dannes. Ungdom under myndighetsalder har ennå ikke stemmerett, men er i høyeste grad målgruppen for rekruttering til partier og organisasjoner, og ikke minst for myndighetenes ulike tiltak for opplæring i demokrati. Ungdomstiden kan karakteriseres som en periode der individet står i en marginal posisjon. Denne gruppen har ennå ikke oppnådd fulle politiske og sosiale rettigheter, og står heller ikke fullverdig til ansvar overfor samfunnet. Forberedelsen til det sosiale og politiske medborgerskapet foregår i utdanningssystemet, så vel som gjennom organisasjonsdeltakelse (Ødegård 2009:3-5).

Ungdomstiden kan tilnærmes med utgangspunkt i to ulike perspektiver, pubertetsperspektivet og kohortperspektivet. I det førstnevnte betraktes ungdomskulturen som en midlertidig frigjøringsfase, en periode som munner ut i at de unge vokser inn i det etablerte samfunnets normer og verdier, som internaliseres i det enkelte individ.

Ungdomstiden karakteriseres ofte av opprørske holdninger og orienteringer, men dette er en forbigående tilstand som man gjennomgår på vei mot voksenlivet. Dersom et slikt syn er dominerende vil det ikke være grunn til å stille krav til ungdommen om å delta i samfunnslivet. Vi ser i dag at dette synet på ungdomstiden taper terreng. Kohortperspektivet vektlegger de kulturelle mønstre som dannes i ungdomstiden og påvirker det voksne livet til individet. Dette står i motsetning til pubertetsperspektivets fokus på det flyktige og ustabile ved ungdomstiden. Med bakgrunn i kohortperspektivet vil ikke barn- og unge betraktes som uferdige individer med sentrale mangler i forhold til en voksenperson, men tvert i mot anses de for å være kompetente aktører. Betraktet på denne måten vil ungdomsgruppen være et speilbilde av fremtiden. I det demokratiske systemet får dette konsekvenser. Ungdom forventes å delta og ha innflytelse, i familien, på skolen, i fritidsorganisasjoner og i politikken.

Fra offentlige myndigheters side er det blitt viktig å trekke ungdommen med i politiske beslutningsprosesser og i organisasjonslivet (Engelstad og Ødegård 2003:7-21).

1.2 Tidligere forskning

Ungdoms innflytelse og deltakelse i samfunnet er et felt som i relativt liten grad er belyst innenfor norsk forskning, og det gjelder særlig ungdom under myndighetsalder. Dette på tross av at temaet er blitt sterkt aktualisert siden 1990-tallet. En fremstilling der ungdoms politiske deltakelse ble beskrevet som dalende med stadig synkende valgdeltakelse og nedgang i medlemstallene for barne- og ungdomsorganisasjonene, skapte usikkerhet omkring demokratiets fremtid (Liden og Ødegård 2002).

Fenomenet som denne oppgaven tar for seg, er et tiltak for å styrke de unges medborgerskap. Myndighetsinitierte medvirkningsprosjekter finner vi i om lag 80 prosent av Norges kommuner (Knudtzon og Tjerbo 2009:13). Det er en bred satsing, men forskning omkring hvordan organene fungerer og om de er reelle demokratiske arenaer, er lite vektlagt. Spørsmålet er om medvirkningsprosjektene er en god nok kanal for ungdom under myndighetsalder, og om de gir en reell mulighet til å påvirke politiske beslutninger. I den forskningen som foreligger har fokuset i stor grad vært på organisatoriske strukturer og de voksnes perspektiver. Det etterlyses sterkere vektlegging av de unges perspektiv. Hvilket utbytte har de unge av deltakelsen? Har de økt forståelse av hvordan lokaldemokratiet fungerer? I hvilken grad føler de å ha innflytelse gjennom disse organene? (Liden og Ødegård 2002). Dette forskningsprosjektet er et tilsvarende svar på forskningsmiljøets etterspørsel etter kunnskap på dette feltet. Jeg har således identifisert noen hull i forskningen som jeg søker å belyse gjennom min masteravhandling.

1.3 Om oppgaven

Det er tiden for å komme kort inn på avhandlingens rammer, teoretisk og metodisk, samt å avklare oppgavens struktur og videre fremdrift. Masteroppgaven inngår som et bidrag til forskningsprosjektet "Forutsetninger for regional vekst og utvikling i Nord-Norge". Se appendiks for nærmere beskrivelse av dette prosjektet.

1.3.1 Oppgavens teoretiske bakgrunn

Oppgavens teorigrunnlag er todelt. I kapittel 2 går jeg inn på den første delen som definerer hva politisk deltakelse innebærer og beskriver kanaler for politisk påvirkning i det norske demokratiet. I tillegg gis et kort innblikk i mønstrene for ungdoms politisk deltakelse. Den

andre komponenten i teorigrunnet er normative ideer om demokrati og medborgerskap, med tilnærming til fenomenet ungdomsråd mer spesifikt. I kapittel 3 belyses fenomenet i et bredt perspektiv. Kapittel 4 retter fokus mot teori og forskning om politisk atferd og hvilke faktorer som påvirker. Teori og tidligere forskning danner grunnlaget for utformingen av intervjuguider og spørreskjema samt de kategoriseringer og analyser som er gjort av innsamlet data. Her står Medborgerundersøkelsen fra 2001 sentralt.

1.3.2 Metode

I denne oppgaven brukes både det kvantitative og det kvalitative metodiske perspektiv. Hoveddelen av datainnsamlingen har foregått gjennom spørreskjema, men jeg har også foretatt fire kvalitative intervjuer for å komme dypere i temaet. Datagrunnet stammer fra ungdommer, som har vært eller er medlemmer, i regionale ungdomsråd i Nord-Norge. Det kvantitative materialet er analysert i statistikkprogrammet SPSS. Dataene fra de kvalitative dybdeintervjuene er kategorisert og analysert. I begge tilfeller er analysen gjennomført i tett dialog med teorigrunnet.

1.3.3 Forskningens mål

Fenomenet som skal studeres er regionale og fylkekommunale prosjekter for ung medvirkning. Det sentrale er at fokus rettes mot deltakernes subjektive opplevelse av innflytelse og demokrati i ungdomsrådet. Ved bruk av spørsmål fra Medborgerundersøkelsen 2001, måles politisk engasjement, politisk tillit og politisk deltakelse i utvalget. Undersøkelsen har som hovedmål å avdekke hvorvidt de studerte regionale og fylkeskommunale organene for ung medvirkning oppfyller intensjonene. Hvordan skårer ungdommene på indikatorer for politisk engasjement og politisk tillit? Stimuleres ungdommene til å delta i konvensjonell politisk aktivitet? Ungdommens perspektiver vektlegges. Deres informasjon kan fortelle oss noe om hvordan de regionale ungdomsrådene oppfyller sine intensjoner om å sikre unge brukermedvirkning, bidra til økt politisk deltakelse og oppdra de unge til å bli demokratiske borgere (Skimmeli 2000).

1.3.4 Masteroppgavens videre gang

Denne korte innføringen i prosjektets problemfokus og sentrale mål åpner porten for masteroppgaven. Så vendes oppmerksomheten mot det teoretiske grunnlaget for oppgaven, først med fokus på tidligere forskning. Kapittel 2, 3 og 4 danner den teoretiske rammen rundt oppgaven. I kapittel 5 rettes fokus mot de metodologiske perspektivene. Det etterfølgende

kapittel 6 presenterer den univariate kvantitative analysen. Kapittel 7 vies til multivariat lineær regresjonsanalyse. De kvalitative funnene analyseres i kapittel 8, før trådene samles i det avsluttende kapittel 9.

2 Tidligere forskning på ungdom og politisk deltakelse

Ungdoms deltakelse gjennom myndighetenes representasjonsordninger er hovedfokus i denne oppgaven. For å belyse temaet er det imidlertid viktig med innsyn i hva politisk deltakelse innebærer, samt å få en oversikt over kanaler for politisk påvirkning i det norske demokratiet. Disse perspektivene danner grunnlag for å se på ungdoms deltakelse mer generelt.

2.1 Definisjon av politisk deltakelse

Politisk deltakelse defineres bredt i makt- og demokratiutredningen (Strømsnes 2003:28). Det omfatter valgdeltakelse, deltakelse i valgkampanjer og partiarbeid, deltakelse i organisasjonsarbeid, og i ulike direkte aksjoner. I nyere deltakelsesforskning inkluderes også brukerdeltakelse i offentlig sektor, individuell myndighetsutøvelse, å yte økonomiske bidrag, samt politisk forbruk. Strømsnes skiller mellom representative deltakelseskanaler og direkte deltakelseskanaler. I den første kategorien har vi valg, partier, og organisasjoner. Den andre inkluderer ulike former for direkte aksjoner, som å ta direkte kontakt med myndigheter og andre instanser, politisk forbruk, og ulike former for brukermedvirkning (Strømsnes 2003:30).

Politisk deltakelse defineres mer konkret av Andersen og Tobiasen (i Strømsnes 2003:29) som alle handlinger med mål om å påvirke verdifordelingen i samfunnet. Hovedmålet med politisk deltakelse må være å oppnå politisk innflytelse. Et krav for at aktiviteten skal kunne kalles politisk, er således at den motiveres av et ønske om å påvirke forhold i samfunnet. Videre må den innfri et krav om aktivitet. Dette innebærer at helt passive former for ”deltakelse”, som å følge med på politiske spørsmål i media eller diskutere politikk, ikke er tilstrekkelig til å defineres som politisk deltakelse. På den andre siden er dette viktige indikatorer for politisk engasjement. Dette leder oss inn på et skille mellom deltakelse og engasjement. Engasjement omfatter politisk interesse, diskusjon og innhenting av informasjon om politikk. Det finnes en rekke grensetilfeller mellom engasjement og deltakelse, som eksempelvis helt passivt medlemskap i en organisasjon, skrive under på en underskriftskampanje og uttrykke politiske budskap med bekledding og eller jakkemerker (Strømsnes 2003:30). I tråd med Strømsnes velger jeg å kategorisere de sistnevnte som politisk deltakelse.

2.2 Kanaler for politisk påvirkning

Jeg vil nå kort introdusere de fire arenaer for politisk deltakelse og påvirkning: partikanalen, den korporative kanalen, forvaltningens brukerkanal og aksjonskanalen. Fremstillingen er rettet inn mot gruppen ungdom.

2.2.1 Partikanalen

Konvensjonell deltakelse i politiske partier og bruk av stemmeretten betegnes som kjernen i det representative demokratiet. Deltakelse i partikanalen er organisert gjennom faste nettverk, som bygger på borgernes formelle tilslutning gjennom medlemskapet i partier. Det å være medlem, gir det enkelte individ formelle rettigheter i partiets interne demokrati. Med dette som bakgrunn, representerer partiene enkeltindividers meninger overfor de politiske beslutningsnivåene. I det parlamentariske demokrati er de politiske partiene kjernen, og disse er avgjørende for bærekraften i valgdemokratiet. I Norge har de fleste partier egne ungdomspartier. Ødegård påpeker at disse på sett og vis fungerer som en hvilken som helst annen politisk interesseorganisasjon for ungdom, da de ikke er valgbare (Ødegård 2009:11). En sentral funksjon ved ungdomspartiene, er at de fungerer som moderpartienes kanal til de yngste velgerne. Således kan de være både en kanal for å rekruttere nye velgere, og en arena for å rekruttere medlemmer til moderpartiet. For medlemmene i ungdomspartiene handler politisk innflytelse i første omgang om de nære relasjonene til moderpartiet (Ødegård 2009:11).

2.2.2 Den korporative kanalen

I det norske organisasjonssamfunnet har man, i tillegg til partiene, en stor gruppe av frivillige og ideelle organisasjoner. Disse organisasjonene handler innenfor det som er blitt omtalt som sivilsamfunnssfæren. Denne sfæren ligger utenfor den private sfære og staten, og her opererer ulike typer organisasjoner. Ifølge Lorentzen 2004 (i Ødegård 2009:12) har disse arenaene funksjon i forhold til ”identitetsdanning, sosial integrasjon og politisk engasjement”. Organisasjonene i de korporative kanalene har hatt en avgjørende påvirkning på det norske demokratiet (Wollebæk og Selle 2002, Østerud m.fl. 2003). Ennå spiller disse organisasjonene en viktig rolle som kanaler for folks påvirkning på politiske beslutninger både lokalt og nasjonalt.

I de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene har man, som i ungdomspartiene, et eget internt medlemsdemokrati. Dette knytter det lokale nivået sammen med det nasjonale. Disse organisasjonene er som nevnt sentrale brikker i det norske demokratiet.

Organisasjonene er arenaer for utvikling av demokratiske borgeridentiteter, som rekker utover organisasjonslivet. I tillegg inngår de i offentlige høringer og diskusjoner, som gir enkeltindividet et talerør inn mot maktens sentrum. På denne måten har organisasjonene vært arenaer for læring og utøvelse av demokrati. Dette er særlig gjeldende for de instrumentelle organisasjonene, som har et politisk siktemål og en agenda utover selve organisasjonen og dens medlemmer. Men selv ekspressive organisasjoner, med det sentrale fokus rettet mot å produsere aktiviteter og goder for medlemmene, virker også mobiliserende for et bredere samfunnsengasjement. Karakteristikkene til disse organisasjonene, den demokratiske strukturen og samhandlingen med myndighetene, medfører definisjonen av medlemskap i den korporative kanalen som konvensjonell politisk aktivitet (Ødegård 2009:12).

2.2.3 Forvaltningens brukerkanal

Temaet barn og unges medvirkning i lokale politiske beslutningsstrukturer, har vært vektlagt i hele den vestlige verden fra 1990-tallet og utover (Riepl og Wintersberger 1999, Ødegård 2009, Barne og likestillingsdepartementet 2009). Interessen for feltet må sees i sammenheng med utviklingen i sivilsamfunnet, og et endret syn på grupper som tidligere ble ansett som avhengige subjekter. Barn og unge er i dag betraktet som meningsbærende aktører og eksperter på sin situasjon. Det har kommet til uttrykk både i nasjonal lovgivning (lov om barn og foreldre, opplæringsloven) og i internasjonale konvensjoner (FNs konvensjon for barns rettigheter). Utvidelsen av den moderne velferdsstaten fra 1960-tallet, og en økning i byråkratiets autonomi, har medført et ønske om tettere kontakt med brukerne av velferdsgodene. Det er disse sentrale trekk som har resultert i dagens lokale brukerråd for ungdom. Utviklingen belyses nærmere i kapittel 3 om fenomenet ungdomsråd. Ungdomsrådene plasseres innenfor kategorien konvensjonell politisk deltakelse, begrunnet i rådernes nære relasjoner til lokale administrative og politiske beslutningsmyndigheter (Ødegård 2009:13).

2.2.4 Aksjonskanalen

Gjennom fremveksten av løse nettverk, har man de siste tiår fått en annen arena for kollektive meningsytringer i det offentlige rom. Tidligere har slike aktiviteter vært definert som ukonvensjonelle aktiviteter, men Ødegård mener merkelappen er upresis ettersom disse i dag er svært utbredte. Ødegård (2009:14) betegner disse som enkeltsaksorienterte aktiviteter. Typen aktiviteter som man ser innenfor denne kategorien, er demonstrasjoner, boikott av varer, politiske folkemøter m.m. Aktørene som eksponerer disse aktivitetene i størst grad, er

de nye sosiale bevegelsene. I motsetning til de politiske interesseorganisasjonene, har disse en mer flytende og desentralisert organisasjonsstruktur, uten faste medlemskriterier (Norris 2002, i Ødegård 2009:14).

2.2.5 Ungdoms demokratikanaler

Jeg vil nå kort presentere et oversiktsbilde over hvilke kanaler ungdom kan bruke for å påvirke samfunnsutviklingen. Knudtzon og Tjerbo (2009:35) har satt opp følgende bilde av ungdoms demokratikanaler, sett i forhold til generelle demokratiske påvirkningskanaler.

Tabell 1 Ungdoms demokratikanaler

Generelle demokratiske påvirkningskanaler	Ungdoms demokratiske påvirkningskanaler
Partikanalen	Ungdomspolitiske partier
Den korporative kanal	Interessepolitiske ungdomsorganisasjoner
Aksjonskanalen	Enkeltsaksorienterte aksjoner
Forvaltningens brukerkanal	Ungdomsråd og ungdommens kommunestyre

Jeg komme inn på mønstrene i politisk deltakelse i denne gruppen.

2.3 Politisk deltakelse og engasjement blant ungdom

I innledningskapitlet fremkom det at ungdoms innflytelse og deltakelse i samfunnet er relativt svakt belyst innenfor norsk forskning, særlig gjelder det ungdom under myndighetsalder. En fremstilling der ungdoms politiske deltakelse ble beskrevet som dalende, med stadig synkende valgdeltakelse og nedgang i medlemstallene for barne- og ungdomsorganisasjonene, skapte imidlertid usikkerhet omkring demokratiets fremtid.

2.3.1 Sviktende rekruttering til den korporative kanal

Det er en tydelig negativ utvikling i rekrutteringen til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner. I ungdomspopulasjonen er det særlig medlemskap i ekspressive kulturorganisasjoner som speider, korps og orkester som viser nedgang. I forhold til de instrumentelle organisasjonene, som viser seg å ha størst demokratiskolerende effekt, er medlemsopplutningen redusert fra 10 prosent til 7 prosent gjennom 90-tallet (Ødegård 2009:18).

2.3.2 Aksjonsorientert ungdom

Oppslutningen om enkeltsaksorienterte meningsytringer og aksjoner i det offentlige rom er økende. Internasjonale komparative undersøkelser viser at de nordiske landene ligger helt i tet hva slik deltakelse angår. Det er særlig gruppen ungdom som bruker aksjonskanalen for politisk påvirkning og således bidrar til veksten i denne deltakelsesformen (Ødegård 2009:20ff). Johansson (2007, i Ødegård 2009:21) viser fra Sverige hvordan skillene i aktivitetsnivå mellom unge og eldre aldersgrupper er små, men det er forskjeller i hvilke aktiviteter de ulike aldersgruppene deltar i. Kort sammenfattet er det slik at voksne og eldre benytter seg av å kontakte en politiker, og å være medlem i et parti for å utøve påvirkning. Ungdom deltar gjerne i demonstrasjoner og kampanjer. Liden og Ødegård (2002) finner samme mønster i Norge.

2.3.3 Mot et mer spesialisert deltakelsesmønster

Kort beskrevet er bildet jeg skisserte av ungdoms manglende deltakelse nokså unyansert. Undersøkelsen "Ung i Norge 2002" tydeliggjør at ungdomsgenerasjonen er aktiv, flertallet står ikke på utsiden og passivt betrakter hvilken vei samfunnet tar (Ødegård 2003). På bakgrunn av Medborgerundersøkelsen fra 2001, kan vi se at unge ikke bare fremstår som mer politisk aktive enn eldre aldersgrupper, men de deltar også i et bredere spekter av aktiviteter. Bildet av de unge som aksjonsorienterte bekreftes av undersøkelsen. Konvensjonelle former for aktivitet ser ut til å være mindre attraktive for ungdom (Liden og Ødegård 2002).

Tendensene viser at vi går mot et individualisert og spesialisert deltakelsesmønster (Ødegård 2009:50). Det står i motsetning til et kumulativt deltakelsesmønster, som innebærer aktivitet på flere arenaer. Et spesialisert deltakelsesmønster viser seg når de aktive velger den ene deltakelseskanalen fremfor en annen (Ødegård 2009:22). Individualiseringen innebærer at borgerne i økende grad søker seg mot, og engasjerer seg i aktiviteter som er løsrevet fra en kollektiv ramme. Giddens definerer dette som "life politics", det kjennetegnes ved en dreining i individenes politikkforståelse, der skillet mellom det offentlige og private viskes ut. Konkret blir hverdagslivet rammen for den politiske dagsorden og deltakelsen blir mer troløs. Normen er ikke lenger at man må velge et lojalt og langvarig engasjement i en sak eller i en organisasjon. Majoriteten av de organisasjonsaktive har imidlertid et kumulativt deltakelsesmønster, som også inkluderer aksjonsorientert deltakelse. På den andre siden ser vi at flertallet av "aktivistene" fremviser et mer spesialisert mønster, løsrevet fra formelt politisk organisasjonsarbeid. Med tanke på at de konvensjonelle aktivitetene taper oppslutning, mens saksorientert deltakelse er på fremmarsj, gir dette grunnlag for å tro at deltakelsesmønstret i

fremtiden vil kunne kjennetegnes av å være mer individualisert og spesialisert (Ødegård 2009:50).

Utviklingen som er skissert har sine positive effekter, og kan bidra til å vekke et bredere engasjement og øke den politiske bevisstheten hos ungdom. Likevel må det fremheves at bærekraftig utvikling i det norske demokratiet, forutsetter at folket er villige til å ta på seg politiske verv i sentrale demokratiske institusjoner som partier og organisasjoner. I en situasjon der utviklingen i ungdoms deltakelsesmønster medfører fortsatt svikt av politiske organisasjoner, vil det kunne sette demokratiet under press. Således er fremstillingen av et demokrati i krise ikke helt virkelighetsfjern, men likevel en relativ unyansert tilnærming til utviklingen i ungdoms politiske engasjement og deltakelsesmønster (Ødegård 2009:50-52).

I neste kapittel vil jeg komme grundigere inn på den kanalen for ungdoms deltakelse som er hovedfokus i denne oppgaven. Det dreier seg om forvaltningens brukerkanal, representert ved ungdomsråd.

3 Fenomenet ungdomsråd

Ungdomsråd er et eksempel på medvirkningstiltak som kommuner og fylkeskommuner oppretter, for å sikre en kanal for kommunikasjon og mulighet for en bestemt gruppe til å uttale seg i saker som gjelder dem. Fenomenet ungdomsråd vil nå bli belyst i et bredt perspektiv. Først kommer en kort introduksjon til normativ demokratiteori og teoriene knyttes til fenomenet ungdomsråd. Fokus vendes så mot medborgerskapet, før jeg sammenstiller de utviklingslinjer som ligger til grunn for den økende vektleggingen av ungdoms medborgerskap. Det er basis for satsingen på organer for ung medvirkning. Med utgangspunkt i forskningen som foreligger, problematiseres ungdomsråd i forhold til dimensjoner som organets plassering i styringskjeden og sentrale karakteristika ved fenomenet fremheves.

3.1 Normativ demokratiteori

Jeg vil nå komme inn på to normative perspektiver på demokrati, konkurransedemokrati og deltakerdemokrati.

3.1.1 Konkurransedemokratiet

Begrepet demokrati betyr direkte oversatt folkestyre. Schumpeter tilhører gruppen teoretikere som har hevdet at demokrati ikke kan være et folkestyre som sådan. Det er ikke folket som styrer selv, det blir overlatt til en mer eller mindre representativ elite. Schumpeter viser videre til at den direkte innflytelsen over partilistene, partiprogrammene og de endelige politiske beslutningene er ganske beskjeden for menigmann. Demokrati kan ikke beskrives som en styreform der folkets vilje kommer klart til syne i politiske vedtak. Kjernen i demokratiet er konkurransen mellom partiene som fremmer ulike politiske ideologier, programmer og saker for velgerne (Østerud 2002:138-139). Velgernes oppgave er å kontrollere at de representanter som de har valgt til å styre, utfører sin gjerning i tråd med velgernes interesser. Dersom velgerne ikke er fornøyd med representantenes jobb, kan de straffe dem ved ikke å gjenvelge dem ved neste valg (Aardal 2001). Ifølge Schumpeter kjennetegnes demokratiet ved denne konkurransen mellom ulike partier, programmer og eliter. Det er tydelige paralleller mellom politiske valg og valg mellom varer på et marked. I dette perspektivet er deltakelse utenom valgene ingen nødvendig forutsetning for demokrati, og elitisme er en uunngåelig konsekvens at et slikt syn (Østerud 2002:138-139). Det er heller ikke slik at valgdeltakelsen bør være høyest mulig. Høy valgdeltakelse betraktes som potensielt både uheldig og farlig for

demokratiet. Det sentrale argumentet mot ”for høy” deltakelse går på at uvitende velgere får være med å ta beslutninger de ikke har ressurser til å forstå (Aardal 2001:17ff).

3.1.2 Deltakerdemokratiet

Deltakerdemokrati er en tilnærming til demokrati som betrakter et bredt folkelig engasjement som en forutsetning for å sikre fellesskapets beste. Politisk aktivitet er berikende for samfunnet, ved at folk får innsikt og kunnskap. Dersom man har bred deltakelse vil det sikre idémangfoldet i samfunnsdebatten, og i neste omgang et sterkt og levedyktig demokrati.

Deltakelse vurderes som svært positivt på makronivå, men også på individplan anses ringvirkningene for å være positive. Læring og selvrealisering er viktig for individet. Ifølge tilhengerne av deltakerdemokratiet, overskygger de positive aspektene ved høy deltakelse de eventuelle komplikasjonene og negative konsekvensene som dette medfører (Pateman 1970).

I ”Participation and Democratic Theory” (1970) argumenterer Pateman for at man må angripe problemet med den manglende deltakelsen på en annen måte, enn det som har blitt gjort. Pateman mener at holdningen om at manglende politisk deltakelse ikke har noen spesiell årsak er utbredt. I boken sin søker Pateman å motbevise dette, og hun viser til synet som blant annet Rousseau forfekter: deltakelse avler deltakelse. Den eneste måten å lære å delta er ved å komme inn i prosessene dette foregår i. Gjennom deltakelse blir individet en offentlig medborger. Via deltakelsen lærer også individet å se sine egne interesser i lys av de brede perspektiver og fellesinteressene. Aktiviteten fører dermed til at individene blir mer ansvarlige når de foretar politiske valg og sosiale handlinger. Pateman peker på særlig to positive sider ved deltakelse. Først og fremst vil bred deltakelse legitimere beslutninger. Videre fremmer deltakelse demokratisk forståelse og politisk læring. Terskelen for deltakelse bør være lav og muligheten bør være å finne i lokalmiljøet (Pateman 1970:1-22).

Dersom man skal få en velfungerende politisk deltakelse på nasjonalt nivå krever det at borgerne må få trening gjennom lokal politikk (Pateman 1970:28-33). Slik uttrykker Mill det (i Pateman 1970:31)

In other words, if individuals in a large state are to be able to participate effectively in the Government of “the great society” then the necessary qualities underlying this participation have to be fostered and developed at the local level.

Det er på det lokale nivået at individet lærer “demokrati”. Læringen kommer som et resultat av deltakelsen, og Pateman bruker begrepet i bred forstand. Det dreier seg om både psykologiske aspekter og det konkrete innsynet i demokratiets metoder og praksis. Systemet

er selvoppretholdende ved at desto mer individene deltar, desto mer kompetente deltakere blir de (Pateman 1970:31-35).

3.1.3 Konkurransedeltakerdemokratiets relevans for fenomenet ungdomsråd

Den konkurransedemokratiske tilnærmingen relateres til ungdoms deltakelse gjennom organer for ung medvirkning på flere måter. Det faktum at en liten utvalgt gruppe unge mennesker blir skolert av voksne politikere og byråkrater vitner om innslag av elitisme. Disse kan få et forsprang på sine jevnaldrende hva gjelder politisk kompetanse og kunnskap, og ha mulighet til å bli en del av en fremtidig politisk elite. Sammen med ønsket om at ungdomsmedvirkningsorganene skal være en rekrutteringskanal for senere deltakelse i det representative demokratiet, viser det hvordan konkurransedemokratiets idealer påvirker feltet (Teige 2005:18-38).

På den andre siden ligger mye av grunnlaget for at vi har organer for ung medvirkning i den deltakerdemokratiske posisjonen. Rose viser dette når han plasserer ”ungdomskommunestyre” som et reformtiltak forankret i deltakerdemokratiet. De unges deltakelse i slike medvirkningsorganer kan betraktes som en form for massedeltakelse, fordi det åpner for en gruppe som tidligere har vært holdt utenfor de demokratiske prosessene, og de blir integrert vertikalt i styringskjeden (Rose 2005:75).

Teige argumenterer for at ungdomsrådene befinner seg i en gråsoner mellom det kommunitære idealet om massedeltakelse og en elitistisk målsetning om ekspertstyre. Teige refererer videre til Skimmelis funn (2000) i sin kartlegging av begrunnelser for opprettelse av ungdomsråd, der vektlegging av ”mobilisering til økt deltakelse” og ”opplæring av barn og unge til å bli demokratiske borgere” som begrunnelse hos flertallet av kommunene tydelig kan relateres til deltakerdemokratiske tankegang (Teige 2005:94).

3.2 Medborgerskapet

Medborgerskap betegner et sett idealer for borgernes status som medlemmer i et samfunn. I økende grad brukes begrepet også empirisk for å karakterisere borgernes faktiske status som medlemmer av samfunnet. Begrepet omfatter både rettigheter, deltakelse og politisk kultur (Andersen 1997, Strømsnes 2003:15). Strømsnes beskriver begrepet som et relasjonelt begrep. ”Medborger” viser til både den enkelte samfunnsborger og til dennes forhold til sine ”medborgere”. Sosiologen T.H Marshall går dypere inn i begrepet og stykker det opp. Han gjør et skille mellom de tre elementene som utgjør medborgerskapet; det sivile, det politiske og det sosiale. Det viktigste i medborgerskapet er å bli inkludert i samfunnet gjennom sivile,

politiske og sosiale rettigheter. Sentralt i det politiske medborgerskapet er den enkelte borgers rett til deltakelse og innflytelse i samfunnet. Det handler om at alle medborgere i prinsipp har lik verdi og like rettigheter, og dermed i utgangspunktet samme mulighet til å påvirke samfunnsutviklingen (Strømsnes 2003:16-18).

Ungdoms politiske aktivitet er deres deltakelse i kollektive handlinger for å påvirke samfunnsutviklingen. På samme måte som den voksne befolkningen, har også ungdom rett til å delta og de bekrefter sitt medborgerskap gjennom å gjøre dette. Med utgangspunkt i skillet mellom det sivile, det politiske og det sosiale aspektet kan vi si noe om det aldersspesifikke ved medborgerskapet. Sivile rettigheter er gitt uavhengig av alder. Mange sosiale rettigheter er derimot aldersbestemte og omfatter ikke unge under myndighetsalder, fordi de fortsatt går på skole, bor hos foreldrene, og er økonomisk avhengige av dem. På den andre siden er mange sosiale rettigheter spesifikke for denne gruppen. Oppnåelse av fullt politisk medborgerskap er knyttet til myndighetsalder. Unge under 18 år kan delta i politisk meningsdannelse og ha mulighet til medbestemmelse på enkelte områder, men de inngår ikke som deltakere i det representative demokratiet (Liden 2003:118-120).

3.3 Ungdom og medborgerskap

I FNs barnekonvensjon (1989) er barn og unges rolle som medborgere i samfunnet vektlagt. Konvensjonen ble ratifisert i 1991 og inkorporert i norsk lov 1. oktober 2003. I artikkel 12 står det: "Barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt", mens artikkel 13 sier at "Barnet har rett til ytringsfrihet, til å søke, motta og meddele opplysninger og ideer av alle slag og på alle måter" (De forente nasjoner 2003). Historisk sett har denne gruppen vært betraktet som svak og avhengig av familiens og samfunnets omsorg. Parallelt med den økende demokratiseringen av det norske sivilsamfunnet, fikk vi en større anerkjennelse for at grupper som tidligere hadde vært ansett som avhengige objekter, i større grad ble definert som kompetente subjekter. Det betyr at de innehar ressurser og kan bidra (Barne- og likestillingsdepartementet 2009).

Etableringen av ungdomsrådene må sees i sammenheng med utbyggingen av velferdsstaten som for alvor tok til fra 1960-tallet og utover. Fornyelsen av den offentlige forvaltningen preges i tillegg av en markedsideologi som setter brukermedvirkning sentralt. Tendensen er at både sentrale og lokale myndigheter ønsker innspill fra ulike grupper som antas å representere brukerne av de offentlige tjenestene. Målsetningen er at innbyggerne skal kunne medvirke i beslutninger som påvirker hverdagen deres. I tillegg vil det bidra til at forvaltning og politikere kan fatte mer presise beslutninger i forhold til behovene brukerne har

(Ødegård 2009:13). Barn og unge er en viktig målgruppe for velferdstilbudet særlig på kommunalt og fylkeskommunalt nivå, og disses medvirkning har vært i fokus de siste tiårene. Kommunalt initierte medvirkningsprosjekter finner vi i 80 prosent av norske kommuner (Knudtson og Tjerbo 2009:56). I 2002 hadde om lag 8 prosent av tenåringer i Norge deltatt i slike organer, i 2009 regner man med at andelen i dag er mye høyere (Ødegård 2009:18). Det er altså en bred satsing å spore, men forskningen omkring hvordan organene fungerer og hvorvidt de er reelle demokratiske arenaer er i stor grad manglende (Regjeringen 2009).

3.4 Tidligere forskning på fenomenet ungdomsråd

Ungdoms innflytelse og deltakelse gjennom myndighetsinitierte representative, formelle organer for ung medvirkning er i dag lite undersøkt i norsk forskning. En ekspertgruppe nedsatt av Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) for å utrede om ungdoms deltakelse og innflytelse er ivaretatt i norske kommuner, gjør opp kunnskapsstatus på denne måten (Barne- og likestillingsdepartementet 2009:104):

Ekspertgruppa understreker at det ikke er mye forskning og evaluering om ungdomsråd og lignende organer som vi har kunnet støtte oss på.

Litteratursøk bekrefter bildet som BLDs ekspertutvalg beskriver i forhold til kunnskapsstatus. Det er lite forskning på emnet. Den brede satsingen på organer for ung medvirkning som har foregått i norske kommuner og fylkekommuner siden midten av 90-tallet, er svakt belyst. Noe er det imidlertid å finne. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) har hatt fokus på dette gjennom en serie rapporter samt bidrag i arbeidet med den siste makt- og demokratiutredningen. I rapporten ”Ungt engasjement. Ungdoms samfunnsengasjement og lokalpolitiske deltakelse” fra 2002 (Liden og Ødegård) etterlyses kunnskap om hva slags potensialer som ligger i kommunalt støttede medvirkningstiltak. Et viktig spørsmål er om den aksjonsorienterte deltakelsen og medvirkningsprosjekter fører til økt politisk interesse (Liden og Ødegård 2002). Den forskning som foreligger har i stor grad fokusert på organisatoriske strukturer og de voksnes perspektiver. Det etterlyses sterkere vektlegging av de unges perspektiv. Mer kunnskap etterspørres om hvilket utbytte de unge har av deltakelsen, om de har økt forståelse av hvordan lokaldemokratiet fungerer, og i hvilken grad de føler å ha innflytelse gjennom disse organene (Liden og Ødegård 2002:69-75).

3.4.1 Begrunnelser for ungdomsråd

Marit Skimmelis hovedoppgave i statsvitenskap er et eksempel på forskningen som retter seg mot det strukturelle perspektivet. Skimmeli har foretatt en kartlegging av hvilke kommuner som per år 2000 hadde ungdomsråd og myndighetenes begrunnelser for opprettelse av slike råd. Undersøkelsen viser at 90 % av kommunene som oppgir å ha ungdomsråd, sier at dette er opprettet etter 1995. I så måte har utviklingen på dette feltet gått ganske raskt da vi vet at 80 prosent av kommunene har ungdomsråd i dag (Knudtzon og Tjerbo 2009:13). Skimmelis forskning belyser hva som ligger til grunn for opprettelsen av ungdomsråd. I tabellen fremkommer det hvilke begrunnelser som er sterkest vektlagt.

Tabell 2 Begrunnelser for opprettelse av ungdomsråd. I prosent.

Begrunnelser	Lite/ svært lite viktig	Middels viktig	Viktig/ svært viktig	N=
FNs barnekonvensjon (Rettigheter)	54	27	20	143
Realisering av lovbestemmelser/ retningslinjer	38	29	34	143
Inspirasjon fra tilsvarende prosjekt andre steder	8	25	68	157
Motvirke fraflytting (distriktpolitikk)	44	13	43	151
Innsikt i barn og unges behov (info fra brukergruppe)	7	13	80	163
Mobilisering til økt politisk deltakelse	8	16	76	166
Oppdragelse av barn og unge til demokratiske borgere	6	20	76	163
Opplæring av barn og unge i kritisk tenkning, refleksjon og kreativitet	12	25	64	154

Kilde: Skimmeli 2000: 62

Funnene til Skimmeli viser at den viktigste begrunnelsen hos kommuner som har opprettet ungdomsråd, er ønsket om å få informasjon fra barn og unge som brukergruppe. Målet er kollektiv brukermedvirkning fra barn og unge. En nesten like viktig motivasjon er at organene kan bidra til økt politisk deltakelse og oppdra de unge til å bli demokratiske borgere. Dette skal hindre fremtidig demokratisk underskudd og oppdra de unge til å bli kompetente medborgere (Skimmeli 2000).

3.5 Hva kjennetegner et ungdomsråd?

Fenomenet ungdomsråd har forskjellig uttrykk i ulike kontekster, slik sitatet her viser:

Det er store forskjeller mellom kommunene når det gjelder mandat, muligheter for deltakelse, myndighetsområdet, grad av innflytelse, muligheter for kontakt og samarbeid mellom barn, ungdom og kommunen, og resultater. Noen legger liten vekt på innflytelse og mer på læring i demokrati. Andre er bevisste på at barn og ungdom skal ha reell innflytelse og se resultater av sine innspill (St.meld. 39: 2001-2002: 57-58).

Den forskning som er gjennomført på medvirkningstiltak i norske kommuner og fylkeskommuner viser likevel noen felles karaktertrekk (Liden 2002, Liden og Ødegård 2002 og Teige 2005). Organene er i stor grad myndighetsinitierte, de er altså igangsatt ovenfra og i liten grad et resultat av de unges initiativ (Liden og Ødegård 2002: 48-69). Videre karakteriseres de av å være relativt flyktige, og det kan synes som ungdomsrådene i liten grad oppnår målsetningen om å gi barn og unge reell innflytelse i saker som angår dem (Liden og Ødegård 2002:48-69). Når det kommer til mandatet til ungdomsrådene utformes dette lokalt, det finnes ikke noen felles retningslinjer for dette. Det viser seg likevel at variasjonen i vedtektene ikke er store, men tvert imot bygger over de samme prinsipper. Klare retningslinjer og mandat er imidlertid et av kriteriene for at ungdomsråd skal lykkes (Barne- og likestillingsdepartementet 2009:106). Intensjonen med ungdomsrådene er å gi ungdom mulighet til å delta i politiske beslutningsprosesser. Kontakt mellom ungdom som sosial gruppe og politikerne som sitter med makten skal bidra til bedre behandling av saker, og gi et mer solid grunnlag for å fatte beslutninger. I tillegg understrekes verdien av opplæring i demokrati. Rollen som høringsinstans i saker som omfatter barn og unge er sentral. Ungdomsrådet skal være en kontrollpost som følger med at de unges prioriteringer og hensyn blir tatt med når en sak behandles (Liden og Ødegård 2002:48-69).

3.5.1 Valg og representativitet

Når det gjelder sammensetningen og valg til ungdomsrådene finnes det ingen enhetlig praksis. Med tanke på at noen utvalgte barn og unge skal representere hele denne sosiale gruppen, kan spørsmålet om representativitet være viktig. Oppmerksomheten har vært rettet mot dette aspektet ved ungdomsråd i en rekke studier og rapporter (Liden og Ødegård 2002, Liden 2003, Barne- og likestillingsdepartementet 2009). Det har vært stilt spørsmål ved om det bare er de mest ressurssterke ungdommene som deltar på denne arenaen. Ekspertgruppen nedsatt av BLD var særlig opptatt av representativitet. Det ble fremhevet at dette spørsmålet henger sammen med legitimitet. Organenes status vil styrkes dersom de kan sies å representere store deler av ungdomspopulasjonen. Det handler om at ungdommen kan identifisere seg med de representanter som sitter i rådet og omvendt.

Både rapporten fra ekspertgruppen (Barne- og likestillingsdepartementet 2009:107) og survey-undersøkelsen til Knudtzon og Tjerbo (2009:82) rettet mot alle norske kommuner, viser at ungdomsrådene ofte velges via skolene. Dette foregår enten ved direkte valg, eller ved at elevrådet velger eller sender en representant til ungdomsrådet. Liden og Ødegård (2002:60) viser at representantene oftest kommer fra skolene, og det velges også representanter fra ungdomsorganisasjoner eller ungdomsklubber. Det fremkommer at flere av ungdommene i denne undersøkelsen ble spurt direkte av lærere eller fritidsledere om de ville sitte i ungdomsrådet. Utvelgelsen i disse tilfellene er ikke fundert i ungdomsgruppen som disse unge skal representere, tvert imot er de utvalgt av voksne.

Liden (2003:106) finner at valgprosedyrene varierer, men at mange av ungdommene som sitter i ungdomsråd allerede er aktive i andre organisasjoner, eller har utmerket seg som samfunnsengasjert. Det er disse som melder seg til eller blir forespurt om å sitte i ungdomsrådet. Få er kjent med hva deltakelse i ungdomsråd innebærer, og derfor er det ofte ungdom som har forståelse av organisasjonsarbeid som finner det interessant å investere tid i det (Liden 2003:106).

3.5.2 Representasjon og medvirkning for unge på region og fylkesnivå

Den viktigste arenaen for barn og unges medvirkning er det kommunale nivå. Hovedvekten av de formelle representasjonsordningene finnes i kommunene. I tillegg finnes det organer for ung medvirkning på fylkes- og regionalnivå. På fylkesnivået ligger ansvaret for viktige saks- og tjenesteområder som videregående opplæring og samferdsel. Fylket spiller også en viktig rolle i kulturpolitikken. Dette er politikkområder som er viktig for ungdom, og det er sentralt å sikre at denne gruppens behov blir ivaretatt. Ungdomsrepresentasjon i fylkene er i mange tilfeller institusjonalisert som ungdomsråd eller ungdommens fylkesting (Knudtzon og Tjerbo 2009).

3.5.3 En organisatorisk hybrid

Ungdomsråd er blitt beskrevet som en hybrid. Rådet er både en del av forvaltningens styringskjede, uten avgjørelsesmyndighet, og samtidig et forum som kan fremme egeninitierte ungdomstiltak. Ungdomsrådene er en høringsinstans i forhold til saker som angår barn og unge. Den formelle koblingen til den politiske strukturen skal sikre at de unge blir informert om aktuelle saker. Eksisterende forskning viser at praksisen rundt den formaliserte kontakten med politikere og administrasjon varierer (Liden og Ødegård 2002, Liden 2003, Knudtzon og Tjerbo 2009). De fleste ungdomsrådene har en kontaktperson som er sekretær, med ansvar for

økonomi og praktisk tilrettelegging. Denne personen er ofte ansatt i kommune- eller fylkesadministrasjonen. Således er ungdomsrådernes mest formaliserte kontakt knyttet til forvaltningen, og utformet fra forvaltningens behov for informasjon fra ungdom som brukergruppe. Graden av kontakt mellom rådene og administrasjonen varierer, særlig med hensyn til saksfelt, og avhenger videre av når rådene trekkes inn i saksbehandlingsprosessene. Kontakten med politikerne synes ikke å være like tett som kommunikasjonen med forvaltningen. Det kan betraktes som et problem i forhold til å oppnå intensjonen om oppdragelse til medborgerskap. Hvordan skal de unge få innsyn i hvordan lokalpolitikken fungerer, når det er liten kontakt med det politiske nivået? (Liden og Ødegård 2002:48-54).

3.5.4 Vertikal og horisontal integrasjon

Det er flere muligheter for ungdomsrådene til å påvirke den politiske dagsorden. I kraft av den vertikale plasseringen kan de komme med høringsuttalelser eller selv fremme saker i kommunestyret. Videre kan ungdomsrådet bruke den innsikten de får i saker til å aksjonere eller bedrive lobbyvirksomhet. Det kan gjøre det vanskeligere å legge ned et ungdomstiltak. Den sentrale innsatsen til rådet rettes imidlertid inn mot forvaltningen, som høringsinstans og dialogpartner, men også ved at mange ungdomsråd har fått delegert ansvar for å fordele midler til ungdomstiltak. Med bakgrunn i dette, beskriver Liden (2003:103) ungdomsrådet som en kanal for påvirkning med uklar legitimitet i den lokale styringsstrukturen.

Når vi ser på ungdomsrådernes horisontale integrasjon kommer denne tvetydigheten sterkere til uttrykk. Virksomheten i ungdomsrådene preges også av saker som initieres av ungdommene selv, enten ved at medlemmene tar opp noe direkte, eller de blir bedt å ta opp noe av ungdommer som står utenfor rådet. De fleste ungdomsråd har egne midler til disposisjon og de kan sette i gang egne prosjekter og aksjoner (Knudtzon og Tjerbo 2009:70). Dette innebærer et autonomt handlingsrom der egne målsetninger kan realiseres. Den horisontalt orienterte aktiviteten gjør ungdomsrådet tydelig for den store gruppen av ungdom som rådet skal representere. Likevel viser Liden (2003:105) hvordan den vertikale bindingen preger arbeidet i rådene, når det kommer til formelle rammer som dagsorden og møteformaliteter.

Hvorvidt medvirkningstiltak bryter med tradisjonelle demokratiprinsipper, er en debatt som er reist i forskningslitteraturen om slike organer. Jeg vil nå komme nærmere inn på disse spørsmålene.

3.6 Medvirkningstiltak og tradisjonelle demokratiprinsipper

Flere rapporter og studier problematiserer ungdomsråd i forhold til grunnleggende demokratiske prinsipper (Liden og Ødegård 2002, Liden 2003, Barne- og likestillingsdepartementet 2009, Tjerbo og Knudtzon 2009). Det er særlig tre forhold som tas opp. I det overnevnte fremkommer ungdomsrådernes uklare posisjon som organisatorisk hybrid. Videre er det argumentert for at ungdomsrådene savner legitimitet fordi utvelgelsen til disse organene er for tilfeldig. Dermed mangler de et demokratisk fundament. Samtidig er rådene med på å gi legitimitet til forvaltningens avgjørelser. Denne sammenhengen er problematisk.

Både ungdomsråd og eldreråd er eksempler på organisatoriske grep i lokalpolitikken som bryter med skillet mellom det å skape og iverksette politikk. Ungdomsråd er knyttet til den politiske sfæren som interessegruppe, med mulighet for å påvirke utformingen av politikken. Samtidig er rådene en del av forvaltningens arbeid med å iverksette politiske vedtak. På denne måten er det uklart om ungdomsråd befinner seg på ”input” eller ”output”-siden i det lokale demokratiet. For interessepolitiske organisasjoner og de sosiale bevegelsene er autonomi et viktig prinsipp når det kommer til kontakt med det politiske og byråkratiske beslutningsnivå. Dette sikrer organisasjonene både rom og troverdighet når de opptrer som korrektiver til myndighetene (Ødegård 2009:19). Ungdomsråd, på den andre siden, er i likhet med andre bruker- og medvirkningsinstanser initiert av kommunale eller fylkeskommunale myndigheter. Det offentlige initiativet for å styrke ulike gruppers mulighet for medvirkning og deltakelse, bryter på denne måten med det tradisjonelle demokratiprinsipp om pressgruppers autonomi. På denne måten skiller de seg fra den korporative kanalen (Liden og Ødegård 2002:72). Flere studier viser også at ungdomsrådene ikke bare er initiert av myndighetene, men også kontrollert og administrert av lokale myndigheter og forvaltningen (Ødegård 2009:19).

3.6.1 Ungdomsrådets innflytelse og makt

Ungdomsrådet skal bidra til å sikre at forvaltningen og lokalpolitikkerne fatter beslutninger på et bredere grunnlag i ungdomspolitiske saker. Tanken er at ungdom er eksperter på det å være ungdom og brukere av velferdstjenestene rettet mot denne gruppen. Med utgangspunkt i perspektivet om at ”den vet best hvor skoen trykker som har den på”, skal ungdom kunne komme med innspill til både administrasjonen og politikerne.

Liden og Ødegård (2002:71ff) kommer med noen kritiske bemerkninger til denne typen medvirkningstiltak. Det blir fremhevet at ungdomsråd gjenspeiler forvaltningens behov for ungdom som høringsinstans, og det avgrenser ungdoms medvirkning til hovedsakelig ”ungdomssaker”. Ungdom defineres i denne sammenhengen som brukerkategori og det får flere konsekvenser. Liden (2003:113) argumenterer for hvordan denne kategoriseringen av ungdomsråd kan få effekt på argumentenes gjennomslagskraft. Vanligvis settes gjerne høringsgrupper sammen slik at de representerer en bred kategori av mennesker og erfaringer innenfor den aktuelle gruppen. På denne måten skiller de seg fra utvalg med valgt representasjon, som ungdomsrådene tilstreber å være. Når ungdomsrådet kategoriseres som høringsorgan, innebærer det at myndighetene kan velge å høre på innspillene, men de er ikke forpliktet til å vektlegge disse. Definert som ekspertgruppe på ungdoms opplevelse av velferdstjenestene, begrenser det den politiske dagsorden som ungdommene blir invitert til å uttale seg om. Saker som kommer til ungdomsrådet velges ofte ut av rådets kontaktperson eller politikerne/forvaltningen. Begrunnelsene for denne innsnevringen baserer seg på hva som er ungdoms forventede interessefelt, samt deres begrensede kompetanse på andre områder. Liden (2003:113) fremhever at ungdom som konsekvens i liten grad inviteres til å diskutere rammebetingelser for sin egen tilværelse. Politikerne og forvaltningens behov for kontakt med og innspill fra ungdom, definerer i stor grad saksarbeidet i disse organene. Både det faktum at sakskartet er dominert ovenfra, og rammene for de saker som ungdom selv initierer, snevrer inn deres politiske medborgerskap. Nærmere forklart er avgrensningen av hva som er relevant for ungdoms medbestemmelse med å skape et bilde av at ungdom skal forholde seg reaktiv til politiske forslag, og ikke selv initiere ideer utover de rammer som er trukket opp for dem (Liden 2003:14).

Casestudien til Liden og Ødegård (2002) av fem ungdomsråd viser at ungdommene opplever begrenset gjennomslagskraft lokalpolitisk, men likevel betraktet mange deltakelsen som positiv likevel, fordi de lærte mye og de utvidet sitt sosiale nettverk. Grimnes (2007) har studert to kommunale ungdomsråd og ungdommene beskriver blandede erfaringer i forhold til ungdomsrådets påvirkningsmulighet. Informantene i Grimnes’ undersøkelse opplever at de kun i noen grad blir tatt på alvor av politikerne og at det er vanskelig å nå frem (Grimnes 2007:47). Ødegårds (2007:292ff) undersøkelse av ungdommer som har deltatt i medvirkningsarbeidet under Porsgrunnmodellen, viser at påvirkningsmulighetene til medlemmene i ungdomsrådet avhenger av politikernes velvilje. Medlemmene i ungdomsrådet har mulighet til å utøve påvirkning på politikerne, men hvorvidt de får en reell påvirkning avhenger av politiske myndigheters imøtekommenhet. En større kvantitativ studie fra

Østerrike som rettet seg mot ungdom som hadde deltatt i 68 ulike medvirkningsprosjekter, viste at over halvparten av ungdommene satt igjen med en opplevelse av ikke å bli tatt på alvor av de voksne, da særlig politikere (Riepl 1999:57).

3.6.2 Ungdomsrådene – effektive arenaer for politisk sosialisering og læring?

Det er lite forskning på hvordan ungdomsråd fungerer som arena for demokratiopplæring og hvordan deltakelse i slike organer påvirker politisk aktivitet, etter engasjementet i ungdomsrådet er avsluttet. Det viser seg imidlertid at slik type deltakelse knytter representantene tett opp mot den lokaldemokratiske beslutningsprosessen. Ungdommene som er involvert i disse organene ser ut til å opparbeide seg grunnleggende kunnskaper om både de politiske prosesser og om samfunnet rundt seg. Slik kunnskap blir ansett som fundamentalt viktig for senere politisk deltakelse (Ødegård 2009:23). Det fremkommer i flere studier at de som har vært mest involvert i ungdomsrådene, ofte fortsetter sitt engasjement i et ungdomspolitisk parti (Teige 2005, Vestel m.fl. 2003). Guro Ødegård har forsket på om kommunale medvirkningsprosjekter har en politisk sosialisende effekt på ungdom som deltar. Gjennom en case-studie av medvirkningsarbeidet i Porsgrunn kommune og en kvantitativ undersøkelse blant skoleelever i Porsgrunn og Ung i Norge 2002, søkte Ødegård å tilnærme seg spørsmålet. Ødegård avdekker at ungdom som har vært aktiv i det årlige Rådhusmøtet mellom elevrepresentanter og politikere, er mer politisk aktive. Ungdom som har deltatt her er mer organisasjonsaktive, mer aktive i ukonvensjonell protestdeltakelse og har større tillit til konvensjonelle former for politisk deltakelse, enn ungdommer som aldri har vært med på Rådhusmøtet (Ødegård 2009:47). Gjennom den kvalitative undersøkelsen fremkommer resultater som indikerer at medlemmer av ungdomsrådet øker sin politiske kompetanse og sitt engasjement. Ungdomsrådet har funksjon som en læringsarena for lokalpolitisk arbeid, gjennom dette integreres ungdommen i vertikale beslutningsstrukturer. På denne måten opparbeider de unge seg politiske ressurser som gir dem potensiell makt (Ødegård 2009:47). Duus (2009:90ff) finner at ungdomsrådsmedlemmer fremstår mer aktive enn andre ungdommer.

Den allerede nevnte studien fra Østerrike ved Riepl (1999) tar også opp bevissthet om demokratiet. Blant ungdommene som har deltatt i medvirkningsprosjekter, oppgir en stor andel at deres demokratiske bevissthet er styrket etter deltakelsen. Samtidig sier 56 prosent at deltakelsen har svekket den politiske interessen. Rundt ¼ oppgir å ha fått økt politisk tillit og interesse. Når de unge opplevde ikke å bli hørt eller så at medvirkningsorganet ikke oppnådde målene sine, fikk dette negative konsekvenser for den politiske interessen og tilliten. Riepl

konkluderer med at medvirkningsprosjektene er en arena for læring og utprøving i demokratiske prosesser, der utfallene for en stor del er positive. Likevel viser resultatene at kunnskap og bevissthet om demokratiet ikke nødvendigvis medfører en positiv effekt på politisk tillit og interesse (Riepl 1999:57).

Spørsmålet om ungdomsrådene bidrar til økt politisk deltakelse står sentralt i denne oppgaven. Oppmerksomheten vendes i neste kapittel mot viktige faktorer som påvirker individets politiske deltakelse.

4 Betingelser for politisk deltakelse

Skimmeli (2000) har avdekket det å stimulere til økt politisk deltakelse som en sentral motivasjon for å opprette ungdomsråd. For å belyse om denne intensjonen er oppfylt i det undersøkte utvalget, er det viktig å ha bakgrunnskunnskap om politisk atferd.

Jeg vil nå fokusere på sentrale faktorer som har effekt på individets politiske deltakelse.

4.1 Politisk deltakelse: Ulik motivasjon, forskjellige uttrykk og betingelser

Innenfor faglitteraturen kan man definere i grove trekk tre kategorier av faktorer som vektlegges i analysen av politisk deltakelse. Det første er faktorer på mikronivå; det vil si personlige egenskaper ved den enkelte borger. Nærmere forklart innebærer det sosiodemografiske egenskaper og individuelle holdninger og verdier. I neste omgang har vi faktorer som er på makronivå, her kommer trekk ved den formelle organiseringen av det politiske systemet og andre kontekstuelle forhold inn. I den siste kategorien plasseres faktorer som er knyttet til samspillet mellom egenskaper på mikronivå og makronivå. Med utgangspunkt i en anerkjennelse av at alle disse faktorene kan spille inn, utledes det at folks politiske deltakelse er betinget av tre generelle betraktninger: Mulighet til å delta, hvilket innebærer at individet må ha de nødvendige ressursene. Ønsket om å delta, at individet er motivert for politisk deltakelse. Og som et siste punkt; mobilisering i miljøet rundt individet (Pettersen og Rose 2009:159-183). Jeg vil nå komme inn på hvordan disse betraktningene knyttes til politisk deltakelse.

4.2 Stimuli og politisk deltakelse

Politisk stimuli kan komme fra massemedia, fra kampanjer, møter eller personlige samtaler og diskusjoner. Personlig kontakt og uformelle samtaler er særlig viktig for mennesker som er lite interessert i politikk. Forskning fra ulike land viser at de som deltar i uformelle diskusjoner om politikk, har større sannsynlighet for å stemme og på andre måter delta politisk, enn de som ikke diskuterer politikk. En tendens som synes i forskningen på politisk deltakelse, er at desto mer politisk stimuli en person utsettes for, desto større sannsynlighet er det for at denne personen deltar politisk og at deltakelsen er omfattende. Mennesker med interesse for politikk, som har kunnskap om emnet og er eksponert for politikk, har større sannsynlighet for å delta aktivt politisk (Milbrath og Goel 1977:5-42).

Erfaringer fra barndom og oppvekst i familien har tydelig effekt på hvor mye politisk stimuli en person utsetter seg for i voksen alder. Det påvirker også politisk aktivitet. Barn som

vokser opp med innslag av politisk diskusjon i familien, har større sannsynlighet for at de som voksne opprettholder et høyt nivå av politisk stimulans (Milbrath og Goel 1977:35-43). Strømsnes analyse av Medborgerundersøkelsen 2001, bekrefter dette. Dersom politikk var noe som ble diskutert i respondentens hjem under oppveksten, er det mye større sannsynlighet for at respondenten selv er interessert i politikk, diskuterer politikk, søker informasjon gjennom daglig avislesing, og har kunnskap om politikk (Strømsnes 2003:73).

4.3 Ressurser og deltakelse

For å kunne engasjere seg i politikk må individet ha noen nødvendige ressurser. Det grunnleggende er tid til å delta, men kunnskap, inntekt, og noen tilfeller fysisk helse kan også være vesentlig. Uten slike ressurser som utgangspunkt vanskeliggjøres deltakelse. Det kan til og med innebære at politisk deltakelse blir en umulighet. Det er bredt anerkjent i faglitteraturen at ressursituasjonen til individet påvirker politisk atferd (Pettersen og Rose 2009:159-183). Sosioøkonomisk status er trukket frem som en av de sterke faktorene som påvirker menneskers politiske liv. Klasseforskjeller kommer tydelig frem når man måler politisk deltakelse, og individer med høy status er langt mer aktive enn individer med lav status, uansett hvordan man operasjonaliserer status. Overordnet kan man si at sosial ulikhet undergraver demokratiets legitimitet (Ødegård og Berglund 2008:593). Utdanningsnivå og type utgjør en del av den sosioøkonomiske statusen. Blant de variablene som er brukt for å måle effekten av sosioøkonomisk status på politisk deltakelse, er utdanning den faktoren som er mest fokusert på. Det er grundig dokumentert at mennesker med høyere utdanning har større sannsynlighet for å delta i politikk enn de med lavere utdanning. Det er få studier, om noen, som viser at påvirkningen av utdanning faller bort når det blir kontrollert for andre sosioøkonomiske variabler. Utdanning kommer således ut som en av de sterkeste faktorene i forhold til politisk deltakelse og sammenhengen er påvist i forhold til de fleste typer av politisk deltakelse, med unntak av stemmegivning (Ødegård og Berglund 2008:593ff).

De siste tiårenes forskning på politisk deltakelse blant ungdom har fokusert på kulturelle ressurser i familien som en sentral påvirkning på hvilke mønstre de unge utviser i politisk deltakelse. Hvis foreldrene deltar i lokalsamfunnet i form av frivillig organisasjonsaktivitet eller lokalpolitikk, er det mer sannsynlig at også barna deres vil være aktive på denne måten (Ødegård og Berglund 2008:594). Funnene til Berglund og Ødegård (2008) viser at både kulturelle ressurser i familien og individuelle ressurser i større grad påvirker ungdoms politiske deltakelse enn sosioøkonomiske ressurser. I analysen fremkommer det videre at det generelt sett er små sosioøkonomiske forskjeller blant politisk

aktive ungdommer i Norge (Ødegård 2009:45). Den tradisjonelle sosioøkonomiske forklaringen på sosiale forskjeller i politisk deltakelse har også blitt utfordret av Giddens og Beck de senere år. De hevder med utgangspunkt i den modernistiske tradisjonen, at politikk i moderniteten i mindre grad enn før påvirkes av sosial klasse og familietradisjon, i sammenlikning med hvordan det var i det tradisjonelle industrisamfunnet. Endringen kan forklares med at politikk i den postmoderne tid er av en annen karakter enn tidligere. Begrepet er utvidet til i høyeste grad å dreie som om deltakelse i pressgrupper og demonstrasjoner, i tillegg til den konvensjonelle deltakelsen. Denne vridningen mot mer saksorientert deltakelse, innebærer ifølge Inglehart (i Ødegård og Berglund 2008:594) et skifte fra elite-orientert til elite-utfordrende politisk deltakelse.

4.4 Motivasjon, livssyklus og egeninteresse

Dersom man har ressursene som er nødvendige for å delta, må det likevel aktivt velges om disse skal brukes. I forhold til dette er nytteforståelse og motivasjon for deltakelse viktig. Sentralt står også personlige holdninger og orienteringer (Pettersen og Rose 2009:159-183)

Motivasjon og årsaker til at personer søker eller plukker opp politisk stimuli er mangeartede. Det varierer i spekteret fra behovet for kunnskap, for å tilfredsstille nysgjerrighet, for å kunne hjelpe og løse problemer, til ønsket om å være en ansvarlig og politisk bevisst medborger. Motivasjonen komme fra ulike kilder, den kan være basert i mer begrenset egeninteresse eller ha en kollektiv samfunnsorientering. En sentral kilde er egeninteresse hos enkeltindividet og dette må sees i sammenheng med personens livssituasjon, der alder og familieforhold spiller sterkt inn. Etter overgangen fra ungdom til voksen merker man mer direkte og konkrete følger av den politikken som føres (Pettersen og Rose 2009: 159-183).

4.5 Personlige verdier og holdninger

Hvordan egeninteresse og motivasjon knyttet til den enkeltes livssituasjon kommer til uttrykk ved politisk deltakelse, avhenger av mange andre faktorer. Her er verdier og holdninger hos individet viktig. Pettersen og Rose fremhever bruk av offentlige tjenester, politisk interesse, oppfatninger av hvorvidt valgutfallet påvirker politikken som vedtas, tillit til politikere og generelle oppfatninger om demokratiet fungerer lokalt og nasjonalt, samt innstillingen til hva medborgerskapet innebærer av plikter for den enkelte. Tillit til politikerne vil kunne påvirke politisk deltakelse. I faglitteraturen er det en sentral tradisjon å vektlegge ”trust in government” som en faktor. Hovedtesen er at de som mangler tillit til politikerne og det

politiske systemet, vil være mindre tilbøyelig til å delta politisk gjennom de konvensjonelle kanalene (Pettersen og Rose 2009:164). Easton (1975:445) hevder at politisk tillit stammer både fra sosialisering og fra direkte erfaringer.

4.6 Mobilisering

Som et siste perspektiv på faktorer som påvirker politisk deltakelse, vil jeg nå komme inn på betydningen av å bli mobilisert. En vanlig antagelse i dag er at medlemskap i en organisasjon har en mobiliserende effekt, og det uavhengig av type organisasjon. Bakgrunnen er den økte sosiale kapitalen som individet får gjennom organisasjonsdeltakelse. Aktivitet i en organisasjon medfører at folk blir eksponert for aktuelle samfunnsspørsmål, og de blir integrert inn i organisasjonskultur. Gjennom det blir de vant med å forholde seg til en dagsorden og delta på møter. Deltakelsen fører folk inn i politikken gjennom arbeid med noe som mest sannsynlig står dem nært, og det kan resultere i tillit til at politiske spørsmål blir behandlet på en riktig og rettferdig måte. Tilliten kan videre utvikles til å omfatte de sosiale omgivelsene i mer generell forstand, både folk flest, politikere, og det politiske systemet. I neste omgang kan det oppmuntre til videre politisk deltakelse. Det forventes ut fra denne tesen at organisasjonsmedlemskap skal ha en klar mobiliseringseffekt (Pettersen og Rose 2009: 165).

4.7 Politisk interesse, deltakelse og innflytelse i gjensidig avhengighet

Politisk interesse, deltakelse og innflytelse er gjensidig avhengige størrelser. Studier av politisk sosialisering, eksempelvis ved John Zaller (i Ødegård 2007:277), fremhever viktigheten av både politisk interesse og bevissthet om effekten av deltakelse i forhold til å utvikle en politisk bevissthet. Zaller definerer politisk bevissthet slik (i Ødegård 2007:277)

The extent to which an individual pays attention to politics and understands what he or she has encountered.

Modellen til Petterson et al (i Ødegård 2007) viser at politisk interesse, deltakelse og innflytelse er gjensidig avhengige størrelser:

Verba har påvist at de som er interessert i politikk, og har mer kunnskap om emnet enn gjennomsnittet, har større sannsynlighet for å være politisk aktiv. Politisk aktivitet forutsetter interesse. For at aktiviteten skal fortsette, må individet føle at hun/han har mulighet til å påvirke politikken. Videre medfølger det at de som opplever å ha politisk påvirkningsmulighet, øker tilliten til det politiske systemet. I neste omgang øker politisk interesse, som igjen påvirker politisk deltakelse positivt (Ødegård 2007:277).

5 Metodekapittel

Problemstillingene søkes besvart gjennom en spørreundersøkelse rettet mot ungdom som er eller har vært, deltakere i tre regionale ungdomsråd i Nord-Norge. Datainnsamlingen ble gjennomført ved bruk av dataprogrammet Questback, og de kvantitative dataene har jeg videre behandlet i statistikkprogrammet SPSS. I tillegg har jeg foretatt fire kvalitative dybdeintervjuer med ungdommer som har vært medlem av de regionale ungdomsrådene. Jeg har altså benyttet flere metoder for innsamling av data. I metodekapitlet vil jeg beskrive og dokumentere datainnsamlingsmetodene. Dette innebærer at utvalget blir beskrevet, og jeg kommer inn på noen sentrale begreper for å vurdere kvaliteten til et mål: Dimensjonalitet, reliabilitet og validitet. Etterfølgende rettes fokus på utformingen av spørreskjemaet og intervjuguiden. I den kvantitative analysen benyttes sammensatte mål. En redegjørelse for bakgrunn og konstruksjon av indekser fører kapitlet inn på utvelgelsen av indikatorer til indeksene.

5.1 Flermetodedesign

Når man kombinerer kvalitative og kvantitative data benevnes dette ofte som triangulering. Metodetriangulering kan gjennomføres ved at den ene metoden er underordnet eller ved at de er likestilte (Ringdal 2007:96). I denne undersøkelsen er det først gjennomført en kvantitativ datainnsamling ved spørreskjema, og deretter har jeg søkt å gå mer i dybden av emnet gjennom fire kvalitative intervjuer. Den kvalitative biten er underordnet den kvantitative delen av undersøkelsen. Den kvantitative undersøkelsen gir innblikk i ungdommenes erfaringer fra ungdomsrådet, politisk engasjement og deltakelse i dag. Gjennom de kvalitative intervjuene kom jeg mer i dybden av ungdommenes betraktninger om tiden i ungdomsrådet og deres refleksjoner rundt eget politisk engasjement og deltakelse.

5.2 Ikke-sannsynlighetsutvalg fra en sjelden populasjon

Utvalget i denne undersøkelsen er ikke tilfeldig trukket. Når man bruker teknikker for sannsynlighetsutvelgning, gir det muligheter for statistisk generalisering fra et utvalg til populasjonen. Dette gjelder ikke for ikke-sannsynlighetsutvalg (Ringdal 2007). Utvalget kommer fra den sjeldne populasjonen av individer, som har vært eller er medlemmer, i regionale ungdomsråd i Nord-Norge, i dette tilfellet er tre slike ungdomsråd trukket ut. Når man skal studere en slik gruppe vil det beste være å velge fra lister over den sjeldne populasjonen (Ringdal 2007:191). Dette krever selvfølgelig at slike lister finnes, noe som ikke

gjelder for populasjonen jeg vil studere. Jeg har derfor vært nødt til å bruke ”snøball-metoden”, og kontakte sekretariatene til ungdomsrådene for å få disse til å formidle informasjon til nåværende og tidligere medlemmer. Grunnlaget for utvalget er i første omgang at masteroppgaven inngår i et større forskningsprosjekt om regional utvikling i Nord-Norge, som innebærer at jeg skulle studere ungdomsråd innenfor denne regionen. Se appendiks for nærmere omtale av prosjektet.

Mange ungdomsråd har, som det fremkom i kapittel 3, vært flyktige prosjekter og kontinuiteten har i mange tilfeller vært dårlig. Det gjør det utfordrende å undersøke dette fenomenet. Utvalget ble trukket med tanke på geografisk spredning i landsdelen, og valget var ellers avhengig av hvilke ungdomsråd som hadde oversikt over tidligere medlemmer. Her har jeg støtt på utfordringer, som henger sammen med det flyktige ved disse prosjektene. Det gikk med mye tid til å få kontakt med ungdomsråd som hadde vært i drift over lengre tid og samtidig hadde kontaktinformasjon til tidligere medlemmer. Her kan man si at det har vært en skjønnsmessig utvelging ved at jeg har valgt ut ungdomsråd som oppfylte kravene (Hellevik 2002:120). To av ungdomsrådene som ble valgt ut hadde nylig konstituert rådet, og det var derfor ikke interessant å ha med de nåværende medlemmene da de hadde liten erfaring fra ungdomsrådet. I ett av rådene var det nåværende kullet på slutten av sin periode, derfor ble disse medlemmene inkludert i undersøkelsen. To av ungdomsrådene er på fylkesnivå, mens et er tilknyttet et regionråd. Det må nevnes at forskeren selv har vært medlem i et av ungdomsrådene som respondentene hentes fra. Dette er langt fra ideelt, men det aktuelle ungdomsrådet var et av få i regionen som hadde oversikt over tidligere medlemmer og ble derfor inkludert. Dersom ungdomsrådet ikke hadde blitt tatt med på bakgrunn av forskerens personlige erfaringer, ville det resultert i at utvalget mest sannsynlig ble svært lite. Forskeren har vært bevisst på ikke la personlige erfaringer påvirke arbeidet, og har brukt spørsmål fra andre spørreskjema for å sikre at formuleringen av spørsmålene ikke ble preget av personlige erfaringer.

Med hjelp fra sekretariatene til de utvalgte ungdomsrådene, ble invitasjon til å delta i undersøkelsen sendt ut via e-post til 92 tidligere og nåværende medlemmer i de regionale ungdomsrådene. I noen tilfeller var det usikkerhet omkring hvorvidt e-postadressene fremdeles var i bruk, da noen av de som ble invitert hadde vært medlem for 6-7 år siden. Invitasjonen ble sendt ut 15. januar, og påminnelser 1. og 15. februar. Den kvantitative datainnsamlingen ble avsluttet 1. mars. Svarprosenten i utvalget ligger på 41 prosent, altså 38 respondenter. Det er en liten n og langt fra ideelt når jeg skal gjennomføre en kvantitativ analyse. Utvalget burde vært større, men slik det er beskrevet tidligere har det vært

utfordrende å studere fenomenet. Årsakene er manglende oversikt over populasjonen og det flyktige ved prosjektene. Som allerede nevnt er utvalget av en slik art at det ikke gir grunnlag for generalisering til populasjonen. Derimot kan undersøkelsen fortelle noe om variasjonen innad i utvalget, som er svært interessant. Spesielt siden fenomenet ungdomsråd er lite forsket på er funnene av interesse, selv om det ikke er mulig å generalisere.

26 av respondentene oppgir at de hadde styreverv i ungdomsrådet. Dette kan uttrykke en skjevhet i hvem av medlemmene som har avgitt svar. Medlemmer som har vært engasjert og tatt på seg tillitsverv internt i ungdomsrådet har i større grad svart enn de som var ”vanlige” medlemmer. Flertallet av respondentene har vært aktive i ungdomsrådet, og det vil kunne virke inn på svarene de gir i spørreundersøkelsen. Her må det imidlertid kommenteres at ungdomsrådene ofte har som mål at flest mulig av medlemmene skal få erfaring fra styret, og at det derfor er utskiftninger i løpet av en periode. I tillegg er det et begrenset antall ungdom som deltar i ungdomsrådene, det er således stor sjanse for at den enkelte må ta sitt ansvar med verv i rådet. Likevel er det verdt å merke seg at så mange har hatt styreverv.

Den kvalitative undersøkelsen omfatter 4 informanter fra to av ungdomsrådene. Jeg kontaktet igjen sekretariatene og uttrykte min interesse for å snakke med noen av de tidligere medlemmene i ungdomsrådene. Det var et poeng for meg å intervju noen som hadde vært aktive i ungdomsrådet og vist engasjement. To av informantene hadde vært ledere i ungdomsrådene, de to andre hadde hatt komitelederverv. Viktig er det også at to av informantene etter sitt engasjement ble tilsatt som sekretær for de respektive ungdomsrådene. Den ene fikk denne stillingen etter å ha gjennomført høyere utdanning. Den andre ble tilsatt en tid etter engasjementet i ungdomsrådet var avsluttet.

5.3 Dimensjonalitet, reliabilitet og validitet

Dimensjonalitet, reliabilitet og validitet er tre egenskaper som kan brukes til å vurdere kvaliteten til et mål. Dimensjonalitet er aktuelt kun når man skal vurdere sammensatte mål eller indekser. Dette vil bli grundig belyst i forbindelse med konstruksjon av indekser i datamaterialet. Begrepene reliabilitet og validitet presenteres nedenfor.

Reliabilitet betyr pålitelighet og går på om gjentatte målinger med samme måleinstrument gir samme resultat. Validitet, eller gyldighet, dreier seg om en måler det en vil måle. Validitet er det mest generelle av disse to begrepene. Høy reliabilitet er en forutsetning for høy validitet. Reliabilitet kan betraktes som et rent empirisk spørsmål, mens validitet krever i tillegg en teoretisk vurdering. Spørsmålet om validitet må alltid vurderes i den

teoretiske konteksten begrepet brukes i (Ringdal 2007:86). Ringdal eksemplifiserer dette med en enkel målemodell:

$$V = \text{sann verdi} + \text{målefeil}$$

V representerer her den målte variabelen som er registrert i datamatriksen. Verdier på en målt variabel skapes av to forhold: den ukjente sanne verdi og målefeil. Reliabilitet påvirkes av tilfeldige målefeil, men dersom man har systematiske målefeil går det direkte utover validiteten. Ringdal (2007:86) tar frem et eksempel: dersom vi spør et utvalg om holdninger til innvandring, og de vrir svarene i retning det som er politisk korrekt og utviser en positiv grunnholdning, oppstår en systematisk målefeil som kan undergrave målingens validitet. Mål som har høy reliabilitet, har således små tilfeldige målefeil. Målefeil vil alltid være tilstede. Selv i tilfeller der det spørres om rent faktiske forhold som folk vanligvis har god oversikt over, så oppstår det likevel målefeil. Folk kan huske feil, eller notere svarene feil. Den elektroniske dataregistreringen kan også være en kilde til feil (Ringdal 2007:86).

Det er to måter å vurdere dataenes reliabilitet på: allmenn kildekritikk, og test-retest-teknikken. Den første tilnærmingen er basert på allmenn kildekritikk. Når jeg i denne oppgaven bruker Medborgerundersøkelsen fra 2001 som grunnlag for sammenlikning, er det viktig å sette seg inn i hvordan disse dataene ble samlet inn. Bruk av test-retest-teknikken går ut på å måle graden av samsvar eller korrelasjon mellom gjentatte målinger av samme variabel. Innenfor rammene av denne masteroppgaven har det ikke vært mulig å gjenta målinger. Ideelt sett bør man gjennomføre test-retest-teknikken, da samsvaret mellom gjentatte målinger kan betegnes som kjernen i reliabilitetsbegrepet (Ringdal 2007:86ff).

5.4 Om spørreskjemaet

Spørreskjemaet har med bakgrunns- og ressursvariabler i tillegg til at det måler opplevelse av innflytelse og læring i ungdomsrådet, politisk engasjement, politisk tillit, og politisk deltakelse. Alle spørsmålene i spørreskjemaet, med unntak av de som dreier seg om tiden i ungdomsrådet, er hentet fra Medborgerundersøkelsen fra 2001 og Ung-undersøkelsen 2002. Spørsmålene om tiden i ungdomsrådet er utformet i dialog med eksisterende forskning og målingene foretatt i forbindelse med evalueringen av medvirkningsarbeidet i Porsgrunn har vært til inspirasjon (Vestel m.fl. 2003). Det er gode operasjonaliseringer i disse undersøkelsene som måler nettopp det jeg fokuserer på i dette prosjektet. Spørsmålene er testet og brukt tidligere i utstrakt grad. Dette styrker validiteten til undersøkelsen. Bruken av spørsmål fra Medborgerundersøkelsen fra 2001, gir grunnlag for sammenlikning av data. Samtidig bidrar det også til kumulativ forskning.

I spørreskjemaet bruker jeg bare lukkede spørsmål, det vil si spørsmål med faste svaralternativer. Dette er særlig anbefalt når man skal måle holdninger, som står sentralt i mitt spørreskjema. Det er videre viktig ikke å stille ledende spørsmål når man skal måle holdninger og man bør forsøke å måle holdningens styrke (Ringdal 2007:178ff). Jeg ser at noen av spørsmålene om tiden i ungdomsrådet har en ordlyd som kan virke ledende, det er en svakhet ved denne delen.

Et generelt problem i studiet av det politiske mennesket er at det er vanskelig å isolere effekten av en enkelt faktor og utfordrende å få med alle kontrollvariabler som kan påvirke politisk atferd. Jeg setter meg derfor som mål å studere hvordan de tidligere og nåværende medlemmene i de utvalgte regionale ungdomsrådene subjektivt opplevde innflytelse og demokrati i ungdomsrådet. Videre måler spørreskjemaet hvordan respondentene skårer på politisk interesse, politisk informasjonssøking og diskusjon, samt politisk tillit. Deres politiske aktivitet i dag blir også målt. Jeg kontrollerer for viktige bakgrunnsvariabler som: kjønn, styreverv, utdanning, foreldrenes utdanning, politisk diskusjon under oppveksten, og foreldrenes politiske aktivitet.

Det ideelle designet ville vært å gjennomføre en undersøkelse med langsgående tidsdesign, som har til hovedformål å beskrive og forklare stabilitet og endring (Ringdal 2007: 127-146). Imidlertid var det ikke mulig innenfor rammene av denne oppgaven. For de fleste av respondentene foregikk målingen retrospektivt. Retrospektiv måling har sine problemer i forhold til at det å spørre om nær eller mindre nær fortid, stiller store krav til respondentenes hukommelse. Det er problematisk med holdningsspørsmål i slike undersøkelser, og det anbefales at en bare spør om viktige hendelser og sentrale, faktiske forhold (Ringdal 2007:127-146). Undersøkelsen min har svakheter ved at detaljerte spørsmål fra tiden i ungdomsrådet måles retrospektivt, for noen av informantene ligger deltakelsen 6-7 år tilbake i tid. Det øker faren for tilfeldige målefeil som virker inn på reliabiliteten. I forbindelse med den elektroniske dataregistreringen eksporteres tallene direkte fra dataprogrammet Questback til SPSS. Dataene ble ikke lagt inn manuelt, og dataregistrering vil på den måten ikke bli en kilde til tilfeldige feil.

5.5 Intervjuguiden

Intervjuguiden kjennetegnes ved å være strukturert, spørsmålene er utformet på forhånd og rekkefølgen er i stor grad fastsatt. Fordelen med en slik strukturert tilnærming er at svarene er sammenlignbare, fordi alle informantene har svart på de samme temaene (Thagaard 2003). Intervjuguiden er laget med utgangspunkt i spørreskjemaet og inspirasjon er også hentet fra

intervjuguiden til Teige (2005), som har gjennomført et kvalitativt undersøkelsesopplegg om samme tema. Dette er positivt for validiteten. Temaene som aktualiseres i intervjuguiden er erfaringer fra ungdomsrådet, politisk engasjement og deltakelse blant informantene. Det ble brukt båndopptaker under intervjuene og informantene samtykket til det. Det virket ikke som informantene ble forstyrret av båndopptakeren, intervjuene fløt godt og informantene virket komfortable. Intervjuene ble gjennomført i løpet av februar og mars. Tre av intervjuene ble foretatt ansikt til ansikt på universitetet i Tromsø eller på informantenes arbeidssted. Det siste intervjuet ble gjort på telefon, da det var langt og problematisk å reise dit informanten bodde og jobbet. Det fungerte imidlertid godt med telefonintervju. Intervjuene ble fortløpende transkribert og den strukturerte guiden gjorde arbeidet med å analysere dataene lettere. Intervjuguiden finnes i appendiks.

5.6 Sammensatte mål: indekser

Sammensatte mål bygger på to eller flere indikatorer, som blir slått sammen til et mål for egenskaper som inngår i problemstillingen. Den nye variabelen kalles gjerne en indeks, og de enkelte variablene som inngår i den benevnes som indikatorer (Hellevik 2002:308ff). Det er vanlig å benytte slike mål i analyser av data fra spørreundersøkelser. Et viktig argument for bruken av sammensatte mål er at de kan fange inn flere fasetter ved et rikt teoretisk begrep enn hver enkelt indikator (Ringdal 2007:319ff). En indeks gir et konsentrert uttrykk for egenskaper ved det opprinnelige variabelsettet.

Forenklingen, som konstruksjonen av en indeks innebærer, medfører som regel at informasjon går tapt. Bruken av indekser forenkler datamatriksen, men det er gjerne flere årsaker til å kombinere variabler. To sentrale årsaker er at man kan regne med å oppnå mål som er mer reliable og valide enn de opprinnelige variablene enkeltvis. Ved å slå sammen flere målinger av samme egenskap, kan vi øke reliabiliteten. Når man samler inn og behandler data kan det være mange kilder til tilfeldige feil, eksempelvis kan respondenten misforstå et spørsmål eller den som koder kan gjøre feil. Ved bruk av en rekke spørsmål til å bestemme verdien på holdningsvariabelen, vil en enkelt feil bare gi små utslag på respondentens indeksskår. Økt reliabilitet bidrar i seg selv til å styrke dataenes validitet, i tillegg kan indekser gi økt validitet ved at bruk av flere variabler gir mulighet for å få med alle aspekter ved egenskapen som måles. Mange begreper er av en slik karakter at en enkelt variabel vanskelig kan fange opp alle dimensjoner (Hellevik 2002:309). En annen fordel med å bruke indekser i denne sammenhengen er at dataene skal analyseres ved lineær regresjonsanalyse. Den avhengige variabelen i regresjonsanalysen bør være mest mulig kontinuerlig. Ved å slå

sammen ordinale variabler til sammensatte mål, blir disse mer kontinuerlige enn hver enkelt av variablene som er med i indeksen (Ringdal 2007:361).

5.6.1 Fremgangsmåte for å konstruere en indeks

Når man skal velge ut variabler som skal inngå i en indeks, foretas vurderingen på bakgrunn av klassisk testteori som gir et måleteoretisk grunnlag. I tillegg skal det vurderes med utgangspunkt i teorigrunnet for det fenomenet som studeres. Jeg vil konstruere indekser for å måle effekten av de uavhengige variablene som antas å stå i en positiv lineær sammenheng med den avhengige variabelen politisk deltakelse. Utvelgelsen er av både deduktiv og induktiv karakter. Det deduktive aspektet uttrykkes ved at forskerens egne vurderinger av hvilke variabler som er naturlig å kombinere i en indeks, begrunnet i teori på feltet, eksisterer forut for datainnsamlingen. I tillegg benyttes ofte ulike former for empiriske undersøkelser av indikatorene som er potensielle til indeksen. Denne testingen innebærer et induktivt preg. Således er tilnærmingen til hvilke indikatorer som skal utgjøre indeksen i første omgang styrt av teori, men det endelige valget av variabler hviler på korrelasjonene mellom variablene (Hellevik 2002:317ff). Pearsons r gir oss en oversikt over korrelasjonen mellom hvert par av variablene. Dette korrelasjonsmålet kan benyttes for kontinuerlige variabler og det er også vanlig å benytte r på ordinale variabler dersom de meningsfylt kan antas å måle en latent kontinuerlig variabel og har minst fem kategorier. Pearsons r ligger alltid mellom -1 og $+1$. Dette innebærer at Pearsons r angir retning. En positiv korrelasjon befinner seg i intervallet mellom 0 og 1 , en negativ korrelasjon ligger mellom 0 og -1 . Jo nærmere verdien ligger -1 , desto sterkere er korrelasjonen (Ringdal 2007:317).

Både Hellevik (2002:318) og Ringdal (2007:333) fremhever en tommelfingerregel når det gjelder å velge grupper av variabler til en indeks: Man bør lete etter kombinasjoner av variabler som har korrelasjoner med hverandre innenfor et visst intervall. Hellevik anbefaler at intervallet kan være mellom $0,30$ til $0,80$. Ringdal er litt strengere og angir ideelle korrelasjoner mellom $0,30$ og $0,60$. Poenget hos begge er at korrelasjonene skal være av middels styrke. Ved perfekt korrelasjon mellom to indikatorer er en av dem overflødige. Dersom korrelasjonen ligger under den nedre grensen, betyr det at variablene er for ulike til at det gir mening å kombinere de i en indeks. Et annet aspekt er at korrelasjonene mellom indikatorer på det samme teoretiske fenomen må være positive (Hellevik 2001:318ff, Ringdal 2007:333ff). Reliabilitetsanalyser for vurdering av intern konsistens også viktig. Intern konsistens kan måles ved hjelp av Chronbachs alfa, som varierer fra 0 til 1 . Ringdal (2007: 86ff) fremhever at alfaverdien bør være høy, og helst over $0,7$. Når alfaverdien ligger over

minimumsgrensen uttrykker det to ting. Primært forteller det at styrken på korrelasjonen mellom indikatorene er tilstrekkelig, og videre at antall indikatorer er tilstrekkelige.

Konstruksjonen av indeksene, når valg av indikatorer er foretatt, foregår rent teknisk ved at en ny variabel konstrueres i SPSS. Mer konkret gjør jeg det ved å legge sammen alle variablene som skal inngå i en indeks og deler så summen på antall variabler. Før det er mulig å konstruere indekser må man sjekke at alle indikatorene har samme retning. I datamaterialet måtte jeg snu en del av indikatorene slik at det ble samme retning på alle.

5.7. Avhengig variabel: Indeks på konvensjonell politisk deltakelse

Den avhengige variabelen Y, er den variabelen jeg vil forklare variasjonen i. Det innebærer at testteori for konstruksjon av indekser ikke gjelder i dette tilfellet. Man kan ikke sette krav til og velge ut hvilke indikatorer som skal inkluderes, når det gjelder å konstruere en indeks for Y. Det vil innebære at man manipulerer det fenomenet man skal forklare. Jeg vil likevel kjøre testene for å vise hvordan sammenhengen er mellom indikatorene, uten at de brukes som utvelgelseskriterium.

I denne modellen er Y konvensjonell politisk deltakelse. Deltakelse i ungdomsråd defineres som konvensjonell politisk aktivitet. Med utgangspunkt i kategoriseringen er antagelsen at ungdommene stimuleres til å delta videre i konvensjonell politisk aktivitet (Ødegård 2009). Utgangspunktet for indeksen som utgjør den avhengige variabelen er følgende spørsmål: "Nedenfor er det listet opp ulike måter å være politisk aktiv. Har du deltatt gjennom noen av disse kanalene/ virkemidlene"? Variablene i kategorien konvensjonell politisk aktivitet er følgende: a) *Medlem i parti/ungdomsparti*, b) *verv i parti/ungdomsparti*, c) *valgkamparbeid i parti*, d) *deltatt på politisk møte eller stevne*, e) *tatt direkte kontakt med en politiker*. Svaralternativene er "under ungdomsrådsperioden", "de siste tolv måneder", "har gjort det tidligere" og "har ikke gjort det tidligere". Spørreskjemaet er vedlagt oppgaven.

Det er mulighet for å avgi flere svar per variabel, respondentene kan altså krysse av for eksempelvis både "under ungdomsrådsperioden" og "har gjort det tidligere". På grunn av flersvarsmuligheten blir de enkelte svarkategoriene dummyvariabler i SPSS, slik vil alltid spørsmål med flersvarsmulighet opptre i en datamatrix. Først slår jeg sammen dummyvariablene "under ungdomsrådsperioden" og "de siste tolv måneder" innen hver type aktivitet til et sammensatt mål på de forskjellige aktivitetene. De nye indikatorene på konvensjonell politisk aktivitet, "medlemskap i politisk parti/ungdomsparti", "verv i politisk parti/ungdomsparti", "valgkamparbeid", "politisk møte" og "kontaktpolitiker", brukes til et sammensatt mål på Y. Indikatorene korrelerer positivt parvis med middels styrke. Pearsons r

befinner seg i intervallet mellom 0,3 og 0,8. Chronbachs alfa er på 0,89. Når jeg bruker disse indikatorene til å konstruere et sammensatt mål, blir den avhengige variabelen mer kontinuerlig.

5.8 De uavhengige variablene

Kontrollvariablene er kjønn, utdanning, mors og fars utdanning, foreldrenes politiske aktivitet, politisk diskusjon i oppveksten, og styreverv i ungdomsrådet. Hvorfor er dette viktige kontrollvariabler? Tradisjonelt sett var politisk deltakelse mannens verden, men kvinnene har i takt med likestillingskampen strømmet inn på denne arenaen. Strømsnes (2003:98) finner at det er svært små forskjeller mellom kvinner og menn når det kommer til deltakelse i de representative kanalene. Det er likevel viktig å sjekke for dette. Jeg har derfor laget en dummyvariabel, der 0 = mann og 1= kvinne. Egen utdanning og mors og fars utdanning er variabler på ordinalnivå. Som det er fremkommet i bakgrunnskapitlene, har de siste tiårenes forskning på politisk deltakelse blant ungdom, fokusert på kulturelle ressurser i familien som en sentral påvirkning på hvorvidt unge vil delta politisk (Ødegård og Berglund 2008:594). Videre er det påvist at erfaringer fra barndom og oppvekst i familien, påvirker politisk stimuli og politisk aktivitet i voksen alder. Barn som vokser opp i familier med innslag av politisk diskusjon, har større sannsynlighet for at de opprettholder et høyt nivå av politisk stimulans som voksne (Milbrath og Goel 1977). Variabelen for politisk diskusjon er på ordinalnivå, mens foreldrenes politiske aktivitet og styreverv i ungdomsrådet er dummykodet.

Nedenfor følger korte beskrivelser av indeksene for de uavhengige variablene. Vurderingsprosessen av hvilke indikatorer som kan brukes gjennomgås grundig i behandlingen av indeksen politisk tillit. Samme prosess og kriterier er benyttet for utvelging til de andre indeksene. Imidlertid er rammene for denne oppgaven slik at det ikke er mulig å presentere korrelasjonsmatrise og drøfting for hver indeks. Jeg vil derfor vise korrelasjonsmatrisen og logikken for konstruksjon av den første indeksen, og henviser ellers til appendiks for grundigere innsyn i korrelasjonstabellene og konstruksjonen av de resterende indeksene. Spørsmålene som ligger til grunn for indeksene er alle hentet fra Medborgerundersøkelsen 2001, med unntak av indeksen for politisk innflytelse.

5.8.1 Indeks på politisk tillit

Tillit til politikerne vil kunne påvirke politisk deltakelse. I faglitteraturen er det en sentral tradisjon å vektlegge ”trust in government” som en faktor. Hovedtesen her er at de som

mangler tillit til politikerne og det politiske systemet, vil være mindre tilbøyelig til å delta politisk gjennom de konvensjonelle kanalene (Pettersen og Rose 2009:164ff). Jeg vil derfor konstruere en indeks på vertikal politisk tillit, som er tillit til det politiske systemet (Strømsnes 2003). Med utgangspunkt i bivariat korrelasjonsanalyse og reliabilitetsanalyse i dialog med teorigrunnet, vil jeg vurdere hvilke indikatorer som kan inkluderes i en slik indeks. Ulike indikatorer på tillit til det politiske systemet og ulike offentlige institusjoner er inkludert i spørreskjemaet. Spørsmålet er formulert slik: ”Nedenfor ser du navnene på ulike institusjoner som regjeringen, den offentlige forvaltningen m.m. Hvor stor tillit har du til hver av disse institusjonene”? Variablene er: a) *kommunestyret/bystyret*, b) *fylkestinget*, c) *regjeringen*, d) *politiske partier*, e) *Stortinget*, f) *domstolene*, g) *den offentlige forvaltningen* og h) *politikere*. Respondentene ble bedt om å rangere på en skala fra 1 til 10, der 1 = ”ingen tillit”, 10 = ”svært stor tillit”. Indikatorene er på intervallnivå. Et sentralt poeng er at jeg vil ha et sammensatt mål på vertikal politisk tillit, ikke tillit til samfunnet og statlige institusjoner. Det er derfor naturlig å velge bort disse indikatorene. I korrelasjonsmatrisen ser vi de parvise korrelasjonene mellom indikatorene på vertikal politisk tillit.

Tabell 3 Korrelasjoner mellom indikatorer på politisk tillit. Korrelasjonsmål Pearsons R.

	1	2	3	4	5	6
1 Kommunestyret	1,00	0,65**	0,40**	0,38**	0,45**	0,35*
2 Fylkestinget	0,65**	1,00	0,67**	0,45**	0,53**	0,54**
3 Regjeringen	0,40**	0,67**	1,00	0,43**	0,58**	0,58**
4 Politiske partier	0,38**	0,45**	0,43**	1,00	0,67**	0,60**
5 Stortinget	0,45**	0,53**	0,58**	0,67**	1,00	0,47**
6 Politikere	0,35**	0,54**	0,58**	0,60**	0,47**	1,00

**Korrelasjonene er signifikante på 0,01 nivå (enhalet)

N=38

Indeksen for vertikal politisk tillit blir sammensatt av indikatorene på tillit til *kommunestyret/bystyret*, *fylkestinget*, *regjeringen*, *politiske partier*, *Stortinget* og *politikere*. Disse indikatorene er valgt ved hjelp av teori og det testteoretiske grunnlaget. Korrelasjonene er mellom 0,3 og 0,7. Det er innenfor det anbefalte intervallet. Reliabilitetsanalysen viser at Chronbachs alfa er på 0,86, en tilfredsstillende og høy alfaverdi. Det uttrykker både at antall indikatorer og korrelasjonene mellom disse er tilstrekkelige.

5.8.2 Indekser på politisk stimuli

Slik det fremkommer i teorikapitlet kan politisk stimuli komme fra massemedia, fra kampanjer, møter eller personlige samtaler, og diskusjoner. Forskning fra ulike land viser at

de som deltar i uformelle diskusjoner om politikk har større sannsynlighet for å stemme og på andre måter delta politisk enn de som ikke gjør det (Milbrath og Goel 1977:5-42). I spørreskjemaet er det spørsmål både om politisk stimuli fra media og personlige diskusjoner. Det er konstruert to indekser for disse kildene på stimuli.

5.8.3 Politisk informasjonssøking

Når det kommer til stimuli fra media er følgende spørsmål formulert: "Nå vil jeg stille deg noen spørsmål om aviser, radio og TV. Hvor ofte gjør du følgende?" Variablene er: a) "*leser du politisk stoff i aviser?*", b) "*lytter du til eller ser du på nyhetssendinger på radio eller TV?*", c) "*lytter du til eller ser på andre aktualitetsprogrammer som f.eks. politiske magasiner eller diskusjonsprogrammer om sosiale og politiske anliggender, på radio eller TV?*" og d) "*bruker du internett til å få informasjon om politikk og samfunn?*"

Svaralternativene er: "*aldri*", "*sjeldnere*", "*1-2 dager i uken*", "*3-4 dager i uken*", "*hver dag*". Bivariat korrelasjonsanalyse viser at alle indikatorene på politisk informasjonssøking korrelerer positivt med middels styrke. Chronbachs alfa her ligger på 0,81. Indeksen for politisk informasjonssøking konstrueres av følgende indikatorer: "*aviser*", "*nyhetssendinger*", "*aktualitetsprogrammer*" og "*internettinformasjon*". Dette er i tråd med det Martinussen (2003) gjør i analysen av Medborgerundersøkelsen 2001. Indikatorene er på ordinalnivå, men når de slås sammen blir det et mer kontinuerlig sammensatt mål

5.8.4 Politisk diskusjon

Indeksen politisk diskusjon baseres på spørsmålene a) "*Hvor ofte vil du si at du snakker om politikk og samfunnsliv med andre?*", b) "*med kollegaer og medstudenter*" og c) "*med vennene dine*". Svaralternativene var "*aldri*", "*sjelden*", "*av og til*" og "*ofte*". Indikatorene er på ordinalnivå, men konstruert som et sammensatt mål blir variabelen mer kontinuerlig. Korrelasjonene befinner seg innenfor det anbefalte intervallet. Chronbachs alfa for denne indeksen er 0,74. Det er like over den anbefalte grensen, og kunne med fordel vært sterkere. Verdien henger sannsynligvis sammen med at det er bare tre indikatorer som er inkludert i indeksen.

5.8.5 Indeks på politisk interesse

De som er mer interessert i politikk og har mer kunnskap om emnet enn gjennomsnittet, har større sannsynlighet for å være politisk aktiv. Politisk aktivitet forutsetter interesse (Ødegård 2007:277). Seks variabler måler politisk interesse i spørreskjemaet: a) "*I sin alminnelighet,*

hvor interessert er du i politikk?” Folks interesser for politikk varierer gjerne mellom de ulike politiske nivåene. Hvor interessert er du personlig i hvert av de følgende nivåene”? b) *lokalpolitikk*, c) *fylkes/regionalpolitikk*, d) *politikk på nasjonalt nivå*, e) *eupeisk politikk*, og f) *internasjonal politikk*. Svaralternativene er ”*ikke interessert i det hele tatt*”, ”*ikke særlig interessert*”, ”*ganske interessert*” og ”*meget interessert*”. Indikatorene er på ordinalnivå. Etter vurdering av korrelasjonene konstrueres indeksen av indikatorene ”*allmenn interesse*”, ”*interesse for fylkes/regionalpolitikk*”, ”*politikk på nasjonalt nivå*” og ”*eupeisk politikk*”. Korrelasjonene ligger mellom 0,3 og 0,7. Indeksen på politisk interesse har en alfaverdi på 0,73.

5.8.6 Indeks på opplevd politisk innflytelse

Verba viser at når et individ er blitt politisk aktiv må hun/han føle at det er mulighet til å påvirke politikken for at aktiviteten skal fortsette (Ødegård 2007:277). Med utgangspunkt i Verbas funn er opplevelsen av påvirkning i ungdomsrådet viktig for fortsatt politisk deltakelse. I spørreskjemaet er det fem spørsmål som måler den subjektive opplevelsen av innflytelse for ungdommene fra de regionale ungdomsrådene: ”Nå kommer noen påstander om innflytelsen til det regionale ungdomsrådet. Angi i hvilken grad de stemmer i forhold til din opplevelse”. Variablene er: a) ”*Som medlem opplever jeg at det regionale ungdomsrådet sikrer ungdom reell innflytelse i saker som angår dem*”, b) ”*Som medlem i det regional ungdomsrådet opplever jeg at politikerne tar hensyn til innspill fra ungdomsrådet*”, c) ”*Jeg mener det regionale ungdomsrådet er viktig for ungdommens innflytelse i fylkespolitikken*”, d) ”*Jeg opplever at arbeidet i det regionale ungdomsrådet har vist meg at det er mulig å påvirke og forandre samfunnet gjennom politisk arbeid*”. Svaralternativene var: ”*helt uenig*”, ”*delvis uenig*”, ”*verken enig eller uenig*”, ”*delvis enig*”, og ”*helt enig*”. Det siste spørsmålet er: e) ”*Har erfaringene dine fra det regionale ungdomsrådet gitt deg mer eller mindre tro på at du kan påvirke politikere?*”. Svaralternativ: ”*Mindre tro*”, ”*litt mindre tro*”, ”*ingen endring*”, ”*litt mer tro*” og ”*mer tro*”. Alle indikatorene er på ordinalnivå. Korrelasjonsanalysen viser at alle indikatorene korrelerer positivt parvis mellom 0,4 og 0,8. De inkluderes derfor alle i indeksen. Chronbachs alfa for indeksen politisk innflytelse er på 0,86.

5.8.7 Indeks: effektivitetsvurdering av konvensjonelle kanaler for påvirkning

I spørreskjemaet er det fem indikatorer som måler respondentenes vurdering av de konvensjonelle kanalene for påvirkning. Spørsmålet som måler det er: ”Det finnes mange meninger om hvordan man mest effektivt kan påvirke beslutninger i samfunnet. Her er en liste

over noen måter dette kan gjøres på. Kan du for hvert enkelt tiltak si hvor effektive du mener de er? Ranger hvert enkelt tiltak på en skala fra 1 til 10, der 1= ikke effektiv i det hele tatt, 10= svært effektivt. Hvor effektivt mener du det er å..?” Variablene er: a) ”Delta i arbeidet i et politisk parti”, b) ”arbeide i frivillige organisasjoner og foreninger”, c) ”stemme ved offentlige valg” og d) ”ta personlig kontakt med politikere”. Målenivået på indikatorene er intervallnivå. Alle indikatorene korrelerer positivt parvis mellom 0,3 og 0,7 og alle inkluderes derfor i indeksen. Chronbachs alfa for indeksen er 0,77.

5.8.8 Indeks på ukonvensjonell politisk aktivitet

Ødegård (2009) viser at majoriteten av de organisasjonsaktive har et kumulativt deltakelsesmønster som også inkluderer aksjonsorientert deltakelse. Det er interessant å se om ukonvensjonell politisk aktivitet stimulerer konvensjonell deltakelse. Følgende spørsmål i spørreskjemaet danner grunnlag for indeksen på ukonvensjonell politisk aktivitet: ”Nedenfor er det listet opp ulike måter å være politisk aktiv. Har du deltatt gjennom noen av disse kanalene/ virkemidlene?” For ukonvensjonell politisk aktivitet er variablene: a) ”støttet en underskriftskampanje”, b) ”gått i demonstrasjonstog”, c) ”skrevet leserbrev i avisen eller på internett”, d) ”brukt internett til å støtte et politisk budskap”, e) ”deltatt i boikott/kjøpestreik”, f) ”deltatt i ulovlige aksjoner” og g) ”gått med merker/ buttons for å uttrykke en mening”. Svaralternativene er ”under ungdomsrådsperioden”, ”de siste tolv måneder”, ”har gjort det tidligere” og ”har ikke gjort det tidligere”. Det er mulighet for å avgi flere svar per linje. På grunn av flersvarsmuligheten blir de enkelte svarkategoriene dummyvariabler i SPSS. Først slår jeg sammen dummyvariablene ”under ungdomsrådsperioden” og ”de siste tolv måneder” innen hver type aktivitet til et sammensatt mål for hver av aktivitetene. ”Deltatt i boikott/kjøpestreik” og ”deltatt i ulovlige aksjoner” har imidlertid så svake korrelasjoner med hverandre og med de andre aktivitetene at de ikke kan brukes i indeksen. Både bivariat korrelasjonsanalyse og reliabilitetsanalyse tilrårer at indikatorene ”underskriftskampanje”, ”leserbrev avis internett”, ”internett støtte politisk budskap”, ”demonstrasjonstog” og ”buttons/merker” kan inngå i indeksen ukonvensjonell politisk aktivitet. Chronbachs alfa ligger på 0,77.

Konstruksjonen av indeksene som utgjør den avhengige og de uavhengige variablene er nå gjennomgått. Det sammensatte målet på konvensjonell politisk aktivitet utgjør den avhengige variabelen. Sju indekser inngår som uavhengige variabler. Disse er sammensatte mål på: politisk tillit, politisk informasjonssøking, politisk diskusjon, politisk interesse, opplevd

politisk innflytelse, effektivitetsvurdering av konvensjonelle kanaler, og ukonvensjonell politisk aktivitet. Disse vil bli satt inn i en multivariat lineær regresjonsmodell i kapittel 7. I neste kapittel vil imidlertid deskriptiv statistikk over datamaterialet analyseres og drøftes.

6 Univariat analyse

I dette kapittelet analyseres deskriptiv statistikk fra den kvantitative delen av undersøkelsen. Først presenteres bakgrunnsinformasjon om respondentene, som er viktige karakteristikk for utvalget. Deretter vil funnene knyttet til valg og representativitet, og makt og innflytelse i ungdomsrådet, analyseres og drøftes. Med bakgrunn i det kan jeg si noe om ungdomsrådene gir mulighet for reell medvirkning og deltakelse. Fokuset rettes så mot analyse av politisk engasjement, politisk tillit og politisk deltakelse i utvalget. Disse resultatene sammenliknes med funnene i Medborgerundersøkelsen fra 2001 for aldersgruppen 18 til 30 år.

6.1 Grunnleggende bakgrunnsinformasjon om respondentene

Som en innledning til analysen er det viktig å få innsyn i grunnleggende aspekter som kjønnsfordeling og aldersfordeling i utvalget. Informasjon om informantenes bakgrunn, som foreldrenes utdanning, foreldrenes politiske aktivitet og politisk stimuli i oppveksten, blir også presentert.

Av respondentene er 53 prosent menn, mens 47 prosent er kvinner. Altså en relativt jevn kjønnsfordeling. Siden det ikke er mulig å generalisere ut fra denne undersøkelsen, er ikke kjønnsfordeling et kritisk punkt. Likevel er det positivt at det ikke er store forskjeller i kjønnsfordelingen.

6.1.2 Aldersfordeling blant respondentene

Tabell 4 Aldersfordeling i utvalget

Aldersgruppe	N =	Prosent
15-18 år	12	32
19-22 år	11	29
23-25 år	7	18
26-30 år	7	18
31-35 år	1	3
Totalt	38	100

Tabellen viser at hovedvekten av respondentene er mellom 15-22 år, 61 prosent. 36 prosent er mellom 23-30 år. I denne undersøkelsen er 32 prosent av respondentene mellom 15 og 18 år. På et senere spørsmål om valgdeltakelse er det angitt at kun de som er myndige skal svare. Her har alle respondentene avgitt svar. Det kan bety at alle som sier de er mellom 15-18 år, er myndige. På den andre siden kan det uttrykke at noen har oversett informasjonen om at kun stemmeberettigede skal svare. Som beskrevet i innledningen søker jeg å sammenlikne noen av

funnene med resultater fra Medborgerundersøkelsen fra 2001. Siden respondentene i ungdomsrådsutvalget er mellom 15-30 år, behandlet jeg statistikken fra Medborgerundersøkelsen slik at funnene blant respondentene mellom 18 og 30 år ble isolert. Ungdom mellom 14 og 18 år er undersøkt som et eget utvalg i Medborgerundersøkelsen. Jeg vurderte det slik at det var mer hensiktsmessig å se ut den unge delen av hovedutvalget, med bakgrunn i fordelingen i ungdomsrådsutvalget. Når jeg sammenlikninger med Medborgerundersøkelsen er det viktig å nevne at dette utvalget er representativt, mens undersøkelsen i denne oppgaven, tar for seg et ikke-sannsynlighetsutvalg fra en spesiell populasjon. Ungdomsrådsutvalget består kun av respondenter som tidligere har deltatt i konvensjonell politisk deltakelse og jeg vil derfor forvente at de skiller seg ut fra det representative utvalget i Medborgerundersøkelsen. I utgangspunktet antar jeg det vil være sterkere politisk engasjement, høyere politisk tillit, og deltakelse i ungdomsrådsutvalget.

6.1.3 Foreldrenes utdanning

58 prosent av respondentene oppgir at far har videregående utdanning, mens 21 prosent har en far med høyskoleutdanning. Kun 5 prosent av fedrene har universitetsutdanning. Blant respondentene har 45 prosent en mor med videregående utdanning, mens 34 prosent av mødrene har høyskoleutdanning. 11 prosent har universitetsutdanning, dobbelt så stor andel som blant fedrene. Det er et gjennomgående trekk at mødrene er bedre utdannet enn fedrene.

6.1.4 Politisk stimuli i oppveksten

Tidligere forskning viser at barn som vokser opp i familier med innslag av politisk diskusjon, har større sannsynlighet for at de opprettholder et høyt nivå av politisk stimulans som voksne (Milbrath og Goel 1977:35-43). Strømsnes fant at dersom politikk var noe som ble diskutert i hjemmet under oppveksten, var det mye større sannsynlighet for at individet selv var politisk engasjert og hadde kunnskap om politikk (Strømsnes 2003:73).

Når det gjelder diskusjon i oppveksten, er funnene i Medborgerundersøkelsen for aldersgruppen 18 til 30 år følgende: 12 prosent ofte opplevde diskusjoner om politikk i hjemmet og 44 prosent mener det var av og til. I ungdomsrådsutvalget oppgir 37 prosent at det av og til ble snakket om politikk hjemme. 29 prosent mener det ofte var samtaler om politikk i familien. En større andel av respondentene i ungdomsrådsutvalget oppgir at det ofte forekom samtaler om politikk, i forhold til funnene i Medborgerundersøkelsen. I ungdomsrådsutvalget viser korrelasjonsanalyse at det er en signifikant positiv sammenheng mellom politisk diskusjon i oppveksten, og det å lese politisk stoff i aviser.

Forskning på politisk deltakelse blant ungdom har vist at kulturelle ressurser i familien har effekt på de unges politisk deltakelse. Hvis foreldrene deltar i frivillig organisasjonsaktivitet eller lokalpolitikk er det mer sannsynlig at også barna deres vil være aktive på denne måten (Ødegård og Berglund 2008:594). 45 prosent av respondentene sier at en eller begge av foreldrene var partipolitisk aktive når de vokste opp. 74 prosent oppgir at foreldrene var aktive i lokalmiljøet gjennom dugnadsarbeid eller verv i organisasjoner. Foreldrenes engasjement og aktivitet kan ha påvirket at ungdommene ble aktive i ungdomsrådet og annen politisk aktivitet. Korrelasjonsanalyse mellom indikatorene på politisk stimuli i oppveksten viser at samtlige korrelasjoner er positive og signifikante på enprosentnivå.

6.2 Valg og representativitet i ungdomsrådet

Jeg vil nå se på respondentenes alder da de var med i ungdomsrådet, hvilken aktivitet de hadde deltatt i før ungdomsrådet, samt hvilken posisjon de hadde i rådet. Videre vil jeg drøfte hva statistikken forteller oss om valgpraksis for ungdomsrådene og mønsteret i utvalget når det kommer til holdninger om legitimitet og representativitet i ungdomsrådet.

6.2.1 Alder ved deltakelse i ungdomsrådet

Tabell 5 Alder ved deltakelse i det regionale ungdomsrådet

Alder	N=	Prosent
15- 18 år	27	71
19-22 år	10	26
23-25 år	1	3
Totalt	38	100

Det fremkommer her at flertallet var medlem i ungdomsrådene mens de var mellom 15 og 18 år, altså under myndighetsalder. Det er særlig før ungdom når myndighetsalder og sentrale politiske rettigheter tilfaller, at gruppen kan betraktes som marginalisert. Likevel er det slik at ungdom mellom 18 og 30 år er underrepresentert i lokale politiske organer i forhold til den andelen av befolkningen gruppen utgjør (Berglund 2007).

6.2.2 Aktivitet før ungdomsrådet

I sin studie av fem ungdomsråd finner Liden (2003:106) at mange av ungdommene som sitter i ungdomsråd allerede er aktive i andre organisasjoner, eller har utmerket seg som samfunnsengasjerte. I spørreskjemaet søkte jeg å måle aktivitet før ungdomsrådet, med følgende spørsmål: ”Hadde du sittet i styret eller hatt andre tillitsverv i noen av følgende steder før du ble rekruttert til det regionale ungdomsrådet?” Fordelingen i utvalget er presentert i tabellen.

Tabell 6 Respondentenes organisasjonsaktivitet før ungdomsrådet

Tillitsverv før ungdomsrådet	Ja N=	Nei N=	Prosent Ja	Prosent Nei
Elevråd	32	6	84	16
Kommunalt ungdomsråd	23	15	61	39
Ungdomsparti	11	27	29	71
Andre politiske foreninger	5	33	13	87
Ungdomsklubb, korps, idrettsgrupper m.m	15	23	39	61
Kristne-/ religiøse foreninger	0	38	0	100
Andre foreninger, lag eller klubber	8	30	21	79

Spørsmål: Hadde du sittet i styret eller hatt tillitsverv noen av følgende steder før du ble med i det regionale ungdomsrådet?

N=38

Erfaringene før ungdomsrådet viser at de fleste av respondentene hadde hatt verv før de kom inn i det regionale ungdomsrådet. Som tabellen viser har 84 prosent vært tillitsvalgt i elevråd, mens 61 prosent hadde erfaring fra et kommunalt ungdomsråd. Det hadde vært positivt om jeg hadde hatt med et ekstra svaralternativ på dette spørsmålet, som avdekket de som ikke hadde hatt verv før engasjementet i ungdomsrådet. Ut fra denne informasjonen kan jeg ikke si noe om hvor mange som kom inn i ungdomsrådet uten å ha erfaring fra annen organisasjonsdeltakelse. Funnene bekrefter beskrivelsen til Liden. Få er kjent med hva deltakelse i ungdomsråd innebærer. Derfor er det ofte ungdom som har forståelse av organisasjonsarbeid som finner det interessant å investere tid i det (Liden 2003:106).

6.2.3 Posisjon i ungdomsrådet

Posisjonen i ungdomsrådet forteller noe om ungdommenes aktivitet i organet. Tabellen beskriver fordelingen i utvalget:

Tabell 7 Respondentenes posisjon i ungdomsrådet

	Ja N=	Nei N=	Prosent Ja	Prosent Nei
Styreverv i ungdomsrådet	26	12	68	32
Komiteleder	12	26	32	68
Nestleder	5	33	13	87
Leder	12	26	32	68

Spørsmål: Hadde du styreverv eller arbeidsutvalgsverv i løpet av perioden i det regionale ungdomsrådet
N=38

Tabellen viser at 68 prosent av respondentene hadde styreverv i ungdomsrådet. Det kan i utgangspunktet virke som et høy tall, men det har i særlig et av disse ungdomsrådene, vært et sentralt mål at flest mulig av ungdommene skulle få erfaring fra styret. Dette kan tolkes som et tiltak for å nå målet om opplæring i demokrati. Mer interessant er det at nærmere halvparten av respondentene har vært nestleder eller leder i ungdomsrådet. Det virker som en overvekt av respondentene har hatt stort engasjement i rådet.

6.2.4 Valgpraksis for ungdomsrådene

I beskrivelsen av ungdomsråd som fenomen, fremkommer det at ungdomsrådene ofte velges via skolene (Barne- og likestillingsdepartementet 2009:107, Knudtson og Tjerbo 2009:82). Liden og Ødegård viser at representantene oftest kommer fra skolene, men at det også velges representanter fra ungdomsorganisasjoner eller ungdomsklubber. Funn i denne undersøkelsen viser også at noen ble spurt direkte av voksne om de ville sitte i ungdomsrådet. Utvelgelsen i disse tilfellene er ikke fundert i ungdomsgruppen som disse unge skal representere, men tvert imot er de utvalgt av voksne (Liden og Ødegård 2002:60-62). I utvalget, som undersøkes i denne sammenhengen, vil jeg forvente å finne at en del av representantene er rekruttert fra kommunale ungdomsråd, da fenomenet som studeres er regionale ungdomsråd.

Tabell 8 Valgpraksis til det regionale ungdomsrådet

	N=	Prosent
Valgt fra elevråd	2	5
Valgt fra kommunalt ungdomsråd	17	45
Valgt ved allmøte	1	3
Ble kontaktet av ordføreren/ den politiske ledelsen og fikk vervet	7	18
Valgt fra en ungdomsorganisasjon	2	5
Jeg meldte meg frivillig	2	5
Jeg søkte om å få vervet	1	3
Ble valgt på annen måte	6	16
Totalt	38	100

Spørsmål: Hvordan ble du rekruttert til det regionale ungdomsrådet?

N =38

Det viser seg at nærmere halvparten av respondentene ble rekruttert fra et kommunalt ungdomsråd. For øvrig er det verdt å merke seg at 18 prosent oppgir at de ble kontaktet av ordføreren eller den politiske ledelsen i kommunen og fikk vervet. Utvelgelsen har i disse tilfellene ikke legitimitet i ungdomsgruppen som de unge skal representere. 16 prosent har krysset av for at de ble valgt på annen måte enn de foreliggende alternativene.

6.2.5 Legitimitet og representativitet i ungdomsrådet

En sentral debatt om ungdomsråd handler om svakheter ved representativiteten og legitimiteten i den gruppen rådet skal representere. Det argumenteres for at ungdomsrådene savner legitimitet fordi utvelgelsen til disse organene er for tilfeldig (Barne- og likestillingsdepartementet 2009, Liden og Ødegård 2002, Liden 2003, Knudtson og Tjerbo 2009). Det har fremkommet at hele 18 prosent sier de ble utpekt av voksne til å sitte i ungdomsrådet. Dette viser en mangel på demokratisk fundament. I spørreskjemaet tas dette opp i flere spørsmål. Det blir fremsatt noen påstander om det regionale ungdomsrådet og jeg ber ungdommene svare på hvordan de passer i forhold til deres opplevelse.

Tabell 9 Holdninger til legitimitet og representativitet i ungdomsrådet, prosent.

Påstand	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Total
"Jeg mener representantene til det regionale ungdomsrådet ble valgt på en demokratisk måte".	16	34	19	26	5	100
"Jeg mener det regionale ungdomsrådet har legitimitet i den unge befolkningen i regionen/fylket".	8	47	21	13	11	100
"Jeg mener det regionale ungdomsrådet for en stor del består av "flinkiser" og eliteungdom".	21	13	21	32	13	100

N=38

50 prosent av respondentene er helt uenig eller delvis uenig i at representantene i ungdomsrådet ble valgt på en demokratisk måte. 55 prosent er helt uenig eller delvis uenig i at det regionale ungdomsrådet har legitimitet i den unge befolkningen. 45 prosent sier de er delvis enig eller helt enig i at ungdomsrådet for en stor del består av "flinkiser".

Respondentene uttrykker bevissthet om at ungdomsrådet har et svakt demokratisk fundament, og over halvparten er uenig i at ungdomsrådet har legitimitet i den brede gruppen av ungdom de skal representere. Det må poengteres at dette er opplevelsen til ungdommene som har avgitt svar på spørreundersøkelsen, men det er disse som sitter med førstehåndserfaring fra de

regionale ungdomsrådene. Dersom ungdomsrådene er preget av flinke, ressurssterke og veltilpassede ungdommer, kan det være problematisk i forhold til at det brede lag av ungdom skal kunne identifisere seg med sine representanter.

Det er videre av interesse å vite hvilken opplevelse ungdommene hadde av sin egen representasjon i det regionale ungdomsrådet. Det settes derfor opp fire påstander om representativitet, og informantene bes om å vurdere i hvilken grad de er enige eller uenige i disse, i forhold til sin egen opplevelse. 42 prosent oppgir at de er helt enige eller delvis enige i påstanden ”jeg følte at jeg i hovedsak representerte meg selv”. 68 prosent sier seg helt enig eller delvis enig i at ”jeg følte at jeg representerte ungdom i min hjemkommune”. 81 prosent er helt enig eller delvis enig i påstanden ”jeg følte at jeg representerte ungdom i hele fylket/regionen”. 60 prosent er helt enig eller delvis enig i at de ”refererte tilbake til ungdomsrådet i hjemkommunen om arbeidet i det regionale ungdomsrådet”. Ut fra disse tallene kan det synes som at respondentene har et ambivalent forhold til sin rolle i ungdomsrådet. Noen av de som har sagt seg enig i at de følte de representerte i hovedsak seg selv, har også krysset av for at de følte de representerte ungdom i hele fylket/regionen. Her sier hele 8 av 10 seg enig. Det kan tolkes som en uklarhet og manglende bevissthet om hvem de representerte. Kanskje ungdommene visste at de var ment å skulle representere det brede lag av ungdom, men likevel opplevde i sitt daglige virke at de representerte i hovedsak seg selv? 6 av 10 rapporterer at de refererte tilbake til det kommunale ungdomsrådet om arbeidet som foregikk på det regionale nivået. Det er positivt fordi de da kunne få innspill og korrektiv fra en større gruppe. På denne måten kunne de styrke mandatet i forhold til saker, slik at synet de fremmet ikke bare var avhengig av deres personlige mening.

6.3 Makt og innflytelse i ungdomsrådet

Tidligere forskning, som er beskrevet i kapittel 3, viser at ungdommene som har deltatt i ungdomsråd opplever begrenset gjennomslagskraft i den lokalpolitiske konteksten (Liden og Ødegård 2002, Grimnes 2007). Ødegård (2007) finner at påvirkningsmulighetene til medlemmene i ungdomsrådet avhenger av politikernes velvilje.

Respondentene ble bedt om å vurdere noen påstander om innflytelsen til ungdomsrådet, i forhold til sin egen opplevelse. 66 prosent er delvis enig eller helt enig i at de ”som medlem i ungdomsrådet opplevde at fylkestinget/regionrådet tar hensyn til uttalelsene våre kun hvis de stemmer overens med deres egne synspunkter”. 58 prosent er delvis enig eller helt enig i påstanden: ”som medlem opplever jeg at det regionale ungdomsrådet sikrer ungdom reell innflytelse i saker som angår dem”. 56 prosent sier seg delvis enig eller helt

enig i at ”som medlem i det regionale ungdomsrådet opplever jeg at politikerne tar hensyn til innspill fra ungdomsrådet”. Samtidig er 42 prosent delvis enig eller helt enig i påstanden ”jeg mener det regionale ungdomsrådet er fylkets/regionens ungdomsalibi uten særlig reell innflytelse”. 71 prosent er delvis enig eller helt enig i at ungdomsrådet kommer for sent inn i prosessene til å ha reell påvirkningsmulighet. I neste vending sier 79 prosent seg delvis enig eller helt enig i ”jeg opplever at arbeidet i det regionale ungdomsrådet viste meg at det er mulig å påvirke og forandre samfunnet gjennom politisk arbeid”. Det kan fremstå som selvmotsigende at 7 av 10 mener ungdomsrådet kommer for sent inn i prosessene til å kunne påvirke, samtidig som 6 av 10 mener ungdomsrådet sikrer ungdom reell innflytelse. 4 av 10 mener ungdomsrådet er et ungdomsalibi uten særlig reell innflytelse. Det kan virke som utvalget har en uklar holdning til ungdomsrådets påvirkningsmulighet. Det fremkommer tydelig at en stor andel mener ungdomsrådet må tidligere inn i saksbehandlingsprosessene for å få reell mulighet til å medvirke i beslutninger.

6.3.1 Initiativ og saksarbeid

Saksarbeid i ungdomsråd er definert av politikerne og forvaltningens behov for innspill fra ungdom, ifølge Liden (2003). Liden mener at det faktum at sakskartet er dominert ovenfra, samt rammene for de saker som ungdom selv initierer, snevrer inn deres politiske medborgerskap. Nærmere forklart er avgrensningen av hva som er relevant for ungdoms medbestemmelse med på å skape et bilde av at ungdom skal forholde seg reaktivt til politiske forslag, og ikke selv initiere ideer utover de rammer som er trukket opp for dem (Liden 2003:14). I spørreskjemaet fremsettes noen påstander om saksarbeidet i det regionale ungdomsrådet. Jeg ber respondentene angi i hvilken grad disse stemmer i forhold til deres opplevelse. 50 prosent sier at de i stor grad eller i svært stor grad jobbet med å respondere på fylkestings/regionrådssaker og andre skriftlige dokumenter fra fylkeskommunen/regionrådet. 34 prosent mener de i noen grad jobbet med dette. 55 prosent sier at ungdomsrådet i stor grad eller i svært stor grad tok initiativ til og fremmet egne saker som er viktig for ungdom. 29 prosent mener de i noen grad initierte saker selv.

Ungdomsråd blir beskrevet som en hybrid i teorigrunnlaget. Dette uttrykker seg ved at rådet både er en del av forvaltningens styringskjede, uten avgjørelsesmyndighet, og samtidig et forum som kan fremme egeninitierte ungdomstiltak. Ungdomsrådene er en høringsinstans i forhold til saker som angår barn og unge. De har mulighet til å påvirke den politiske dagsorden på flere måter. I kraft av den vertikale plasseringen kan de komme med høringsuttalelser eller selv fremme saker (Liden 2003). Det virker som den vertikale

integrasjonen dominerer arbeidet i disse regionale ungdomsrådene. Funnene uttrykker at høringsaker var en viktig del av saksarbeidet, men ungdomsrådene fremmet også egne saker for politikerne. Dette ble imidlertid gjort i kraft av den vertikale plasseringen i styringssystemet.

6.3.2 Læring i ungdomsrådet

Det har fremkommet at deltakelse i ungdomsråd knytter representantene tett opp mot den lokaldemokratiske beslutningsprosessen. Ungdommene som er involvert i disse organene ser ut til å opparbeide seg grunnleggende kunnskaper om både de politiske prosesser og om samfunnet rundt seg (Ødegård 2009). I spørreskjemaet fremsettes noen påstander om læring i det regionale ungdomsrådet. Jeg spør respondentene i hvilken grad disse passer i forhold til deres egen opplevelse av læring. 82 prosent mener vervet i det regionale ungdomsrådet i stor grad eller i svært stor grad ga dem kjennskap til politiske prosesser i fylkeskommunen/regionrådet. 71 prosent mener vervet i stor grad eller i svært stor grad ga dem innsyn i saksgang og behandling av saker. 63 prosent krysser av for at de i stor grad eller i svært stor grad ”opplever at vervet i det regionale ungdomsrådet lærte meg om fylkeskommunen/ regionrådets viktigste oppgaver og ansvarsområder”. 63 prosent mener de i stor grad eller i svært stor grad opplever at kunnskap om og forståelse av det demokratiske system, var en viktig erfaring ved deltakelsen i det regionale ungdomsrådet. En stor majoritet av ungdomsrådsmedlemmene uttrykker at de har lært mye om lokaldemokratiet og politiske prosesser på dette nivået. Slik kunnskap blir ansett som fundamentalt viktig for senere politisk deltakelse (Ødegård 2009:23).

Hittil har statistikken gitt oss et innblikk i respondentenes bakgrunn og erfaringer fra ungdomsrådet. Nå vil fokus rettes mot respondentenes status som medborgere, hvordan de forholder seg til demokratiet som samfunnsborgere og deltakere i politikken. Jeg vil systematisk se funnene i ungdomsrådsutvalget i lys av Medborgerundersøkelsen fra 2001. Det er interessant å se hvor interessert, engasjert og aktiv ikke-sannsynlighetsutvalget fra ungdomsrådene er sammenliknet med funnene i Medborgerundersøkelsen for aldersgruppen mellom 18 og 30 år.

6.4 Indikatorer på politisk engasjement

Engasjement uttrykkes ved politisk interesse, diskusjon, og innhenting av informasjon om politikk (Strømsnes 2003). Jeg vil nå komme inn på hvert av disse aspektene og se på omfanget av politisk engasjement i utvalget.

6.4.1 Politisk interesse

Politisk interesse er en forutsetning for deltakelse (Ødegård 2007). Respondentenes politiske interesse måles med seks spørsmål i spørreskjemaet. Spørsmålene belyser ulike dimensjoner begrepet. Først stilles spørsmålet: ”i sin alminnelighet, hvor interessert vil du si at du er i politikk? Er du meget interessert, ganske interessert, ikke særlig interessert eller ikke interessert i det hele tatt?” Videre er det nærmere spørsmål om politisk interesse for de ulike politiske nivåene. ”Hvor interessert er du personlig i hvert av de følgende nivåene? Lokalpolitikk, fylkes/regionalpolitikk, politikk på nasjonalt nivå, europeisk politikk, internasjonal politikk”. I tabellen presenteres omfanget av politisk interesse i Medborgerundersøkelsen og ungdomsrådsutvalget.

Tabell 10 Interesse for politikk i Medborgerundersøkelsen og ungdomsrådsutvalget, prosent.

Medborgerundersøkelsen 2001	”Ikke interessert i det hele tatt”	”Ikke særlig interessert”	”Ganske interessert”	”Meget interessert”
Generell interesse	6	43	44	8
Lokal politikk	11	46	38	5
Nasjonalt politikk	6	31	52	11
Europeisk politikk	13	52	29	6
Internasjonal politikk	12	45	33	10
Ungdomsrådsutvalget				
Generell interesse	0	0	55	45
Lokalpolitikk	3	10	45	42
Regionalpolitikk	0	16	47	37
Nasjonalt politikk	0	8	42	50
Europeisk politikk	5	26	53	16
Internasjonal politikk	5	24	39	32

Medborgerundersøkelsen N=462

Ungdomsrådsutvalget N =38

I Medborgerundersøkelsen fra 2001 oppgir 5 av 10 at de er ”ganske interessert” eller ”meget interessert” i politikk i generell forstand. Henholdsvis 4 og 6 av 10 rapporterer at de er ”ganske interessert” eller ”meget interessert” i politikk på lokalt og nasjonalt nivå.

Tilsvarende interessenivå for europeisk og internasjonal politikk er henholdsvis oppgitt av 4 av 10. Det er store forskjeller i interesse mellom respondentene i Medborgerundersøkelsen og ungdomsrådsutvalget for alle politiske nivåer. Ungdomsrådsutvalget rapporterer høyere politisk interesse, særlig er det en større andel som rapporterer at de er ”meget interessert” for alle politiske nivåer. 10 av 10 er ”ganske interessert” eller ”meget interessert” i politikk

generelt. Når vi ser på politisk interesse innenfor de ulike politiske nivåene, er det tydelig mest interesse for lokal og nasjonal politikk. 9 av 10 sier at de ”ganske interessert” eller ”meget interessert” i politikk på lokalt nivå og nasjonalt nivå. 8 av 10 sier at de er ”ganske interessert” eller ”meget interessert” i regionalpolitikk. Interessen for europeisk politikk og internasjonal politikk ligger noe lavere. 7 av 10 er ”ganske interessert/”meget interessert” i europeisk politikk og internasjonal politikk. For europeisk politikk finner vi den laveste andelen av de som oppgir å være ”meget interessert”, som ligger på 16 prosent. Disse mønstrene er like med funnene til Strømsnes. I sin analyse viser hun at det som er nært har lettere for å fange interessen, enn det som er lenger borte (Strømsnes 2003:51-52).

Det er altså påvist forskjeller i graden av politisk interesse mellom ungdomsrådsutvalget og Medborgerundersøkelsen. Ungdomsrådsmedlemmene har merkbart høyere politisk interesse. Likevel er mønsteret i politisk interesse mellom de ulike politiske nivåene det samme i begge undersøkelsene. Det er størst interesse for lokal- og nasjonal politikk, mens interessen for fjernere politiske nivåer som europeisk og internasjonal politikk er lavere.

6.4.2 Politisk diskusjon

Politisk stimuli kan komme blant annet fra media og uformelle diskusjoner og samtaler. Jeg vil nå se på omfanget av politisk diskusjon i Medborgerundersøkelsen og sammenlikne med ungdomsrådsutvalget.

Tabell 11 Samtaler om politikk og samfunnsliv i Medborgerundersøkelsen og ungdomsrådsutvalget, prosent.

Medborgerundersøkelsen 2001	”Aldri”	”Sjelden”	”Av og til”	”Ofte”	”Uaktuelt/ Vet ikke”	Total
Samtaler med andre	5	30	49	16	0	100
Samtaler med venner	4	27	57	12	1	100
Samtaler med familie	5	35	47	12	1	100
Samtaler med kolleger/medstudenter	5	26	52	14	3	100
Samtaler med andre organisasjonsmedlemmer	29	29	11	3	25/ 3	100
Ungdomsrådsutvalget						
Samtaler med andre	0	5	40	55	-	100
Samtaler med venner	0	21	63	16	-	100
Samtaler med familie	3	21	41	34	-	100
Samtaler med kolleger/medstudenter	3	18	34	45	-	100
Samtaler med andre organisasjonsmedlemmer	5	3	42	50	-	100

Medborgerundersøkelsen N= 469

Ungdomsrådsutvalget N=38

Først vil jeg fokusere på omfanget av diskusjon i Medborgerundersøkelsen. 16 prosent rapporterer at de ofte diskuterer politikk med andre, mens 49 prosent gjør det av og til. 12 prosent oppgir at de oppgir ofte diskuterer politikk med venner og samme andel diskuterer ofte med familien, mens 14 prosent sier det ofte forekommer diskusjoner med kolleger/medstudenter. Kun 3 prosent sier at de diskuterer ofte med andre organisasjonsmedlemmer. 25 prosent krysser for at det er uaktuelt.

En langt større andel av ungdomsrådsutvalget er aktive når det gjelder politisk diskusjon. 55 prosent oppgir at de ofte diskuterer politikk med andre, mens 40 prosent svarer at de av og til gjør det. Ingen av respondentene oppgir at de aldri diskuterer politikk. Det samsvarer relativt godt med omfanget av politisk interesse i utvalget (jamfør tabell 13). Det er interessant å se på hva som er de viktigste arenaene for politisk diskusjon. Flertallet av respondentene diskuterer ofte med familie (34 prosent), kolleger/medstudenter (45 prosent) og andre organisasjonsmedlemmer (50 prosent). Når det gjelder diskusjon med organisasjonsmedlemmer må det imidlertid påpekes at alternativet ”uaktuelt” ikke var brukt i ungdomsrådsundersøkelsen. Det kan være en mulig feilkilde. Men jeg vil anta at de som ikke diskuterte på denne arenaen ville krysse av for ”aldri” på dette spørsmålet. Det er kun 5 prosent som aldri diskuterer med andre organisasjonsmedlemmer, noe som kan tyde på at spørsmålet var aktuelt for de fleste i ungdomsrådsutvalget. Kun 16 prosent oppgir at de diskuterer politikk ofte med venner, mens 63 prosent gjør det av og til.

Det kommer frem at omfanget av diskusjon er mye større i ungdomsrådsutvalget enn i Medborgerundersøkelsen. Særlig er det stor forskjell på hvor mange som oppgir at de diskuterer politikk ofte, både generelt og på de ulike arenaene. Det må også kommenteres at samtaler med organisasjonsmedlemmer skjer i langt mindre grad i Medborgerundersøkelsen. I ungdomsrådsutvalget er dette arenaen hvor den største andelen oppgir at de ofte diskuterer politikk. Strømsnes (2003:54) finner også, i sin analyse av hovedutvalget i Medborgerundersøkelsen, at politisk diskusjon i hovedsak skjer mellom venner, kollegaer og familien, og i langt mindre grad på organisasjonsarenaen.

6.4.3 Politisk informasjonssøking

I Medborgerundersøkelsen leser 21 prosent av respondentene mellom 18-30 år politisk stoff i avisen hver dag. 22 prosent gjør det 3-4 dager i uken. En større andel, på 61 prosent, ser på eller lytter til nyhetssendinger hver dag. 28 prosent oppgir at de gjør det 3-4 dager i uken. Når det gjelder å benytte internett til å få informasjon om politikk og samfunn, oppgir 8 prosent at de gjør det hver dag. 10 prosent søker informasjon her 3-4 dager i uken. I

ungdomsrådsutvalget leser 47 prosent av respondentene politisk stoff i aviser hver dag, 21 prosent gjør det 3-4 dager i uken. 66 prosent sier at de lytter til eller ser på nyhetsendinger på radio eller TV hver dag, mens 18 prosent gjør det 3-4 dager i uken. 39 prosent bruker internett til å få informasjon om politikk og samfunn hver dag, 29 prosent søker informasjon her 3-4 dager i uken. Vi ser av disse tallene at nyhetsendinger i radio og tv er den viktigste kilden til politisk informasjon, avislesing følger like bak.

Mønsteret i ungdomsrådsutvalget sammenliknet med Medborgerundersøkelsen vitner om at ungdomsrådsmedlemmene utsetter seg for mye politisk stimuli. En langt større andel i ungdomsrådsutvalget bruker internett til å få politisk informasjon enn i Medborgerundersøkelsen. Dette må imidlertid sees i sammenheng med den generelle økningen i internettbruk fra begynnelsen av 2000-tallet og frem til i dag. Videre må det bemerkes at det er langt større forskjeller mellom hvor mange som bruker radio/tv og aviser i Medborgerundersøkelsen, enn i ungdomsrådsutvalget. Over dobbelt så stor andel i ungdomsrådsutvalget leser om politikk og samfunn i aviser hver dag. Den økte tilgjengeligheten til aviser på internett kan ha medvirket til dette. Det er uvisst om ungdommene skiller mellom nettaviser og papiraviser når de svarer på spørsmålet.

6.4.3 Korrelasjoner mellom ulike uttrykk for politisk engasjement

Korrelasjonsanalyse viser at det er positive sammenhenger mellom de ulike indikatorene på politisk engasjement i utvalget. Korrelasjonene mellom politisk interesse og politisk informasjon fra radio/tv, samt politisk diskusjon og politisk informasjon fra radio/tv og aktualitetsprogrammer har de svakeste koeffisientene og er ikke signifikante. Forøvrig er alle korrelasjonene signifikante på femprosentnivå og koeffisientene befinner seg i intervallet mellom 0,3 og 0,7.

6.5 Politisk tillit

Jeg vil nå se på omfanget av vertikal politisk tillit i utvalget, det vil si tillit til politikerne og det politiske systemet. Politisk tillit måles med følgende spørsmål:

”Nedenfor ser du navnene på ulike institusjoner som politiet, regjeringen, den offentlige forvaltningen m.m. Angi i hvilken grad du har tillit til de ulike institusjonene, ranger på en skala fra 1 til 10, der 1= ingen tillit i det hele tatt, 10 = svært stor tillit. Hvor stor tillit har du til hver av disse institusjonene?”.

Tabell 12 Politisk tillit. Medborgerundersøkelsen og ungdomsrådsutvalget. Gjennomsnitt, modus og modalprosent.

Medborgerundersøkelsen 2001	N=	Gjennomsnitt	Standardavvik	Modus	Modalprosent
Kommunestyret/bystyret	464	4,50	1,98	5	26
Regjeringen	467	4,78	2,02	5	24
Politiske partier	466	3,99	1,82	5	26
Stortinget	466	4,98	2,07	5	21
Politikere	466	3,49	2,06	5	18
Ungdomsrådsutvalget					
Kommunestyret/bystyret	38	5,74	2,46	7	21
Fylkestinget	38	6,21	2,05	8	29
Regjeringen	38	6,42	2,27	7	21
Politiske partier	38	5,87	2,18	6, 7	18
Stortinget	38	7,42	2,16	9	24
Politikere	38	5,18	2,21	6	24

Tallene viser at respondentene i Medborgerundersøkelsen har sterkest tillit til Stortinget, mens kommunestyret og regjeringen ligger like bak. Det er svakest tillit til politiske partier og politikere. I ungdomsrådsutvalget er tilliten sterkest til fylkestinget, regjeringen og Stortinget. Henholdsvis politiske partier, kommunestyret og politikere skårer lavest.

Ungdomsrådsmedlemmene ligger høyere enn utvalget fra Medborgerundersøkelsen på tillit til institusjonene. Særlig er det verdt å merke seg at tillit til Stortinget viser størst differanse mellom utvalgene. Også tilliten til kommunestyret/bystyret og regjeringen er sterkere hos ungdomsrådsmedlemmene. De har gjennomsnittlig høyere tillit til politikere og politiske partier enn utvalget i Medborgerundersøkelsen. Tillit til fylkestinget ble ikke målt i Medborgerundersøkelsen. Blant ungdomsrådsmedlemmene er tilliten til dette nivået høy. 97 prosent av respondentene har erfaring fra ungdomsråd tilknyttet fylkesnivå. Easton (1975) hevder politisk tillit stammer både fra sosialisering og direkte erfaringer. Det ser ut til at erfaringene fra fylkestingsnivå har hatt positiv innvirkning.

6.6 Politisk deltakelse de siste tolv måneder

En sentral begrunnelse for ungdomsråd er at det kan stimulere til økt politisk deltakelse (Skimmeli 2000). Det fremkommer i flere studier at de som har vært mest involvert i ungdomsrådene ofte fortsetter sitt engasjement i et ungdomspolitisk parti (Teige 2005, Vestel et al.2003). Ødegård (2009) har studert medvirkningsarbeidet i Porsgrunn kommune og avdekker at ungdom som har vært aktiv i det årlige Rådhusmøtet mellom elevrepresentanter og politikere, er mer politisk aktive. Ungdom som har deltatt her er mer organisasjonsaktive, mer aktive i ukonvensjonell protestdeltakelse, og har større tillit til konvensjonelle former for

politisk deltakelse enn ungdommer som aldri har vært med på Rådhusmøtet (Ødegård 2009:47).

Med bakgrunn i denne kunnskapen var det viktig å måle respondentenes politiske aktivitet. I spørreskjemaet stiller jeg følgende spørsmål: ”Nedenfor er det listet opp ulike måter å være politisk aktiv. Har du deltatt gjennom noen av disse kanalene/virkemidlene?” Alternativene var ulike former for konvensjonell og ukonvensjonell deltakelse. Jeg vil først se nærmere på mønsteret for politisk aktivitet i Medborgerundersøkelsen, før jeg retter fokus mot ungdomsrådsutvalget. Aktiviteten i de to utvalgene er presentert i tabellen.

Tabell 13 Politisk deltakelse de siste tolv måneder. Medborgerundersøkelsen og ungdomsrådsutvalget, prosent.

Type aktivitet	Medborgerundersøkelsen	N=	Ungdomsrådsutvalget	N=
Vært medlem i parti eller ungdomsparti	5	469	45	38
Hatt politiske verv i parti eller ungdomsparti/ deltatt i arbeidet.	2	462	29	38
Deltatt i valgkamparbeid for et politisk parti	-*	*	21	38
Deltatt på politisk møte eller stevne	5	463	47	38
Aktiv i fagforening	28**	469	18	38
Tatt direkte kontakt med en politiker	9	465	44	38
Støttet en underskriftskampanje	49	466	42	38
Gått i demonstrasjonstog	14	464	24	38
Gått med merker/buttons som uttrykker mening	8	460	24	38
Skrevet leserbrev i avisen eller på internett	-*	*	40	38
Brukt internett til å støtte et politisk budskap	33	413	50	38
Deltatt i kjøpestreik/boikott	34	461	3	38
Deltatt i ulovlige aksjoner	1	459	0	38

*Disse spørsmålene var ikke brukt i Medborgerundersøkelsen.

**Spørsmålet i Medborgerundersøkelsen var kun om medlemskap.

De konvensjonelle aktivitetene som forekommer i størst omfang i Medborgerundersøkelsen, er medlemskap i fagforening, og å ta kontakt med en politiker. I ungdomsrådsutvalget har partimedlemskap, delta på politisk møte, og å ta direkte kontakt med en politiker størst oppslutning. Nesten 50 prosent av respondentene har deltatt på disse måtene. Aktivitet i fagforening og deltakelse i valgkamparbeid får lavest oppslutning. I Medborgerundersøkelsen angir 5 prosent at de har vært medlem av et politisk parti de siste tolv måneder. I ungdomsrådsutvalget har 45 prosent krysset av for partimedlemskap. 2 prosent i

Medborgerundersøkelsen oppgir at de har deltatt i arbeidet i et politisk parti. I ungdomsrådsutvalget har 29 prosent hatt verv og vært aktiv i et parti.

Det å støtte en underskriftskampanje, bruke internett til å støtte et politisk budskap, og delta i kjøpestreik er de ukonvensjonelle aktivitetene som har størst omfang i Medborgerundersøkelsen. Ungdomsrådsutvalget deltar i størst omfang ved underskriftskampanjer og leserbrev. En langt større andel av respondentene i Medborgerundersøkelsen har deltatt i kjøpestreik enn i ungdomsrådsutvalget. En litt større andel oppgir å ha skrevet under på et opprop i Medborgerundersøkelsen. Funnene i Medborgerundersøkelsen viser at det er det større oppslutning om de ukonvensjonelle enn de konvensjonelle aktivitetene. Ungdomsrådsutvalget viser motsatt tendens og deltar mer i konvensjonelle enn i ukonvensjonelle aktiviteter. Det helhetlige bildet for begge typer deltakelse, er at ungdomsrådsutvalget er mer aktive enn funnene i Medborgerundersøkelsen forteller om aldersgruppen mellom 18 og 30 år.

6.7.1 Effektivitetsvurdering av kanaler for politisk påvirkning

Det er interessant å se hvordan respondentene i ungdomsrådsutvalget vurderer konvensjonelle og ukonvensjonelle kanaler for politisk påvirkning. Å delta i arbeidet i et politisk parti vurderes som veldig effektivt. På en skala fra 0 til 10 velger til sammen 42 prosent verdien 9 og 10 (svært effektivt). Gjennomsnittsverdien ligger på 7,45 (standardavvik 2,29).

Virkemiddelet å ta kontakt med en politiker gis verdien 8 av 29 prosent av ungdomsrådsutvalget. Gjennomsnittet er 6,92 (standardavvik 2,45).

Oppslutningen om kjøpestreik og ulovlige aksjoner er lavest. Hvordan vurderes disse politiske virkemidlene? Å delta i ulovlige protestaksjoner skårer lavere enn de øvrige virkemidlene. 18 prosent angir 3 på skalaen, gjennomsnittet er 4,08 (standardavvik 2,5). Boikott er vurdert som det minst effektive virkemiddelet. 21 prosent har gitt verdien 3, og gjennomsnittet er 3,95 (standardavvik 2,2). Når det gjelder å arbeide for å få oppmerksomhet i media (eksempel leserbrev) gis verdien 10 av 32 prosent av respondentene. Gjennomsnittet er 7,89 (standardavvik 1,99). Å delta i offentlige demonstrasjoner vurderes som mindre effektivt, 21 prosent gir verdien 5 på skalaen. Gjennomsnittet er 5,5 (standardavvik 2,1). Det er sammenheng i mønsteret mellom hvilke kanaler som vurderes som mest effektive for å påvirke beslutninger i samfunnet, og hvilke kanaler respondentene deltar i.

6.7.2 Valgkanalen

Nå vil jeg se nærmere på deltakelse i valgkanalen for ungdomsrådsutvalget. 82 prosent oppgir at de stemte ved siste valg. 76 prosent sier de har stemt ved alle valg siden de fikk stemmerett.

Dette viser en stor grad av lojalitet i forhold til stemmegivning, noe som tyder på at det betraktes som en viktig borgerdyd. På spørsmål om hva som skal til for å være en god samfunnsborger, der respondentene skal avgi svar langs en skala fra 0 til 10, oppgir hele 47 prosent at det å stemme ved valg er svært viktig (verdi 10).

Både deltakelsen og oppfattelsen av stemmegivning som en borgerplikt er sterk i utvalget. Respondentene ser også ut til å ha relativt stor tiltro til at valgdeltakelse har betydning. I undersøkelsen blir følgende påstand fremsatt: ”Ved å stemme ved valgene kan man virkelig være med på å bestemme hvordan landet skal styres”. Jeg ber respondentene ta stilling til påstanden. 34 prosent svarer at de er helt enig, mens 47 prosent er delvis enig. I tillegg fremsettes påstanden: ”Valgene spiller en avgjørende rolle for utformingen av den praktiske politikken her i landet”. 50 prosent er helt enig i påstanden, mens 42 prosent sier seg delvis enig. Dette tyder på stor tillit til valgkanalen for å utøve politisk påvirkning. Respondentene ble også bedt om å angi på en skala fra 0 til 10 hvor effektivt de mener det å stemme ved offentlige valg er når en ønsker å påvirke beslutninger i samfunnet. 16 prosent velger her den høyeste verdi (svært effektivt). Modus er 7 og modalprosenten er 31.

Blant respondentene oppgir 29 prosent at de har stått på listen til et parti ved kommunevalg eller fylkestingsvalg. 13 prosent oppgir det samme for stortingsvalg.

Respondentene i ungdomsrådsutvalget fremstår som engasjerte og aktive medborgere, og i større grad enn det representative utvalget fra Medborgerundersøkelsen. Dette er i tråd med forventningene. I neste kapittel vil de uavhengige og den avhengige variabelen settes inn i en multivariat lineær regresjonsmodell. Ved hjelp av modellen kan jeg vurdere hvordan og i hvilken grad X-variablene påvirker Y, konvensjonell politisk deltakelse.

7 Multivariat lineær regresjonsanalyse

Regresjonsanalysen skiller mellom variabler som forklarer og variabler som blir forklart. Fokus rettes mot styrken på årsakseffekten (Midtbø 2007:97). I en bivariat regresjonsmodell er den avhengige variabelen Y en funksjon av en forklaringsvariabel X . En bivariat analyse er et naturlig steg på veien mot en multivariat modell. Deretter rettes fokuset mot den multivariate analysen. I en multippel regresjonsmodell knyttes en avhengig variabel til flere forklaringsvariabler. Man ser en variabel i lys av to eller flere andre variabler, for å undersøke hvordan og i hvilken grad den avhengige variabelen påvirkes av de uavhengige. Fordelene med en multivariat modell er at analysen gir et mer dekkende bilde av det som studeres. I tillegg blir beskrivelsene av årsakssammenhengene mer presise og troverdige. For det tredje belyses forklaringsvariablenes relative betydning. Mer konkret får vi ikke bare svar på hvorvidt en forklaring er god eller ikke, men analysen gir også et bilde av hvor god denne forklaringen er i forhold til andre forklaringer (Midtbø 2007:97). I dette kapitlet vil jeg først kort behandle forutsetninger for lineær regresjon, før den avhengige variabelen beskrives. Deretter vil jeg vise sammenhengene mellom de uavhengige variablene i en korrelasjonsmatrise og kommentere beta. Etterfølgende kommer jeg nærmere inn på den multivariate regresjonsmodellen og valg av signifikansnivå. Det leder oss inn på den lineære regresjonsanalysen på materialet.

7.1 Forutsetninger for lineær regresjon

Regresjonsanalyse forutsetter en lineær sammenheng mellom de uavhengige og den avhengige variabelen. Teorigrunnlaget beskriver at det kan være en slik sammenheng mellom de beskrevne uavhengige variablene og den avhengige variabelen, derfor har valget falt på denne analysemetoden. Den første forutsetningen for regresjonsanalysen er at X er korrekt spesifisert. Det innebærer at sammenhengen mellom X -variablene og Y er lineære. I tillegg bør det sjekkes for at modellen er additiv, det betyr at det ikke skal være samspill mellom X -variablene (Ringdal 2007: 380). Jeg har testet både for linearitetsforutsetningen og kravet om normalfordelte residualer. Ved bruk av prikkdiagram med både en lineær og en kurvelineær regresjonslinje, kan jeg vurdere om det er store avvik fra den lineære linjen. Det finnes ingen avvik som tilsier at sammenhengene ikke er lineære. Når variasjonsbredden i det fenomenet jeg studerer er begrenset, gir den rette linjen en god nok approksimasjon innenfor det intervallet jeg i praksis har data for (Skog 2004:237). Det er heller ikke alvorlige avvik fra kravet om normalfordelte residualer, de er tilnærmet normalfordelte. Jeg viser til

prikkdigrammene og grafen i appendiks. Multikollinearitet vil bli nærmere belyst i forbindelse med testing av sammenhenger mellom de uavhengige variablene.

7.2 Den avhengige variabelen: Konvensjonell politisk deltakelse

Det sammensatte målet på konvensjonell politisk deltakelse som er nærmere beskrevet i kapittel 5, er den avhengige variabelen i denne modellen. Indikatorene *medlemskap i politisk parti/ungdomsparti*, *verv i politisk parti/ungdomsparti*, *valgkamparbeid*, *politisk møte* og *kontakt politiker* er summert og deretter er det delt på antall variabler som inngår i indeksen.

Tabell 14 Statistisk beskrivelse av den avhengige variabelen

N=	Minimum	Maksimum	Gjennomsnitt	Standardavvik
38	0	1	0,41	0,34

7.3 Sammenhengen mellom den avhengige og de uavhengige variablene

Jeg vil nå se på korrelasjonene mellom den avhengige og de uavhengige variablene.

Tabell 15 Parvise korrelasjoner mellom den avhengige og de uavhengige variablene. Pearsons r.

	Y	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15
Y. Konvensjonell politisk aktivitet	1,00															
X1.1 Konvensjonell politisk aktivitet	0,73**	1,00														
X2. Politisk stillt	0,22	0,15	1,00													
X3. Politisk informasjon	0,46**	0,45**	0,31*	1,00												
X4. Politisk diskusjon	0,33**	0,44**	0,21*	0,51**	1,00											
X5. Politisk interesse	0,62**	0,61**	0,36*	0,63**	0,53**	1,00										
X6. Politisk innflytelse	0,07	0,06	0,41**	0,06	-0,05	-0,01	1,00									
X7. Effektivitet i leding av kanaler	0,26	0,22	0,59**	0,30**	0,36*	0,43**	0,56**	1,00								
X8. Mors utdanning	0,35*	0,11	-0,15	0,16	0,05	0,05	0,11	-0,15	1,00							
X9. Fars utdanning	0,21	0,11	0,10	0,12	0,33*	0,21	0,06	0,12	0,27*	1,00						
X10. Foreldrenes politiske aktivitet	-0,01	-0,04	-0,01	0,18	0,19	-0,12	-0,08	-0,07	0,15	0,16	1,00					
X11. Politisk diskusjon i oppveksten	-0,05	-0,11	0,04	0,27*	-0,07	-0,09	-0,04	-0,01	0,04	0,02	0,51**	1,00				
X12. Dagsnadsorganisasjonsaktivitet	-0,05	-0,12	0,02	0,09	-0,01	0,05	0,00	0,02	0,03	-0,03	0,53**	0,49**	1,00			
X13. Egen utdanning	0,05	0,03	0,25	0,22	0,22	0,42**	0,14	0,22	0,09	0,15	-0,01	-0,07	0,09	1,00		
X14. Kjønn	0,11	0,03	0,14	0,07	0,15	0,23	-0,08	-0,01	-0,12	0,20	0,00	-0,21	-0,08	0,16	1,00	
X15. Styreverv	**0,39	*0,27	**0,45	0,26	-0,13	**0,44	-0,08	*0,29	0,04	-0,22	0,07	0,11	-0,10	-0,15	-0,29	1,00

**Korrelasjonene er signifikante på 0,01 nivå (enhalet)

*Korrelasjonene er signifikante på 0,05 nivå (enhalet)

N=38

Tabellen viser at majoriteten av de uavhengige variablene korrelerer positivt parvis innen intervallet 0,3 og 0,7, men bakgrunnsvariablene skiller seg ut med mange svake og negative sammenhenger med hverandre og holdningsvariablene. I en bivariat korrelasjonsanalyse er korrelasjonene identiske med den standardiserte korrelasjonskoeffisienten, beta, i en bivariat regresjon. I bivariat regresjon varierer beta mellom -1 og +1 og viser styrken i den lineære sammenhengen. *Ukonvensjonell politisk aktivitet*, *politisk informasjonssøking*, *politisk diskusjon*, *politisk interesse*, og *mors utdanning* skiller seg ut med sterke signifikante effekter på Y. *Styreverv* har en signifikant sterk negativ effekt på Y.

Multikollinearitet betyr høy korrelasjon mellom X-variablene. Dersom problemet er stort vil det bli vanskelig å skille variablenes effekt fra hverandre. Det er alvorlig når ulike typer av holdningsvariabler korrelerer sterkt med hverandre. Da må det vurderes å utelate noen av dem (Eikemo og Clausen 2007:125). Korrelasjonstabellen viser imidlertid at ingen av de uavhengige variablene korrelerer parvis med en pearsons r høyere enn 0,7. I datamaterialet er det altså ikke påvist problemer med multikollinearitet.

7.4 Den multivariate regresjonsmodellen

Den generelle multivariate regresjonsmodellen beskrives slik:

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_kX_k + e$$

Her betyr "k" andre variabler. Jeg vil nå forklare hvert enkelt ledd i ligningen. Konstantleddet, a , er den gjennomsnittlige verdien til Y når X er lik null. Det kan være vanskelig å tolke konstantleddet, særlig hvis X ikke har verdien null. Helningskoeffisienten, b , sier hvor mye Y i gjennomsnitt øker eller avtar for en enhets økning i X , kontrollert for de andre variablenes effekt. Når b er større enn null er effekten positiv. Dersom b er mindre enn null, er effekten negativ. Modellens forklaringskraft står sentralt i modellevalueringen. Det mest brukte målet er forklart varians, R^2 . Forklart varians sier noe om hvor mye av variasjonen i den avhengige variabelen som kan tillegges forklaringsvariabelen, altså modellens forklaringskraft. R^2 er den kvadrerte R og befinner seg alltid mellom 0 og 1. Desto nærmere 1, desto sterkere forklart varians. Problemet med R^2 er at den aldri avtar når en ny forklaringsvariabel legges til modellen. Vanligvis øker den selv om forklaringsvariabelen er irrelevant. Dette problemet har inspirert til alternative mål på modellens forklaringskraft. Den justerte R^2 er eksempelvis brukt. Justeringen av frihetsgradene sørger for at justert R^2 alltid er lavere enn R^2 (Midtbø 2007:73ff). Residualene, e , er avviket mellom hva modellen predikerer og hvordan verden faktisk ser ut. Nærmere forklart representerer e avviket mellom den faktiske verdien og den predikerte verdien. Jo mindre residual, det vil si jo mindre avstand mellom Y og predikert Y , desto bedre prediksjon av den faktiske verdi. $e = 1 - r^2$. "Støyen" i våre modeller gjør det altså nødvendig å innføre et restledd (residual). En modell er nettopp en modell av virkeligheten, og ikke virkeligheten selv. I en samfunnsvitenskapelig analyse er målet å identifisere alle de viktigste forklaringene, men ikke alle forklaringer på et fenomen. Restleddet skal fange opp de mindre viktige forklaringene. I tillegg representerer restleddet effekten av målefeil forårsaket av unøyaktigheter i datainnsamlingen. Restleddet representerer også det tilfeldige

og inkonsistente i menneskelige holdninger og atferd. Dette aspektet gjør at samfunnsvitenskapelige modeller alltid vil ha store restledd (Midtbø 2007:97ff).

7.5 Valg av signifikansnivå

I et lite utvalg som er tilfellet i denne undersøkelsen, vil det være vanskeligere å påvise signifikante effekter enn i et utvalg med et større antall enheter. Det har jeg med i betraktningen når jeg fastsetter hvilket signifikansnivå som skal gjelde for denne modellen. Jo strengere nivå man velger desto vanskeligere er det å forkaste nullhypotesen. I samfunnsvitenskapelige analyser er usikkerheten vanligvis satt til 1, 5 eller 10 prosent. Velger vi for eksempel et femprosent signifikansnivå er vi villige til å tolerere en feil beslutning (det vil si å avvise en nullhypotese selv om den er korrekt) 5 av 100 ganger. I dette tilfellet setter jeg signifikansnivået til 10 prosent, dermed aksepterer jeg 10 prosent sjanse for å ta feil slutning i modellen (Midtbø 2007:65).

7.6 Resultater av multivariat lineær regresjon

I den multivariate analysen er det brukt ENTER lineær regresjon. Dette innebærer at alle variablene kommer med i modellen i utgangspunktet. Deretter er det opp til forskeren å vurdere hvilke variabler som skal inngå i den endelige modellen. Valget tas på grunnlag av om b-koeffisienten er signifikant eller ikke. Jeg har relativt få uavhengige variabler, det er derfor overkommelig at jeg selv går igjennom de enkelte uavhengige variablenes effekt på Y, konvensjonell politisk deltakelse. Signifikansnivå er satt til ti prosentnivå på grunn av at utvalget er lite. Jeg vil derfor kaste ut variabler som ikke har en signifikant b-verdi minst på ti prosentnivå. I tabellen under, ser vi de uavhengige variablenes effekt på konvensjonell politisk deltakelse i utvalget. Jeg søker først å kommentere de statistiske forholdene, og deretter vil jeg gå inn på en substansiell tolkning av funnene.

Tabell 16 Multivariat lineær regresjon

Avhengig variabel: Konvensjonell politisk deltakelse

Uavhengige variabler	B	Beta	Sig (enhalet)
Kjønn	0,048	0,071	0,300
Styrv	-0,07	-0,103	0,257
Utdanning	-0,018	-0,155	0,134
Mors utdanning	0,129	0,312	0,017**
Fars utdanning	0,005	0,011	0,469
Politisk diskusjon i oppveksten	0,008	0,030	0,429
Foreldrenes politiske aktivitet	0,029	0,043	0,402
Foreldrenes organisasjons/dugnadsaktivitet	-0,044	-0,057	0,364
Politisk tillit	0,015	0,077	0,331
Politisk informasjonssøking	-0,001	-0,004	0,492
Politisk diskusjon	-0,070	-0,116	0,262
Politisk innflytelse	0,011	0,029	0,436
Politisk interesse	0,223	0,324	0,095***
Effektivitetsvurdering av konvensjonelle kanaler	0,009	0,047	0,404
Ukonvensjonell politisk aktivitet	0,624	0,503	0,003*

*Korrelasjonene er signifikante på 0,01 nivå (enhalet)

**Korrelasjonene er signifikante på 0,05 nivå (enhalet)

***Korrelasjonene er signifikante på 0,10 nivå (enhalet)

R2 = 0,703. Justert R2 = 0,501

Vi ser her at variablene *ukonvensjonell politisk aktivitet*, *mors utdanning* og *politisk interesse* er signifikante på henholdsvis enprosentnivå, femprosentnivå og ti prosentnivå, når det er kontrollert for effekten til de andre variablene. De øvrige har ikke signifikant effekt på konvensjonell politisk deltakelse. *Styrv*, *politisk diskusjon* og *politisk informasjonssøking* var signifikante på enprosentnivå i den bivariate analysen, det er ikke tilfelle i den multivariate modellen. Denne effekten falt bort når det ble kontrollert for de andre uavhengige variablene. *Ukonvensjonell politisk aktivitet* har fremdeles en relativt sterk effekt på konvensjonell politisk deltakelse, med en b-verdi på 0,624. *Politisk interesse* har en stigningskoeffisient på 0,223. *Mors utdanning* har en b-verdi på 0,129. I multipl regressjonsanalyse brukes den standardiserte regresjonskoeffisienten beta til å sammenlikne styrken i X-variablenes effekter på Y (Ringdal 2007:372). Dersom vi vender oppmerksomheten mot den standardiserte regresjonskoeffisienten, ser vi at *ukonvensjonell politisk aktivitet* har en betaverdi på 0,503. *Politisk interesse* har en beta på 0,324, mens *mors utdanning* ligger på 0,312. Det er tydelig at *ukonvensjonell politisk aktivitet* har den sterkeste effekten på Y. *Politisk interesse* og *mors utdanning* skiller seg ut med en noe lavere effekt. Justert R² viser at modellens forklarte varians ligger på 50 prosent. Det innebærer at variablene forklarer 50 prosent av variasjonen i *konvensjonell politisk deltakelse*. Etter vurdering av regresjonsparameterne er det kun tre variabler som kan inkluderes i den endelige modellen. *Politisk interesse*, *mors utdanning* og *ukonvensjonell politisk aktivitet* har en

signifikant effekt på Y, *konvensjonell politisk deltakelse*, i dette utvalget. Den endelige modellen blir derfor slik:

Tabell 17 Endelig regresjonsmodell

Avhengig variabel: Konvensjonell politisk deltakelse

Uavhengige variabler	B	Beta	Sig (enhalet)
Indeks ukonvensjonell politisk aktivitet	0,653	0,527	0,00
Indeks politisk interesse	0,194	0,283	0,016
Mors utdanning	0,112	0,271	0,00

R2 =0,648. Justert R2= 0,617

7.7 Substansiell tolkning

Jeg vil nå kommentere resultatene i lys av teorigrunnlaget.

7.7.1 Kumulativt deltakelsesmønster

Den variabelen som har sterkest effekt på konvensjonell politisk deltakelse er ukonvensjonell politisk aktivitet, med høyest verdi på stigningskoeffisienten. Det vil si det gir mest økning i konvensjonell politisk deltakelse. Dersom ungdomsrådsmedlemmene deltar i ukonvensjonelle politiske kanaler har det en positiv effekt på deres konvensjonelle politiske aktivitet. Ifølge modellen er det et kumulativt deltakelsesmønster som viser seg i utvalget. Det kan trekkes linjer til Ødegård (2009), som finner at majoriteten av de organisasjonsaktive har et kumulativt deltakelsesmønster som også inkluderer aksjonsorientert deltakelse.

7.7.2 Politisk stimuli

Teorien fortalte oss at desto mer en person utsettes for politisk stimuli, desto større sannsynlighet er det for at denne personen deltar politisk og at deltakelsen er omfattende. Politisk diskusjon og politisk informasjonssøking har i modellen ingen statistisk signifikant effekt på konvensjonell deltakelse. Funnene er ikke i tråd med forventningene fra teorien om at de som deltar i uformelle diskusjoner om politikk har større sannsynlighet for å stemme og på andre måter delta politisk (Milbrath og Goel 1977:5-42). Politisk diskusjon i oppveksten har heller ingen signifikant effekt på den avhengige variabelen. Det bryter med antagelsen fra teorien, om at erfaringer fra barndom og oppvekst i familien har tydelig effekt på hvor mye politisk stimuli en person er utsatt for, og på politisk aktivitet i voksen alder (Milbrath og Goel 1977:35-43).

7.7.3 Mobilisering

Erfaring fra styreverv i ungdomsrådet viser ingen signifikant effekt på den avhengige variabelen. Dette må beskrives som et uventet funn. Pettersen og Rose (2009) fremhever hvordan organisasjonsmedlemskap forventes å ha en klar mobiliseringseffekt på politisk deltakelse. Med utgangspunkt i det forventet jeg å finne at denne mobiliseringseffekten i særlig grad ville komme til uttrykk blant de som har tatt på seg verv internt i organene.

7.7.4 Ressurser og deltakelse

Foreldrenes organisasjonsaktivitet og politiske aktivitet har heller ikke signifikante regresjonsparametere. Hypotesen om at foreldre som deltar i lokalsamfunnet i form av frivillig organisasjonsaktivitet eller lokalpolitikk øker sannsynligheten for at også barna deres vil være aktive på denne måten, bekrefte ikke i denne modellen (Ødegård og Berglund 2008:594). Det er et interessant funn at kjønn heller ikke har en signifikant effekt på konvensjonell politisk deltakelse, men det er i tråd med funnene til Strømsnes (2003). Mors utdanning har en signifikant regresjonsparameter. Det bekrefter antagelsen om at kulturelle ressurser i familien har sentral påvirkning på hvorvidt unge vil delta politisk. I så måte er det interessant at fars utdanning ikke har en signifikant effekt.

7.7.5 Personlige verdier og holdninger

En annen forutsetning som ble lagt til grunn er at politisk aktivitet forutsetter interesse (Ødegård 2007). Den multivariate modellen viser at politisk interesse har en statistisk signifikant effekt på den avhengige variabelen. Ifølge teorien er det uventet at opplevd politisk innflytelse og politisk tillit ikke har signifikante effekter. Forutsetningen om opplevelse av innflytelse som nødvendig for videre deltakelse er ikke gyldig i dette datamaterialet (Ødegård 2007:277).

7.8 Hvorfor er ikke effektene signifikante?

I avsnittet om substansiell tolkning fremkommer det at en rekke variabler, som ut fra det teoretiske grunnlaget var ventet å ha påvirkning på den avhengige variabelen, ikke hadde signifikante regresjonsparametre. Forklaringen kan være at det rett og slett ikke er noen sammenheng mellom de uavhengige og den avhengige variabelen. På den andre siden kan det finnes en sammenheng, uten at mine data er gode nok til å påvise den. Dette innebærer at teststyrken er for lav og at det gjøres en feil av type 2. Både valg av signifikansnivå, antallet observasjoner og variasjonsbredden i den uavhengige variabelen virker inn (Skog 2004:228).

7.8.1 Revurdering av signifikansnivået

Det må vurderes om jeg har valgt et for strengt signifikansnivå når det ikke påvises signifikans. Jo strengere signifikansnivå man velger, desto større er sjansen for å begå type 2 feil. Særlig hvis utvalget er forholdsvis lite eller det er begrenset variasjonsbredde i den uavhengige variabelen, er det fare for at dataene ikke gir grunnlag for å påvise sammenhenger som faktisk er der. Når man velger signifikansnivå er det en avveining mellom risikoen for å begå type en 1-feil mot risikoen for feil av type 2 (Skog 2004:228). Jeg har valgt å sette signifikansnivået til tiprosentsnivå, på bakgrunn av at utvalget i undersøkelsen er lite. Vurderingen blir derfor at signifikansnivået ikke er for strengt.

7.8.2 For lavt antall observasjoner

Standardfeilen til estimatet for regresjonsparameteren er avhengig av utvalgets størrelse. Dette betyr at jo færre observasjoner vi har, desto større blir standardfeilen og jo vanskeligere blir det å påvise en faktisk eksisterende sammenheng. Dersom det er gode teoretiske grunner til å forvente at X påvirker Y, eller at tidligere forskning viser en slik sammenheng, uten at vi finner det, kan det skyldes at utvalget er for lite til å påvise sammenhenger (Skog 2004:228). I den substansielle tolkningen av den bivariate modellen fremkommer det at en del sammenhenger som er godt teoretisk fundamentert, ikke påvises for dette utvalget. Her er det nærliggende å stille spørsmålet om det kan skyldes at utvalget er for lite. Andre forklaringer på at det ikke blir påvist signifikante sammenhenger kan være at det er for liten variasjonsbredde i de uavhengige variablene, samt en rekke andre muligheter under kategorien spesifikasjonsfeil (Skog 2004:229).

Den endelige multivariate regresjonsmodellen viser at kun *ukonvensjonell deltakelse*, *politisk interesse* og *mors utdanning* har en signifikant effekt på Y. De kvantitative funnene er presentert og drøftet i dette og foregående kapittel. For å komme dypere i erfaringer fra ungdomsrådet rettes nå fokus mot analysen av de fire kvalitative intervjuene.

8 Kvalitativ analyse

I analysen av de kvalitative intervjuene kommer vi dypere inn i erfaringene til informantene fra de regionale ungdomsrådene. Analysen supplerer og belyser de kvantitative funnene. Innledningsvis vil informantenes bakgrunn kartlegges. Så rettes fokus på direkte erfaringer fra arbeidet i ungdomsrådet. Spørsmål om demokrati problematiseres i forhold til ungdomsråd som fenomen, samt dets grunnlag og indre liv. Videre drøftes ungdomsrådets påvirkning på politisk interesse, tillit og deltakelse. Til slutt vil vi få et innblikk i de tidligere medlemmenes egne betraktninger om hvorvidt ungdomsrådet oppfyller intensjonene: å sikre ungdom brukermedvirkning, oppdra de unge til å bli demokratiske medborgere, og bidra til økt politisk deltakelse. Informantene og regionene/fylkene er gitt fiktive navn slik at både enkeltindividene og ungdomsrådene skal være anonymisert.

8.1 Informantenes bakgrunn

Martin, Ingrid og Siri har alle vært medlemmer i et ungdomsråd på fylkesnivå. Eva har hatt verv i et ungdomsråd på regionalt nivå. Informantenes familiebakgrunn, alder, aktivitet før ungdomsrådet, samt lengde på vervet i ungdomsrådet og posisjon er sammenfattet i tabellen.

Tabell 18 Informantenes bakgrunn

	Ingrid	Martin	Eva	Siri
Alder	31	27	23	21
Alder ved deltakelse i ungdomsrådet	22-24	18-20	15-19	16-18
Posisjon i ungdomsrådet	Styreverv	Styreverv	Leder	Leder
Erfaring før ungdomsrådet	Kommunestyrerepresentant. Styrverv lokalt i partiet. Verv i kommuneforbundet.	Medlem i ungdomsparti. Kommunalt ungdomsråd.	Elevråd. Kommunalt ungdomsråd.	Elevråd. Kommunalt ungdomsråd.
Utdanning	Videregående utdanning	Videregående utdanning	Avsluttet høyskoleutd.	Underveis høyskoleutd.
Foreldrenes utdanning	Ingen høyere utd.	Ingen høyere utd.	Mor høyskoleutd.	Mor høyskoleutd.
Foreldrene pol./organisasjonsaktivitet	Partipolitisk aktive. Aktive i idrettslag.	Ingen aktivitet	Ingen aktivitet	Aktiv i idrettslag
Politisk diskusjon i oppveksten	Ja, ofte	Lite politikk	Ja	Kun når storfamilien var samlet

Liden (2003:106) har avdekket at mange av ungdommene som sitter i ungdomsråd allerede er aktive i andre organisasjoner eller har utmerket seg som samfunnsengasjert. Det stemmer godt i forhold til informantene jeg har intervjuet. Martin og Ingrid skiller seg ut med mest erfaring før ungdomsrådet, mens Eva og Siri hadde erfaring fra elevråd og ungdomsråd. Det kan henge sammen med informantenes alder ved deltakelsen. Eva og Siri var begge i midten av tenårene, mens Martin og Ingrid var henholdsvis 18 og 22 år. Eva og Siri kommer fra familier der mor er høyskoleutdannet og er selv i gang med eller har avsluttet utdanning på samme nivå. Martin og Ingrid har foreldre med videregående utdanning og de har utdanning på samme

nivå som sine foreldre. Alle informantene rapporterer om styreverv i ungdomsrådet, Siri og Eva har ledererfaring fra rådet.

8.2 Erfaringer fra ungdomsrådet

Det er av særlig interesse å få mer innsikt i informantenes erfaringer fra ungdomsrådet. Spørsmål som jeg tok opp dreide seg om saksarbeid, kontakt med politikerne og administrasjonen, opplevelse av innflytelse, fokuset på det formelle i rådet, og om de opplevde at det var demokrati i ungdomsrådet.

8.2.1 Saksarbeid og initiativ i ungdomsrådet

Den viktigste innsatsen til ungdomsråd rettes inn mot forvaltningen som høringsinstans og dialogpartner, ifølge Liden og Ødegård (2002). Informantene i denne undersøkelsen bekrefter at rollen som høringsinstans er viktig for ungdomsrådet, når jeg spør hvilke saker som ble behandlet. Både Martin og Ingrid beskriver at det var mest fylkestingssaker på høring som dominerte sakskartet i ungdomsrådet:

Jeg tror i hovedsak det dreide seg om fylkestingssaker som ble sendt på høring i ungdomsrådet før behandlingen i fylkestinget. Det mener jeg stort sett var de fleste sakene. (Martin)

Martins utsagn viser at den vertikale bindingen preger arbeidet i rådet. Det er i tråd med Liden (2003) sine funn. Imidlertid er det slik at det er den horisontalt orienterte aktiviteten som gjør ungdomsrådet tydelig for gruppen som det skal representere. Mange ungdomsråd har fått delegert ansvar fra forvaltningen til å fordele midler til ungdomstiltak (Liden og Ødegård 2003). Eva beskriver det som en sentral oppgave for ungdomsrådet. Både Ingrid og Eva fremhever at også egne saker og initiativ fra ungdomsrådet var i fokus:

Vi behandlet hørings saker fra regionrådet og så var det å sette i gang ungdomstiltak. Vi hadde en del midler til tiltak, sette i gang og planlegge store regionale sammenkomster, eksempelvis satte vi opp en revy... Og forskjellige aktivitetstiltak... Et av tiltakene i prosjektet var ”prøv selv midler”, et nærings- og kulturfond, som vi forvaltet. Slik at ungdom kunne søke om fem tusen kroner til å starte ungdomsbedrift, eller til å gjøre noen innenfor kultur... Sette opp et teaterstykke eller spille inn CD-plate. Så vi satt og behandlet de sakene. (Eva)

Saksarbeidet har utviklet seg i en annen retning de senere årene mens jeg har jobbet på sekretariatssiden. I hvert fall i den tiden jeg var i sekretariatet så jeg at ungdomsrådet jobbet mer med egne saker og egne initiativ. Nå går ungdomsrådet ikke så nøye igjennom sakene som skal opp i fylkestinget...går ikke så dypt inn i dette som før. Men jobber mer med egne saker.(Ingrid)

Ødegård (2009) finner at kontaktpersonen for ungdomsrådene ofte velger ut sakene som kommer til rådet. Siri kjenner seg igjen i dette. Ungdomsrådet var på denne måten voksenstyrt, men da Siri ble leder opplevde hun at hun tok styringen.

Da jeg bare var vanlig styremedlem følte jeg at det meste ble styrt av de voksne, av sekretariatet. Men da jeg ble leder føler jeg at det var jeg som styrte alt. Men det er sånn det føles fra min side.(Siri)

8.2.2 Kontakt med politikerne og byråkratene

Ødegårds undersøkelser (2007) viser at påvirkningsmulighetene til ungdomsråd avhenger av politikernes velvilje. I så måte er kontakten med politikerne og byråkratene viktig. Informantene sier nesten ingenting om kontakt med byråkratene, bortsett fra Martin som påpeker at det var lite kontakt. Siri forteller at det i hennes periode var jevnlig møter mellom ungdomsrådet og fylkesrådet.

Når vi fikk kontakt med fylkesrådet og hadde møter med de annenhver måned, siden det er de som har makta. (Siri)

Martin fremhever at sekretæren for ungdomsrådet, som er ansatt i fylkesadministrasjonen, hadde en viktig rolle i kontakten mellom ungdomsrådet og fylkesrådet. Ellers beskriver han kontakten som lite systematisk og avhengig av den enkelte politikers interesse for ungdomsrådet.

Det var et eget kontaktledd i ungdomsrådet, administrativt ansatt, som egentlig gjorde det meste av det som foregikk mellom ungdomsrådet og fylkesrådet. Kan ikke huske noe særlig kontakt med administrasjonen bortsett fra da vi forsøkte å arrangere en konferanse, da hadde vi en del kontakt med de i administrasjonen som jobbet innenfor dette feltet. En del av politikerne engasjerte seg i at dette organet fantes, og deltok av og til på møtene til ungdomsrådet og de kom gjerne og hørte hva vi mener om sakene og snakket igjennom saker som dukket opp. Særlig en av fylkesrådene benyttet seg også av anledningene til å være innom styret i ungdomsrådet, jeg antar han hadde ansvaret for det en gang i blant for å snakke gjennom saker som skulle dukke opp og hva de hadde tenkt og hva som skjedde... Så var det en del uformell kontakt i forbindelse med at ungdomsrådet var tilstede på fylkestingene. Og i tillegg i varierende grad kom man med innspill på komitemøtene, men med den

styringsmodellen som ”Innland” Fylkeskommune har så har dette veldig, veldig liten praktisk betydning... å komme inn seint i prosessene. (Martin)

Eva har en veldig positiv opplevelse av kontakten med politikerne.

Veldig bra med politikerne, fikk et kjempe nettverk. Det var veldig fokus på medbestemmelse, så man lærte å bruke de kanalene man hadde for å påvirke. Et tiltak var at vi reiste på årlige turer med ordførerne/ politikerne, der var det både sosialt og litt møtevirksomhet, så man ble jo godt kjent. Man var på hils med alle ordførerne. (Eva)

Informantene beskriver her i hovedsak kontakten med politikerne som varierende. Både Eva og Siri beskriver faste rutiner for møter med politikerne. Martin vurderer kontakten som mer usystematisk. Han fremhever, derimot, at en av fylkesrådene var innom styret i ungdomsrådet, og han tror det var et ansvar denne politikerer var tillagt. Både det fylkeskommunale ungdomsrådet som Martin, Siri og Ingrid har erfaring fra, og det regionale ungdomsrådet som Eva kjenner, har en sekretær som er en del av administrasjonen. Den mest formaliserte kontakten for ungdomsråd er knyttet til forvaltningen via den faste kontaktpersonen, finner Liden og Ødegård (2002). Det gjelder også for de studerte ungdomsrådene. Ut ifra de beskrivelser som foreligger, er også kontakten med politikerne relativt god. I det fylkeskommunale ungdomsrådet er representanter tilstede på de ordinære fylkestingssamlingene, slik Martin beskriver. Her har ungdomsrådet fast taletid ved åpningen av samlingen, der de presenterer sine synspunkter på saker som skal behandles. Ungdommene som får delta på disse møtene vil få et visst innblikk i hvordan fylkespolitikken fungerer. Selv om kontakten med politikerne ikke synes å være like tett som kommunikasjonen med forvaltningen (representert ved sekretariatet), er det likevel en viss kontakt og samhandling mellom ungdomsrådet og politikerne. Liden og Ødegård stiller spørsmål ved hvordan de unge skal få innsyn i lokalpolitikken når det er liten kontakt med det politiske nivået. Her kan man si at problemet som Liden og Ødegård påpeker i forhold til å oppnå intensjonen om oppdragelse til medborgerskap, ikke er så stort i de studerte ungdomsrådene (Liden og Ødegård 2002).

8.2.3 Ungdomsrådet innflytelse

Liden og Ødegård (2002) har et kritisk blikk på ungdomsråd, og argumenterer for at organene gjenspeiler forvaltningens behov for ungdom som høringsinstans. Det avgrensner ungdoms medvirkning til hovedsakelig ungdomssaker. En konsekvens av at de defineres som

brukerkategori, er effekten på argumentenes gjennomslagskraft. Det at ungdomsrådet kategoriseres som høringsorgan, innebærer at myndighetene kan velge å høre på innspillene fra rådet, men de er ikke forpliktet til å vektlegge disse. Jeg spør informantene om de opplevde at ungdomsrådet hadde innflytelse?

I en liten grad, ungdomsrådet hjelper mest den enkelte ungdom som er med. Det gir mer til hver enkelt representant enn til ungdom i ”Innland”... Jeg tror problemet med ungdomsrådet nå er at det ligger ikke klart hva man skal gjøre konkret. Så da blir det til at man sitter og leser fylkestingssaker og kommenterer disse. Og det synes jeg blir feil, fordi når man kommer på fylkestinget og holder talen så er det for sent å få innvirkning... Da er jo alt planlagt, hvis man skal ha noe å si i en sak må man jo være inne flere måneder før saken skal opp og ikke den samme dagen. Hvis ungdomsrådet skal vises må man jo gjøre noe som alle i fylket merker, som ungdom i fylket merker. (Siri)

I begrenset grad egentlig, det var vel heller en bra ting å kunne legge til for å støtte sin egen sak hvis ungdommene var enig... Hvis vi ser på en sak om røykeforbud hvor ungdomsrådet uttalte seg positivt, så gjorde det jo jobben litt lettere for politikerne. Så det var vel et høringsorgan som ble hørt når det sa de tingene som ble opplevd som riktig. (Martin)

Et problem at ungdomsrådet kommer for sent inn i sakene. Innspillene fra ungdomsrådet kom ofte på fylkestinget når sakene skal behandles. Da er det allerede for sent å ha noen reell innvirkning. (Ingrid)

Ja, det har jeg. Jeg har en god formening om at det er jo bra å være synlig og engasjert for å få gjennomslag. Jeg tror ikke det er så lett å kutte i budsjettene for ungdom hvis man har stått på og er synlige i saker. (Eva)

Eva har en positiv opplevelse av innflytelse i det regionale ungdomsrådet. Her viser hun til ungdomsrådets vertikale plassering, og støtter Lidens (2003) betraktning om at ungdomsrådet kan bruke den innsikten de får i saker, til å aksjonere eller bedrive lobbyvirksomhet. Det kan gjøre det vanskeligere å legge ned et ungdomstiltak. Martin uttrykker noe av det Ødegård (2007) tar opp, at innflytelsen avhenger av politikernes velvilje og at ungdomsrådet får ”gjennomslag” når de mener de riktige tingene i forhold til politikernes ståsted. Siri, Martin og Ingrid er alle skeptiske til ungdomsrådets reelle innflytelse basert på sine erfaringer fra et fylkeskommunalt organ. Siri og Ingrid vektlegger at ungdomsrådet kommer for sent inn i prosessene til å ha reell påvirkningsmulighet, noe Martin også har tatt opp tidligere når han snakket om kontakten med politikerne. Det fremkommer at Siri mener ungdomsrådet bør fokusere mer på horisontalt orienterte aktiviteter for å tydeliggjøre seg for det brede lag av ungdom.

8.3 Demokrati i ungdomsrådet

I den mer generelle beskrivelsen av ungdomsråd som fenomen i kapittel 3, er det diskutert hvordan ungdomsråd kan stride med grunnleggende demokratiske prinsipper (Liden og Ødegård 2002, Liden 2003, Barne- og likestillingsdepartementet 2009, Tjerbo og Knudtzon 2009). Det er tre forhold som tillegges vekt: ungdomsrådet som organisatorisk hybrid, ungdomsrådets manglende legitimitet grunnet utvelgelsesprosessen og at alder gjøres til et organiserende prinsipp for en interessegruppe. Jeg spurte om de tidligere medlemmene opplevde ungdomsrådet som demokratisk. Flere av informantene er bevisste på problemet med manglende legitimitet.

Tja, både og. Ser du på valgprosessen ser vi at mange av ungdommene er tilfeldig valgt til å sitte i UFT, de er ikke demokratisk valgt. Ser man på den jobben de gjør, så får de være med å bestemme. Men i forhold til fylkestingssaker kommer de for sent inn i prosessen. Og da blir jo ikke deres innspill tatt med. Blir de hørt i det hele tatt da? Er det demokrati? (Ingrid)

Ingrid påpeker her problemet knyttet til valgprosessen, men er også opptatt av det faktum at ungdomsrådet kommer for sent inn i prosessene til å ha reell påvirkningsmulighet. Hun stiller klart spørsmål ved om det er demokratisk. Siri er også bevisst på rådets legitimitetsproblemer i forhold til valgordningen.

Nei, egentlig ikke..fordi de som ble valgt inn..det var jo ikke over alt de ble valgt på en demokratisk måte. (Siri)

Martin er veldig klar på at ungdomsrådets medlemmer er vilkårlig utplukket og at man ikke må betrakte organet som representativt.

Nei, det blir å dra det langt. Jeg mener det var og bør være et interessant høringsorgan i forhold til at man plukker ut nokså vilkårlig ei gruppe med engasjert ungdom fra fylket og de kan da sitte sammen og diskutere. Det er sånn sett en interesse av det og hva de mener. Det er en styrke for å drive demokratiet, også i ”Innland fylke”, å ha flere stemmer som snakker inn i det. Men man må på ingen måte tenke at en sånn gruppe var eller er representativ for befolkning eller ungdom i fylket, men at de kan bidra med gode innspill til den politiske diskusjonen, det tror jeg. (Martin)

Eva har et positivt syn på ungdomsrådet og mener valgprosessen var demokratisk. Imidlertid stiller hun spørsmålstegn ved ungdommens modenhet i forhold til å velge egnede representanter inn i ungdomsrådet.

Det mener jeg det var. Ut ifra et helhetsbilde... Vi ble valgt inn fra skolene først eller på ungdomsklubbene til det lokale ungdomsrådet og så videre til det regionale. Noen annet er jo hvor moden ungdommen er... når en ungdom blir valgt inn er det på grunn av popularitet eller er det fordi man er flink i det man gjør? Det er det vanskelig å si noe om. (Eva)

8.3.1 Demokratiske problemer med konseptet ungdomsråd

I forskningslitteraturen om ungdomsråd, er det som nevnt problematisert at fenomenet kan bryte med tradisjonelle demokratiske prinsipper. Jeg er interessert i om de tidligere medlemmene har noen refleksjoner rundt dette, og spør dem om de kan se noen demokratiske problemer med konseptet ungdomsråd. Ingrid er opptatt av at ungdommene som sitter i rådet ofte er engasjert fra før, og at det er en utfordring å nå ungdom som ikke er organisasjonsaktive. Hun uttrykker at ungdomsrådet som rekrutteringsarena har en utfordring ved at de som velges inn ofte er engasjert fra før.

Det er jo ofte de engasjerte ungdommene som kommer inn. Det er litt synd. Slik jeg ser det skal det være en rekrutteringsarena, og derfor kunne det vært bra å få med ungdom som ikke hadde vært engasjert før, for å vekke en interesse hos disse. Problemet kan spores til valgordningen der man gjerne velger fra elevråd/ ungdomsråd. Sånn er det vanskelig å nå ut til ungdom som ikke er så engasjert. Når det gjelder de som blir tilfeldig valgt eller oppfordret av kommunen til å ta vervet er dette gjerne ungdom som har utmerket seg med et engasjement. Her er det en utfordring. (Ingrid)

Siri fremhever at ungdomsråd er et positivt tilskudd i det norske demokratiet, men problematiserer regionale ungdomsråd og utfordringene i forhold til å tydeliggjøre seg i den unge befolkningen.

Det er et bra tilskudd i det norske demokratiet. Det er veldig viktig å ha det. Men jeg tror et ungdomsråd i kommunen er noe man får mer ut av. I et stort fylke er det verre å få noe utrettet, noe som merkes for folk. I en kommune kan ungdomsrådet arrangere en konsert og henge opp plakater. Det er jo et demokratisk problem for ungdomsrådet at ikke alle ungdommene i fylket vet at det finnes, og at de har mulighet til å komme til ungdomsrådet og ta opp noe. (Siri)

Martin mener at ungdomsråd aldri kan betraktes som representativt. Han tar opp en prinsipiell debatt om brukerråd som får større plass i lokaldemokratiet, og hvordan dette er problematisk i forhold til deres manglende legitimitet. Han fremhever at de valgte representantene i formelle, representative organer er de som har fått mandat til å ta beslutninger på vegne av folket.

Ja, man må aldri tro at man har noe som er representativt, men må aldri ta for gitt at det som blir sagt er riktig i forhold til hva ungdom trenger og vil. Det vil alltid bare være et uttrykk for meninger til i beste fall et flertall av de som sitter i den salen. Det er ei utfordring, det er ei kjempeutfordring hvis man skal late som... hvis man skal opprette organer som undergraver de folkevalgte organene på noe vis. Da snakker vi om ungdomsrådet mange steder og eldreråd som har begynt å få talerett i kommunestyret og skal uttale seg på vegne av folk. Det er politikerne sin jobb, det er det de er valgt til å gjøre. Jeg er veldig skeptisk til at andre grupperinger blir betraktet som noe annet enn en høringsinstans. (Martin)

8.3.2 Demokrati internt i ungdomsrådet

For å komme dypere inn i temaet demokrati i ungdomsrådet, synes jeg det er viktig å ta opp om arbeidet internt i ungdomsrådet foregikk i tråd med demokratiske spilleregler.

Informantene uttrykker at det var klare retningslinjer for arbeidet i ungdomsrådet og at saksgangen var demokratisk. Siri har en noe selvmotsigende uttalelse, da hun først påpeker at ungdomsrådet var demokratisk i saksbehandling, for så å peke på et eksempel på det motsatte.

Vi var jo demokratisk i måten vi behandlet saker på og alt sånn, flertallet bestemte... Plutselig var det en enkeltsak der man skulle sende delegater til et møte i Russland. Så ringte sekretariatet til meg og sa at vi trengte to personer til å dra og de mente jeg skulle dra. Hvem ellers foreslår du? Jo ”nn” har jo vært i Russland før og vet hva samarbeidet går ut på. Så ble det bare bestemt av meg og sekretariatet, at jeg og han skulle dra. Så var det ikke før vi hadde et styremøte og de andre lurte på hvorfor ikke de skulle få reise, og hvem som hadde bestemt at akkurat vi skulle dra... Så lenge sekretariatet har mye av makten, og man ikke har en leder som kan overvåke og kontrollere så er det mye som ikke blir gjort på en demokratisk måte. (Siri)

Siri gir her uttrykk for at de voksne i sekretariatet bidrar til å gjøre arbeidet intern mindre demokratisk og at de voksne styrer mye. Hun er tydelig på at den som er leder må overvåke og kontrollere de voksne, ellers tar de styringen.

Etter hvert så utviklet det seg... Eller utviklet og utviklet.. Det påtvang seg vel heller en organisasjonskultur, litt utenifra. Jeg mener, med tanke på hvem som var inne og hjelp til prosessene... organisasjonskultur er ganske styrt av hvordan politiske partier og organisasjoner har sin organisasjonskultur. Som jeg mener er en god måte å sørge for at alle for en viss delaktighet i prosessene. En kombinasjon av kompromiss og avstemning som er god å få innblikk i for ungdom.(Martin)

Martin vektlegger den oppdragende funksjonen som det interne demokratiet hadde på medlemmene, og fremhever at de fikk innblikk i demokratiske prosesser. Eva er også opptatt

av at formelle demokratiske prinsipper lå grunn for intern virksomhet, gjennom retningslinjene for ungdomsrådet.

Ja, tenker du på det med flertallsbestemmelse? Vi hadde noen retningslinjer for ungdomsrådet, klare retningslinjer. Hold på å si.. Det måtte være minimum 50 prosent deltakelse, flertallsbestemmelser. Alle sånne regler var ivaretatt. (Eva)

Eva viser til at de formelle spillereglene var fastsatt gjennom klare retningslinjer.

8.3.3 Fokus på det formelle i ungdomsrådet

Jeg var interessert i hva informantene mente om fokuset på det formelle i ungdomsrådet, som møte og debattregler. Alle informantene ser positivt på en viss formell stil i ungdomsrådets arbeid. Både Ingrid og Siri vektlegger at disse erfaringene er man har nytte av senere i livet. Ingrid har fulgt ungdomsrådet over lang tid, først som medlem og deretter som ansatt i sekretariatet. Hun peker på at arbeidet er blitt mindre preget av formelle regler og saksgang. Det fremkommer at hun mener det er viktig at ungdommene lærer seg de formelle møtereglene og vektlegger at det vil være nyttig i andre politiske verv. Ingrid har et klart fokus på at ungdomsrådet skal være et sted for opplæring i demokrati.

Fokuset har endret seg. I min periode fulgte vi saksgang under behandling, vi var veldig formelle. Det har kanskje endret seg litt opp gjennom tiden, slik at man er blitt mindre formell nå. Jeg vet ikke hvordan det er per dags dato. Men da jeg var medlem jobbet vi likt som på fylkestinget. Da jeg jobbet i sekretariatet var man gått mer bort fra det formelle fokuset. Det var viktigere at ungdommen kom seg opp på talerstolen og tok ordet. Dette har igjen med alder å gjøre, at medlemmene er yngre enn før. De hadde ikke erfaring og var veldig unge, det var en stor nok terskel for mange bare det å gå på talerstolen. Så derfor gikk man bort fra det formelle fokuset.... Jeg synes at man kan begynne med en litt mer avslappet tilnærming til møtene, men etter hvert er det viktig at man lærer ungdommen de formelle møtereglene. Det er jo slik at dersom man sitter i kommunestyret så må man jo forholde seg til slike regler, det er sånn i det virkelige liv. Du har spilleregler å gå etter der. (Ingrid)

Eva har et positivt syn på hvordan formelle møterepler preget arbeidet i ungdomsrådet og fremhever at det var spennende og det bidro til en følelse av at hun gjorde en viktig jobb.

Jeg tror det gled ganske naturlig inn det med å sitte i det rådet, det med å ha disse reglene, replikk og hvordan man tar ordet som politikerne også gjorde det. Det gjorde det litt spennende, det var en måte å føle at man gjorde en viktig jobb. De formelle rammene gjorde at man følte at man var viktig i det arbeidet. (Eva)

Martin har et svært reflektert forhold til spørsmålet om formalitet i ungdomsrådet. Han er opptatt av at hvordan det skal være avhenger av målet med organet.

Det avhenger helt av hva man skal bruke det til. Hvis dette skal være et bittelite fylkesting, med ungdommer som skal være bitte små fylkestingspolitikere og virke mer som en opplæring i hvordan jobbe i fylkespolitikken enn noe annet.... Er det det man ønsker er det bare å kopiere og gjennomføre det sånn som de voksne gjennomfører det, selv om det man kommer frem til har liten praktisk betydning. Men hvis man ønsker det som en sånn, hva skal jeg si.... Jeg hater tenketankbegrepet, men hvis man skal bruke det som et sted hvor ungdom sine synspunkt som kommer frem... så er det sikkert andre måter å organisere det på som kan være like verdifullt. Så det er et eller annet sted imellom et politisk organ som skal fatte avgjørelser og bare et høringsorgan som er interessant å ha med, så kommer det helt an på hvor man legger seg på den linja i forhold til hvordan man bør gjøre det. (Martin)

8.3.4 Den viktigste rollen for ungdomsrådet

Intensjonen med ungdomsrådene er å gi ungdom mulighet til å delta i politiske beslutningsprosesser. Den sentrale innsatsen til rådet rettes inn mot forvaltningen, som høringsinstans og dialogpartner, men også ved at mange ungdomsråd har fått delegert ansvar for å fordele midler til ungdomstiltak. Ungdomsrådet skal være en kontrollpost som følger med at de unges prioriteringer og hensyn blir tatt med når en sak behandles (Liden og Ødegård 2002:48-69). Det er interessant å høre hva informantene fremhever som ungdomsrådets viktigste rolle. Ingrid er opptatt av rollen som høringsinstans og mulighet til å påvirke. Skimmeli (2000) viser at en sentral motivasjon fra myndighetene for opprettelse av ungdomsråd er at de kan bidra til økt politisk deltakelse og oppdra de unge til å bli demokratiske borgere. Martin mener det bør være et mål for ungdomsrådet, og mener det kan være en rekrutteringsarena til lokalpolitiske, representative organer. Han er også opptatt av at ungdommenes engasjement må få gjennomslag. Riepl (1999) viser at unge med erfaring fra medvirkningsprosjekter fikk svekket sin politiske interesse og politiske tillit, når de opplevde at de ikke ble hørt. Her peker Martin på noe vesentlig.

Jeg har lyst å ta et steg bak, hva mener jeg organet skal oppnå? Jeg mener organet skal oppnå at flere ungdommer synes det interessant å være politisk engasjert. Ideelt sett også at flere ungdommer finner seg et parti, og driver med politikk i de organene vi har... De formelle offentlige organene som driver politikk. Det er det jeg har mest lyst at vi skal oppnå med det her. Det er klart at et sånt organ som foregår... ungdomsrådet som samler folk fra masse kommuner overalt, det er muligheten til å holde liv i lokaldemokratiet hvis man greier å benytte seg av de mulighetene. Man kan ikke tenke seg at det skal være et skoleringssted for ungdom, da kommer det ikke til å ha noen effekt. Man må finne et eller annet vis som deres engasjement kan gi gjennomslag. Men hvis de bare skal være en pressgruppe, så lærer de kanskje aldri noe som er nyttig

nok å bruke i andre deler..vi trenger at de også får anledning til å ta ansvar. Det å forvalte en liten sum med penger, tror jeg hadde gjort at det hadde vært mulig for dem i større grad å være med å prioritere. Vi må fortsatt se på de som en gruppe utvalgte ungdommer, de er ikke noe mer enn det. De må ikke noe mer enn høres på i de sakene som fylkestinget legger frem. (Martin)

Siri fremhever den vertikale integrasjonen, men er også opptatt av at ungdomsrådet må initiere saker selv og markere seg med horisontal aktivitet. Det er den horisontalt orienterte aktiviteten som gjør ungdomsrådet tydelige for ungdomsgruppen (Liden 2003).

Jeg mener det å være talerøret til ungdom er viktig, men samtidig må man gjøre noe konkret. Det er det som er jobben. (Siri)

8.4 Politisk interesse, tillit og deltakelse etter ungdomsrådet

Målet om å mobilisere til økt politisk deltakelse og oppdra barn og unge til å bli demokratiske borgere, er avdekket som en viktig motivasjon for å opprette ungdomsråd (Skimmeli 2000). Fokus vil nå rettes mot informantenes politiske interesse og deltakelse etter ungdomsrådet.

Forskningen til Verba viser at de som opplever å ha politisk påvirkningsmulighet øker tilliten til det politiske systemet. I neste omgang øker politisk interesse som igjen påvirker politisk deltakelse (Ødegård 2007:277). Det er interessant å få et innblikk i hvordan mønstrene til informantene ser ut i forhold til denne modellen. Det er allerede avdekket at flertallet av informantene problematiserer den reelle innflytelsen til ungdomsrådet, og det faktum at rådet kom for sent inn i de politiske prosessene til å kunne påvirke saksutfall. Eva skiller seg ut med en positiv opplevelse av innflytelse i ungdomsrådet. Spørsmålet er om dette gjenspeiles i hennes tillit til politikerne etter ungdomsrådet.

8.4.1 Tillit til politikere, påvirket av tiden i ungdomsrådet?

Informantenes perspektiver på hvordan erfaringene fra ungdomsrådet hadde påvirket tilliten til politikere, var differensierte. Martin mente tiden i ungdomsrådet ikke medførte noen endring i hans tillit til politikere. Ingrid uttrykker en litt ambivalent holdning til dette. Informantene som problematiserte manglende innflytelse, bemerker ikke at de har fått svekket tillit til politikere av den grunn. Dette med unntak av Siri som tydelig uttrykker svekket tillit. Siri er klar på at hun har fått mindre tillit til politikerne og viser også til erfaringer fra egen politisk aktivitet utenom ungdomsrådet. Hun er skeptisk til ressursbruken som finansieres av skattebetalerne.

Jeg tror det har blitt mindre tillit til politikerne. Nå er jeg jo politiker selv og jeg ser jo at alt vi sa i valgkampen, det var jo bare bløff... Vi har jo ikke fått gjort noe av det. Så mindre tillit, absolutt. Så blir man jo kjent med baksidene... Middager, hotellutgifter og festing, alt på skattebetalernes regning. Nå når jeg ikke er en del av det lenger, så gir det meg egentlig mindre tillit. Nå vet jeg jo hvordan det foregår. (Siri)

Eva skiller seg ut med et positivt syn. Hun fremhever opplevelsen av å bli tatt på alvor og erfaringene i møte med politikerne som årsak til den økte tilliten. Det er interessant siden hun er den eneste av informantene som opplevde at klart beskriver en opplevelse av at ungdomsrådet hadde innflytelse. Her synes det å være en sammenheng mellom opplevd innflytelse og tillit.

Jeg fikk nok god tillit til politikerne, de var veldig opptatt av det her med ungdomsarbeid og man opplevde jo at de var jo bare mennesker de også. Jeg tror nok jeg fikk økt tillit til politikerne, man opplevde at de tok oss på alvor og det har nok mye å gjøre med de erfaringene man fikk i det møtet vi fikk med dem. (Eva)

8.4.2 Ungdomsrådets effekt på politisk interesse

Liden (2003:118) påpeker at det å begrunne ungdoms medvirkning ut fra dens oppdragende funksjon for senere politisk engasjement kan ha negativ virkning på deltakernes interesse for politikk. Jeg spør informantene om de tror deltakelsen har hatt effekt på deres politiske interesse. Siri mener tiden i ungdomsrådet var avgjørende for at hun driver med politikk i dag.

Ja, jeg tror det har vært avgjørende for at jeg fremdeles driver med politikk og at jeg har lyst til å fortsette med det. Det var det absolutt. (Siri)

Martin mener deltakelsen ikke har hatt særlig stor effekt på politisk interesse i generell forstand. Ingrid tror nok hun ville vært politisk aktiv uansett om hun hadde deltatt i ungdomsrådet, men sier det har vært en positiv medvirkningskraft. Begge tror effekten er svak, fordi de allerede var politisk aktive da de kom inn i ungdomsrådet. Samtidig fremhever de at interessen for fylkesnivået økte.

Jeg kom vel rett og slett inn litt for sent for at det skulle ha noen avgjørende betydning. Det eneste er at jeg vet ikke om jeg ville vært interessert i å bli valgt inn på fylkestinget dersom jeg ikke hadde fått dette innblikket i hva de holdt på med. (Martin)

Svaret fra Eva gjenspeiler et sentralt problem når man forsker på politisk atferd. Av mange faktorer, hva er det som former det politiske mennesket. Det kan være utfordrende å isolere effekten av en enkelt faktor.

Det kan hende det har gjort det. Enten så har den påvirket min politiske interesse eller så har min politiske interesse påvirket at jeg ble med i ungdomsrådet. (Eva)

8.4.3 Informantenes politiske aktivitet i dag

Alle informantene oppgir å være politisk aktive i konvensjonelle kanaler. Ingrid, Siri og Eva sitter alle i kommunestyret i sin hjemkommune. Siri gir uttrykk for at hun har lyst å sikte seg inn mot fylkespolitikken i fremtiden. Ingrid har også verv i en idrettsorganisasjon. Martin har vært medlem i et parti i over 10 år og hatt en rekke verv. Han har erfaring fra 4 år som folkevalgt i fylkespolitikken i "Innland" fylke. De konvensjonelle kanalene dominerer når det gjelder politisk aktivitet blant informantene. Det har tidligere fremkommet at særlig gruppen ungdom bruker aksjonskanalen for politisk påvirkning (Ødegård 2009:20ff). I likhet med funnene i det kvantitative materialet, skiller informantene seg ut i forhold til det som er typisk for gruppen ungdom, og det ser ut som at de er sosialisert inn i konvensjonell politisk aktivitet.

8.4.4 Kanaler for politisk påvirkning

Informantene er og har vært politisk aktive gjennom konvensjonelle kanaler. Med bakgrunn i dette vil jeg forvente at de trekker frem konvensjonell deltakelse som den mest effektive for politisk påvirkning. Ingrid og Martin bekrefter denne antagelsen, de er opptatt av at det er i de representative organene og i partiene at beslutningene tas.

Du kan sannsynligvis oppnå veldig mye på en enkeltsak, hvis du starter en interessegruppe eller kjemper for et eller annet. Men den muligheten til å være med å trekke større linjer, og lage et rammeverk heller enn bare en enkeltting. Den muligheten får du bare gjennom politiske partier, det er de som må ha en helhet, må ha ansvar for en helhet. Hvis du vil være med å påvirke helheten i samfunnet, er det stedet å være. Og så er det jo slik at man lettere kan få gjennomslag for enkeltsaker hvis du får med deg et parti på det. (Martin)

Jeg tror at dersom man skal nå igjennom så må man være medlem av et politisk parti eller andre organisasjoner. Demonstrasjoner er også en viktig del av det og de blir ofte hørt, men det er ikke jo der beslutningene tas. (Ingrid)

Eva fremhever også deltakelse i lokalpolitikken som viktig. Men hun er også opptatt av at ukonvensjonell aksjonsorientert deltakelse kan gi påvirkningsmuligheter.

Det er den direkte innflytelsen, det å delta aktivt i lokalpolitikken... Det å bruke media, alt av synlig påvirkning, det er jo vanskelig for politikerne å vite hvor skoen trykker. Mediekkanaler, lobbyvirksomhet og all type informasjon som når politikerne.

Politikerne kan jo ha vanskelig med å vite hvor skoen trykker, så da må jo noen fortelle dem det.(Eva)

Siri fremhever aksjonsorientert deltakelse som effektivt, og at aktørene som driver lobbyvirksomhet kan ha større makt enn en enkelt representant i bystyret. Det kan virke overraskende, men kan henge sammen med at hun er ung og fersk i politikken. På den måten kan hun oppleve at hennes stemme ikke er så sterk, selv om hun er representant i bystyret.

Delta i politisk debatt i avisen, skrive leserinnlegg. Bruke lokalavisen, sånn kan du påvirke best. Hvis man driver lobbyvirksomhet som en gruppe personer eller en organisasjon så kan man jo ha mye mer makt enn jeg har i bystyret. For selv om jeg mener noe, så er det ikke sikkert de andre en enige med meg. Hvis man er en gruppe som lobbyerer, er ute i avisen, skriver leserinnlegg og har underskriftskampanjer i forhold til en konkret sak så kan det være vanskelig å gå imot det.(Siri)

8.5 Innfrir ungdomsrådet i forhold til intensjonene?

Skimmelis (2000) kartlegging av begrunnelser for å opprette ungdomsråd viser at den viktigste motivasjonen er ønsket om å få informasjon fra barn og unge som brukergruppe. En nesten like viktig årsak er at organene kan bidra til økt politisk deltakelse og oppdra de unge til å bli demokratiske borgere. Dette skal hindre fremtidig demokratisk underskudd og oppdra de unge til å bli kompetente medborgere. Informantene har førstehåndserfaring fra et regionalt ungdomsråd, og det er verdifullt å få innblikk i hvordan de vurderer måloppnåelsen til ungdomsrådet langs de nevnte dimensjoner.

8.5.1 Målet om brukervedvirkning

Når det gjelder spørsmålet om brukervedvirkning er informantene opptatt av representativitet, og særlig Siri fremhever problemet med svak kontakt med det brede lag av ungdom som rådet skal representere.

Brukermedvirkning sikres til en viss grad. Men man vil aldri treffe alle. Ungdomsrådet treffer jo ikke de som ikke engasjerer seg og har utmerket seg. Man når ikke dem som ikke engasjerer seg i elevråd eller ungdomsråd. Det er et problem... Når jeg satt i det kommunale ungdomsrådet, ønsket både vi og politikerne skatepark. Men skaterne tok jo ikke til ordet. Dem snakket seg imellom, og ingen i ungdomsrådet skatet, og ikke kjente vi noen som gjorde det... Hvordan skulle vi nå dem? Så fikk vi jo skateparken, men det viste seg at den ikke var plassert der skaterne ville ha den. Men de hadde jo ikke engasjert seg i det, så det vi kunne ikke vi vite. Vi ville plassert den der de ville ha den dersom vi visste. Det er et problem at det er samme type, samme gruppe

ungdom. I det regionale ungdomsrådet var vi like og hadde ambisjoner. Vi laget planer og tenkte på fremtiden, slik kanskje ikke all ungdom gjør. (Siri)

Der... jeg vet ikke helt... Man får referert førstehåndsopplevelsen til ressurssterk ungdom i kommunen eller fylket, og det er interessant på sitt vis. (Martin)

8.5.2 Målet om å bidra til økt politisk deltakelse

Ingrid har tro på at ungdomsrådet fungerer godt som en rekrutteringskanal til lokalpolitikken.

Jeg føler det med å bidra til økt politisk deltakelse er aktuelt. Det var en vel en av intensjonene med ungdomsrådet, slik jeg tolker det... At det skulle være en arena for rekruttering til politikken. At man skulle få ungdommen engasjert og en dag få dem ut i kommunestyrene, bystyrene og fylkestinget. I forhold til ungdomsrådet er det mange som har gått videre og kommet inn i kommunestyrene og jeg tror mange av disse ungdommene ikke ville gjort hvis de ikke var med i ungdomsrådet, for å si det sånn. Det er veldig positivt... Eller kanskje ville de gjort det, men det ville gått lenger tid før de gjorde det. (Ingrid)

Martin er mer skeptisk til hvorvidt ungdomsrådet fungerer systematisk i forhold til å bidra til økt politisk deltakelse. Han peker på at ungdomsrådet manglet retning når han var med, og utsagnet uttrykker at det er mer tilfeldige effekter å se på dette området.

De som har ei kime av det, får en arena å vokse på. Det er bra. Så er ikke jeg sikker på, ihvertfall ikke når jeg satt der, hva det ville si og hva det skulle bety. Det var ikke noe retning på det. Men setter du opp et lerret og noen går rundt med en malekost, så kan det jo hende de får tegna noe. (Martin)

Siri mener intensjonen om å bidra til økt politisk deltakelse oppfylles av ungdomsrådet. Hun viser til at i hennes kull var det mange som ble aktive i politikken.

Her innfrir det regionale ungdomsrådet. Av 25 ungdommer var det rundt 10 som sto på liste til valg samme året som vi avsluttet vervet i ungdomsrådet. Økt politisk interesse, absolutt. (Siri)

8.6 Oppsummerende kommentarer

I det kvalitative materialet er det viktig å merke seg at informantene bekrefter mye av det vi vet om ungdomsråd som fenomen. Dette gjelder i forhold til sentrale tema som legitimitet og representativitet, samt hvordan ungdomsrådets plassering i styringskjeden preger arbeidet. Flertallet av informantene virker reflekterte i spørsmål om ungdomsråd og demokratiske prinsipper, og de er i stor grad bevisste på utfordringer i forhold til legitimitet og representativitet. Utledet av dette er det også en generell skepsis til hvordan ungdomsrådet innfrir intensjonen om brukermedvirkning. Det er en mer positiv vurdering av hvorvidt

ungdomsrådet innfrir målet om å bidra til økt politisk deltakelse. Flertallet av informantene har tro på at ungdomsrådet har effekt, mens en av informantene mener det var mer tilfeldige utfall her.

9 Avslutning

Det er tiden for å samle trådene og oppsummere funnene som belyser problemstillingene i forskningsprosjektet. Jeg vil nå kort sammenfatte hvordan forskningsdataene fra ungdomsrådsutvalget besvarer hver av problemstillingene.

9.1 Karakteristika ved de regionale ungdomsrådene

I innledningen ble det satt som mål å besvare følgende spørsmål:

Hva kjennetegner de regionale ungdomsrådene i forhold til det vi vet om ungdomsråd som fenomen?

Problemstillingen vil bli belyst på den måten at jeg først vil sammenfatte hva datamaterialet forteller oss om ungdommene som har deltatt i disse ungdomsrådene. Videre ser jeg på valgpraksis, legitimitet og representativitet i rådene, opplevelsen av makt og innflytelse, initiativ og saksarbeid, og læring i ungdomsrådet.

9.1.1 Engasjerte og ressurssterke ungdommer

Det fremkommer at flertallet av respondentene fra ungdomsrådene hadde organisasjonserfaring da de ble med i rådet. En vanlig antagelse er at medlemskap i en organisasjon har en mobiliserende effekt. Respondentene har erfaringer fra organisasjonsarbeid fra ung alder av, og det synes som de er blitt mobilisert til politisk deltakelse. Majoriteten kommer fra familier som er politisk engasjerte. Respondentene hadde et relativt engasjert miljø rundt seg da de vokste opp. 6 av 10 oppgir at det ”av og til” eller ”ofte” forekom politisk diskusjon i familien. Nærmere halvparten rapporterer at en eller begge av foreldrene var partipolitisk aktive i oppveksten. Det er påvist at slike erfaringer fra barndommen har positiv effekt på fremtidig politisk engasjement og deltakelse (Milbrath og Goel 1977, Strømsnes 2003).

9.1.2 Uklart om legitimitet og representativitet

Når det gjelder valgpraksis til ungdomsrådene forventet jeg å finne at mange ble valgt fra kommunale ungdomsråd. Det fremkom at nærmere halvparten av respondentene ble rekruttert på denne måten. Imidlertid er det negativt at hele 18 prosent sier at de ble tilfeldig utplukket av voksne til vervet. Liden og Ødegård (2002) avdekket liknende funn i sin studie av fem ungdomsråd. Utvelgelsen har i disse tilfellene ikke grunnlag i ungdomsgruppen som de unge

skal representere. Det er problematisk både i forhold til legitimitet og med tanke på ungdommenes opplevelse av egen representativitet. Når det kommer til disse respondentenes opplevelse av legitimitet og representativitet i ungdomsrådet, viser resultatene at det er bevissthet om at ungdomsrådet har et svakt demokratisk fundament. Om lag 50 prosent sier seg uenig i at ungdomsrådet har legitimitet i gruppen det skal representere, og samme andel er enig i at ungdomsrådet er dominert av ”flinkiser” og ”eliteungdom”. Når respondentene har et slikt bilde av ungdomsrådet, utgjør det et mulig problem i forhold at ”vanlig” ungdom skal kunne identifisere seg med sine representanter. I tidligere forskning er det stilt spørsmål ved om det bare er ressurssterke ungdommer som deltar i ungdomsråd (Liden og Ødegård 2002). Dette peker en av informantene på som et problem.

Det er et problem at det er samme type, samme gruppe ungdom. I ”det regionale ungdomsrådet” var vi like og hadde ambisjoner. Vi laget planer og tenkte på fremtiden, slik kanskje ikke all ungdom gjør. (Siri)

I spørsmålet om respondentenes opplevelse av representasjon i det regionale ungdomsrådet, fremkommer det at deltakerne har et ambivalent forhold til sin rolle i ungdomsrådet. Det virker uklart om de opplevde å representere seg selv, ungdom i hjemkommunen eller ungdom i hele fylket/regionen. Kanskje var deltakerne kjent med at de skulle representere det brede lag av ungdom, men i praksis opplevde at de hovedsakelig representerte seg selv? 6 av 10 sier at de refererte tilbake til det kommunale ungdomsrådet om det som skjedde på regionnivå. Det betraktes som positivt da de kunne få innspill og korrektiv fra en større gruppe og styrke mandatet i forhold til en sak.

9.1.3 Ungdomsrådet- for sent inn i prosessene til å ha reell påvirkning

Når det kommer til ungdomsrådets innflytelse gir undersøkelsen et noe uklart bilde av respondentenes subjektive opplevelse av påvirkningsmuligheten. 7 av 10 mener at ungdomsrådet kommer for sent inn i prosessene til å kunne påvirke, samtidig sier 6 av 10 seg enig i at ungdomsrådet sikrer ungdom reell innflytelse. 8 av 10 er også enige i at ”arbeidet i det regionale ungdomsrådet har vist meg at det er mulig å påvirke og forandre samfunnet gjennom politisk arbeid”. Det fremstår som at utvalget har en uklar oppfatning av ungdomsrådets mulighet til reell påvirkning. Et viktig funn er at en stor andel mener ungdomsrådet kommer for sent inn i prosessene til å kunne påvirke. Dette er et problem som også fremkommer tydelig i den kvalitative undersøkelsen. En av informantene bekrefter

funnene til Ødegård (2007) når han uttrykker at ungdomsrådets medvirkning avhenger av politikernes velvilje og at de ble hørt ”når de sa de tingene som ble oppfattet som riktig”.

9.1.4 Initiativ, saksarbeid og læring

Funnene viser at den vertikale integreringen dominerer arbeidet i de regionale ungdomsrådene. Imidlertid ble også den vertikale plasseringen brukt til å fremme egne saker. Den kvalitative undersøkelsen bekrefter dette bildet. I tråd med funnene i Lidens studie (2003), definerer politikere og forvaltningens behov i stor grad saksarbeidet i de regionale ungdomsrådene. En av informantene tar opp at ungdomsrådet er for voksenstyrt.

Da jeg bare var vanlig styremedlem følte jeg at det meste ble styrt av de voksne, av sekretariatet. (Siri)

Ødegård (2009) fremhever at kontaktpersonen for ungdomsrådene ofte velger ut sakene som kommer til rådet, som informanten bekrefter.

En stor majoritet av ungdomsrådsmedlemmene uttrykker at de har lært mye om lokaldemokratiet og politiske prosesser gjennom vervet i ungdomsrådet. Slik kunnskap blir ansett som fundamentalt viktig for senere politisk deltakelse (Ødegård 2009:23).

9.2 Politisk engasjement, tillit og deltakelse

Et sentralt mål med denne forskningen var å belyse omfanget av politisk engasjement, tillit og deltakelse i ungdomsrådsutvalget, og sammenlikne det med funnene i Medborgerundersøkelsen 2001. Følgende spørsmål ble stilt:

Hvordan skårer ungdommene som har vært med i de regionale ungdomsrådene i Nord-Norge på indikatorer for politisk engasjement, politisk tillit og politisk deltakelse sammenliknet med funnene i Medborgerundersøkelsen 2001, for aldersgruppen mellom 18 og 30 år?

Politisk interesse, politisk diskusjon og politisk informasjonssøking er uttrykk for politisk engasjement (Strømsnes 2003). Ungdomsrådsutvalget har sterkere politisk interesse og utsetter seg for mer politisk stimuli både fra media og diskusjoner, sammenliknet med funnene i Medborgerundersøkelsen for aldersgruppen 18 til 30 år. Hvis vi ser nærmere på omfanget av politisk interesse, angir 5 av 10 i Medborgerundersøkelsen at de er ganske interessert eller meget interessert i politikk. I ungdomsrådsutvalget oppgir 10 av 10 det samme interessenivået. Den kvalitative undersøkelsen viser også at informantene er har høy

politisk interesse. Imidlertid mener flertallet at ungdomsrådet har hatt liten effekt på den generelle interessen, men at det kan ha hatt effekt på interessen for fylkespolitikk. Likevel, en av informantene er helt klar på at tiden i ungdomsrådet har vært avgjørende for at hun driver med politikk. Siri var 16 år da hun kom inn i ungdomsrådet, og alderen kan ha påvirket hvor viktig denne arenaen har vært for henne. Informantene som er mest skeptiske til ungdomsrådets effekt på politisk interesse er de som var over myndighetsalder da de ble med, og var veldig politisk aktive før ungdomsrådet. En av informantene mener det er vanskelig å si hvorvidt tiden i ungdomsrådet har hatt effekt.

Enten så har den påvirka min politiske interesse eller så har min politiske interesse påvirka at jeg ble med i ungdomsrådet. (Eva)

Når det gjelder politisk stimuli, viser undersøkelsen at ungdomsrådsutvalget søker mye stimuli fra media, både fra aviser, radio, tv og internett. En større andel av ungdomsrådsutvalget bruker aviser som kilde til politisk informasjon, sammenliknet med Medborgerundersøkelsen. Generelt søker ungdomsrådsutvalget mer politisk stimuli fra media enn utvalget i Medborgerundersøkelsen. Målingen av stimuli fra diskusjoner, viser samme tendens. En langt større andel av ungdomsrådsutvalget er aktiv i politisk diskusjon, det gjelder både generelt og på de ulike arenaene. Det kan konkluderes med at ungdomsrådsutvalget søker mer politisk stimuli både fra media og diskusjoner, sammenliknet med funnene i Medborgerundersøkelsen.

En antagelse fra teorien er at de som mangler tillit til politikerne og det politiske systemet, vil være mindre tilbøyelig til å delta politisk gjennom de konvensjonelle kanalene (Pettersen og Rose 2009:164). Det er et generelt høyt nivå av vertikal politisk tillit i ungdomsrådsutvalget. Vi finner sterkere tillit til alle institusjonene i ungdomsrådsutvalget, sammenliknet med Medborgerundersøkelsen. Tilliten til fylkestinget er like høy som den er til regjeringen. Det er dette nivået flertallet av respondentene har personlige erfaringer fra, noe som ser ut til å ha positiv innvirkning. Når det kommer til politisk deltakelse viser funnene at ungdomsrådsutvalget er mer aktive både i konvensjonelle og ukonvensjonelle kanaler, sett i forhold til Medborgerundersøkelsen.

9.3 Konvensjonell deltakelse dominerer et kumulativt deltakelsesmønster

I innledningen presenterte jeg følgende problemstilling.

Er ungdommer som har deltatt i de regionale ungdomsrådene i Nord-Norge blitt stimulert til å delta i konvensjonell politisk aktivitet?

Analysen gir et bilde av ungdomsrådsutvalget som aktive medborgere, som i størst omfang deltar politisk gjennom konvensjonelle kanaler. Det er skiller både i aktivitetsnivå og type aktivitet mellom ungdomsrådsutvalget og Medborgerundersøkelsen. Vi kan ta et tilbakeblikk på tidligere forskning. Johansson (2007, i Ødegård 2009a:21) viser at i Sverige er skillene i aktivitetsnivå mellom unge og eldre aldersgrupper små, men det er forskjeller i hvilke aktiviteter de ulike aldersgruppene deltar i. Kort sammenfattet er det slik at voksne og eldre benytter seg av å kontakte en politiker, og å være partimedlem for å utøve påvirkning. Ungdom deltar gjerne i demonstrasjoner og kampanjer. Liden og Ødegård (2002) finner samme mønster i Norge. Funnene i Medborgerundersøkelsen viser et deltakelsesmønster som er i tråd med dette. I Ungdomsrådsutvalget preges den politiske aktiviteten av konvensjonell deltakelse, og størst oppslutning er det om partikanalen. På denne måten bryter funnene med forventningen om ungdom er mer aksjonsorientert. Det synes som ungdomsrådsmedlemmene er sosialisert inn i deltakelse i de konvensjonelle, representative kanalene. I tillegg deltar de også i ukonvensjonelle aktiviteter. Det er altså et kumulativt deltakelsesmønster som viser seg i utvalget. Det samme bildet tegner seg blant informantene i den kvalitative undersøkelsen. Teorien om at deltakelse avler deltakelse bekreftes, både av de kvantitative og de kvalitative dataene (Pateman 1970). Hvor mye perioden i ungdomsrådet har påvirket den politiske aktiviteten kan vanskelig vurderes.

9.4 Multivariat regresjonsmodell

Ved bruk av en multivariat lineær regresjonsmodell søkte jeg å besvare problemstillingen:

Hvordan og i hvilken grad påvirker ressursbakgrunnen, erfaringen fra ungdomsrådet, politisk engasjement, politisk tillit, og ukonvensjonell deltakelse, den avhengige variabelen konvensjonell politisk deltakelse?

Den multivariate regresjonsanalysen viser at kun tre variabler har effekter som er signifikante. *Ukonvensjonell politisk aktivitet* har sterkest påvirkning, mens *politisk interesse* og *mors utdanning* følger et stykke etter. Effekten av disse variablene er i tråd med det teorien fortalte oss om et kumulativt deltakelsesmønster, effekter av kulturelle ressurser i familien og forutsetningen om at politisk deltakelse forutsetter interesse (Ødegård 2007, Ødegård 2009). Det faktum at ingen av de andre uavhengige variablene har signifikante regresjonsparametre, er uventet i forhold til teori og tidligere forskning. Forklaringen kan være at det ikke er slike

sammenhenger i det datamaterialet som her ligger til grunn. En annen årsak kan være at dataene er for dårlige til at det er mulig å påvise en sammenheng. Utvalgets størrelse har effekt, og det må påpekes at undersøkelsen har et lavt antall respondenter. Jeg mener det er grunnlag for å stille spørsmål ved om utvalget er for lite, da det er gode teoretiske årsaker til å forvente sammenhenger.

9.5 Konklusjon og veien videre

Undersøkelsen bekrefter tidligere funn i forskningen på ungdomsråd. De regionale ungdomsrådene har mange av de samme utfordringene som allerede er påvist for fenomenet. Det kan fremstå som det er uklart for respondentene hvorvidt ungdomsrådet egentlig har innflytelse. Både den kvantitative og den kvalitative undersøkelsen viser at ungdomsrådet kommer for sent inn i prosessene til å ha reell påvirkningsmulighet. Det er også sterk bevissthet om problemer knyttet til legitimitet og representativitet i ungdomsrådet. Flere av informantene i den kvalitative undersøkelsen er opptatt av at ungdomsrådet må rette seg mer inn mot horisontale aktiviteter, slik at de tydeliggjør seg for det brede lag av ungdom. For øvrig preges arbeidet i rådene av den vertikale plasseringen i styringskjeden, når det kommer til saksarbeid og formaliteter. Det viser seg at ungdomsrådene er styrt og kontrollert av forvaltningen, som til dels velger hvilke saker som kommer til rådet. I den kvalitative analysen beskriver en av informantene at ungdomsrådet domineres av voksenstyring, og at de voksnes kontroll i noen tilfeller bidrar til å gjøre arbeidet mindre demokratisk.

Forskningsprosjektet viser at de som har vært medlem av de studerte regionale ungdomsrådene, er mer politisk engasjerte og aktive, sammenliknet med funnene fra Medborgerundersøkelsen for aldersgruppen 18 til 30 år. Resultatet er i tråd med forventningene. Ungdomsrådsutvalget har også sterkere vertikal politisk tillit, sammenliknet med Medborgerundersøkelsen. Et viktig funn er at ungdomsrådsutvalget har et kumulativt deltakelsesmønster der konvensjonell politisk deltakelse dominerer. Dette bryter med tendensene for gruppen ungdom, som er aksjonsorienterte og mindre aktive i konvensjonelle kanaler (Ødegård 2009). Det er vanskelig å vurdere i hvilken grad ungdomsrådet har påvirket engasjementet og deltakelsesmønsteret i utvalget, og det må fremheves at flertallet av respondentene hadde organisasjonserfaring før de ble med i rådet.

Ødegård finner tendenser til at vi går mot et individualisert og spesialisert deltakelsesmønster. Aksjonsorienteringen i ungdomsgruppen kan bidra til å vekke et bredere engasjement og øke den politiske bevisstheten. Det viser seg imidlertid at ”aktivistene” har et mer spesialisert deltakelsesmønster, løsrevet fra formelt politisk organisasjonsarbeid. En

bærekraftig utvikling i demokratiet, forutsetter at folket tar på seg politiske verv i de representative og sentrale institusjonene som partier og organisasjoner (Ødegård 2009). Ungdomsråd kan være et tiltak som sosialiserer ungdom inn i disse kanalene. Det er viktig at ungdomsrådene har et klart mandat (Barne- og likestillingsdepartementet 2009). Ungdommen bør få slippe til i styringen av organet. Samtidig er det viktig at de lærer seg formelle møteregele som de vil ha bruk for dersom de skal være aktiv videre i politikken. Deltakelsen i ungdomsrådet bør innebære mulighet til reell innflytelse. Et sentralt poeng i den forbindelse, er at ungdomsrådet blir tatt med tidlig nok i saksbehandlingsprosessen, slik at det er mulig å påvirke saksutfallet. Når fokuset på oppdragelse i demokrati blir dominerende, uten at ungdommene opplever at deres arbeid og meninger blir tatt hensyn til, er det problematisk. Det viser seg at det kan ha negativ innvirkning på interessen for politikk (Liden 2003, Riepl 1999).

I denne oppgaven har jeg søkt å få frem ungdommenes erfaringer fra de studerte regionale ungdomsrådene. Det er utfordringer knyttet til å forske på dette fenomenet, hvilket har sammenheng med at mange av prosjektene er flyktige. I tillegg mangler en oversikt over populasjonen. Utvalget i denne undersøkelsen er derfor lite og det har gitt konsekvenser i forhold til de kvantitative analysene. Det er ikke mulig å generalisere ut fra dette ikke-sannsynlighetsutvalget fra en sjelden populasjon.

For videre forskning vil det være interessant å gjennomføre en større kvantitativ studie med langsgående tidsdesign. Da kunne man beskrive og forklare endring og stabilitet i blant ungdomsrådsmedlemmer, når det kommer til politisk engasjement og aktivitet.

Litteraturliste

Aardal, Bernt (1999) *Velgere i 90-årene*. Oslo: NKS-forlaget

Barne- og likestillingsdepartementet (2006) *Håndbok om ungdomsråd*, hentet 15.09.09 fra http://www.regjeringen.no/upload/kilde/bld/bro/2006/0011/ddd/pdfv/288518-handbok_ungd.rad.pdf

Barne- og likestillingsdepartementet (2009) *Ungdoms fritidsmiljø. Ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse*. Utredning fra ekspertgruppe nedsatt av barne- og likestillingsdepartementet januar 2008, hentet 15.09.09 fra <http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Barn%20og%20Ungdom/Utredning%20om%20ungdoms%20fritid/Ungdoms%20fritidsmilj%C3%B8.pdf>

Berglund, Frode (2007) ”Rekruttering av unge folkevalgte til lokalpolitikken”. *Tidsskrift for samfunnsforskning*. 7 (1): 3-26

De forente nasjoner (2003) ”Konvensjon om barnets rettigheter”, hentet 10.05.10 fra http://www.regjeringen.no/upload/kilde/bfd/red/2000/0047/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

Duus, Maria (2009) *Følelsen av å kunne påvirke er en god følelse. En fagdidaktisk studie av ungdomsråds bidrag til fremtidig politisk deltakelse*. Masteroppgave. Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling: Universitetet i Oslo

Easton, D. (1975) “A re-assessment of the concept of political support”. *British Journal of Political Science*. 5 (4):389-410

Eikemo, Terje Andreas og Tommy Høyvarde Clausen (2007) *Kvantitativ analyse med SPSS : en praktisk innføring i kvantitative analyseteknikker*. Trondheim: Tapir Akademisk forlag

Engelstad, Fredrik og Guro Ødegård (2003) ”Makt, mening og motstand blant unge”, i Engelstad, Fredrik og Guro Ødegård, red. *Ungdom, makt og mening*. Oslo: Gyldendal, pp. 7-21.

Grimnes, Gunhild (2007) *Ungdomsråd- et godt tiltak for deltakelse og innflytelse i lokaldemokratiet?* Masteroppgave. Institutt for statsvitenskap: Universitetet i Tromsø

Hellevik, Ottar (2002) *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget

Knudtzon, Lillian og Trond Tjerbo (2009) *De unge stemmene. Innflytelsesorgan for barn og unge i kommuner og fylker*. NIBR-rapport 2009:34

Liden, Hilde (2003) ”Ungdomsråd- politisk lekestue”, i Engelstad, Fredrik og Guro Ødegård, red. *Ungdom, makt og mening*. Oslo: Gyldendal, pp. 93-121

Liden, Hilde og Guro Ødegård (2002) ”Ungt engasjement. Ungdoms samfunnsengasjement og lokalpolitiske deltakelse” NOVA rapport 6/02

- Martinussen, Willy (2003) *Folkestyre? Politisk medborgerskap i Norge over den siste generasjonen*. Makt og demokratiutredningen 1998-2003. Rapportserien 2003/59
- Milbrath, Lester og L. M Goel (1977) *Political participation : how and why do people get involved in politics?* Chicago: Rand McNally
- Pateman, Carole (1970) *Participation and democracy theory*. Cambridge: Cambridge University Press
- Pettersen, Per Arnt og Lawrence E. Rose (2009) ”Å delta eller ikke- det er spørsmålet: Lokalvalgene 1995-2007”, i Saglie, Jo, red. *Det nære demokratiet- lokalvalg og lokal deltakelse*. Oslo: Abstrakt forlag, pp.159-184.
- Regjeringen (2009) *Satsing på barn og ungdom. Regjeringens mål og innsatsområder i statsbudsjettet 2009*. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet
- Riepl, Barbara (1999) ”Political participation of Youth in Austria”, i Riepl, Barbara og Helmut Wintersberger, red. (1999) *Political participation of youth below voting age. Examples of european practices*. Wien: Eurosocial, pp. 23-63
- Ringdal, Kristen (2007) *Enhet og mangfold : samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Rose, Lawrence E. (2005) ”Demokratiteori- forventninger og virkelighet”, i Baldersheim, Harald og Lawrence E. Rose, red. *Det kommunale laboratorium. Teoretiske perspektiver på lokal politikk og organisering*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke, pp. 53-81
- Selle, Per (1999) ”Sivilsamfunnet tatt på alvor”, i Øyvind Østerud, red. *Mot en ny maktutredning*. Oslo: Ad Notam Gyldendal, pp. 64-91
- Skimmeli, Marit (2000) *Medvirkning fra barn og unge i lokaldemokratiet. Kartlegging og analyse av barne- og ungdomsråd i norske kommuner*. Masteroppgave. Institutt for statsvitenskap og sosiologi: NTNU i Trondheim
- Skog, Ole Jørgen (2004) *Å forklare sosiale fenomener : en regresjonsbasert tilnærming*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- St. meld nr.39 (2001-2002) *Oppvekst- og levekår for barn og ungdom i Norge*. Oslo: Barne og likestillingsdepartementet
- Strømsnes, Kristin (2003) *Folkets makt. Medborgerskap, demokrati og deltakelse*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Teige, Kirsten Helene Teige (2005) *Unge medborgere? En kvalitativ analyse av demokratisk opplæring, medborgerskap og politisk engasjement hos medlemmer i norske ungdomsråd*. Masteroppgave. Institutt for statsvitenskap og sosiologi: NTNU i Trondheim
- Thagaard, Tove (2003) *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget

Vestel, Viggo, Guro Ødegård og Tormod Øya (2003) *Veien til makta og "det gode liv"?* *Evaluering av medvirkningsarbeidet blant unge i Porsgrunn Kommune*. NOVA-rapport 8/03

Wollebæk, Dag og Per Selle (2002) *Det nye organisasjonssamfunnet. Demokrati i omforming* Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke

Ødegård, Guro (2003) "Nye tall om ungdom. Samfunnsengasjement blant dagens unge". *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 3 (2): 89-98

Ødegård, Guro og Fredrik Engelstad (2003) "Ungdomstid i konformitetens randsone", i Engelstad, Fredrik og Guro Ødegård, red. *Ungdom, makt og mening*. Oslo: Gyldendal, pp. 379-393.

Ødegård, Guro (2007) "Political socialization and influence at the mercy of politicians: A study of local participation project among young people in Norway" *Young 15* (2):273- 297, hentet fra <http://you.sagepub.com/cgi/content/abstract/15/3/273> den 23.09.2009.

Ødegård, Guro og Frode Berglund (2008) "Political participation in the late modernity among Norwegian Youth: an individual choice or a statement of social class?". *Journal of Youth Studies*, 11:6, 593-610

Ødegård, Guro (2009) *Motløs ungdom? Nytt engasjement i gammelt demokrati*. Doktorgradsavhandling. Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi: Universitetet i Oslo

Østerud, Øyvind (2002) *Statsvitenskap. Innføring i moderne politisk analyse*. Oslo: Universitetsforlaget

Østerud, Øyvind, Fredrik Engelstad og Per Selle (2003) *Makten og demokratiet. En sluttbok fra Makt- og demokratiutredningen*. Oslo: Gyldendal Akademisk